

Solvency and Financial Condition Report (SFCR)

Den Haag, 7 maart 2019
Directie NV schade

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	5
2	ACTIVITEITEN EN RESULTATEN	6
2.1	ALGEMENE BEDRIJFSINFORMATIE	6
2.2	TRENDS EN FACTOREN DIE VAN INVLOED ZIJN OP DE ONDERNEMING, RESULTATEN EN POSITIE	6
2.3	VERZEKERINGSTECHNISCH RESULTAAT	15
2.3.1	<i>Premie-inkomsten en kosten</i>	16
2.3.2	<i>Projectie verzekeringstechnisch resultaat</i>	16
2.4	BELEGGINGSRESULTAAT	16
2.4.1	<i>Inkomsten en kosten</i>	17
2.4.2	<i>Projectie beleggingsresultaat</i>	18
2.5	RESULTAAT UIT ANDERE ACTIVITEITEN	18
2.6	OVERIGE INFORMATIE	20
3	GOVERNANCESYSTEEM	20
3.1	ALGEMENE INFORMATIE	20
3.1.1	<i>Juridische structuur</i>	20
3.1.2	<i>Bestuurlijke structuur</i>	20
3.1.3	<i>Samenstelling directie</i>	21
3.1.4	<i>Takenpakket directie</i>	21
3.1.5	<i>Samenstelling Raad van Commissarissen</i>	21
3.1.6	<i>Takenpakket Raad van Commissarissen</i>	22
3.1.7	<i>Commissies Raad van Commissarissen</i>	23
3.1.8	<i>Algemene Vergadering van Aandeelhouders</i>	23
3.1.9	<i>Sleutelfuncties</i>	24
3.1.10	<i>Uitbesteding</i>	25
3.1.11	<i>Organisatiestructuur per januari 2018</i>	26
3.1.12	<i>Rapportages</i>	27
3.1.13	<i>Overleg- en besluitvormingsstructuur</i>	28
3.1.14	<i>Beloningsbeleid</i>	29
3.2	DESKUNDIGHEIDS- EN BETROUWBAARHEIDSBELEID	30
3.2.1	<i>Geschiktheid directieleden</i>	30
3.2.2	<i>Geschiktheid (sleutel)functionaris</i>	31
3.2.3	<i>Betrouwbaarheid</i>	32
3.2.4	<i>Permanente educatie</i>	33
3.2.5	<i>Procedure voor aanstelling directielid</i>	33
3.3	RISICOMANAGEMENTSYSTEEM	34
3.3.1	<i>Strategie risicomanagement</i>	34
3.3.2	<i>Governance</i>	37
3.3.3	<i>Risicobeleid</i>	39
3.3.4	<i>ORSA</i>	48
3.4	INTERNE CONTROLE OMGEVING	51
3.4.1	<i>Algemeen</i>	51

3.4.2	<i>Administratieve en financiële verslagleggingsprocedures</i>	51
3.5	INTERNE AUDIT FUNCTIE	52
3.5.1	<i>Toepassing</i>	52
3.5.2	<i>Onafhankelijkheid en objectiviteit</i>	52
3.6	ACTUARIËLE FUNCTIE	53
3.6.1	<i>Inrichting</i>	53
3.6.2	<i>Werkzaamheden 2018</i>	54
4	RISICOPROFIEL	56
4.1	VERZEKERINGSTECHNISCH RISICO'S.....	56
4.2	MARKTRISICO	60
4.3	KREDIETRISICO	62
4.4	LIQUIDITEITSRISICO.....	62
4.5	OPERATIONEEL RISICO.....	63
4.6	OVERIGE MATERIËLE RISICO'S	65
4.6.1	<i>Concentratierisico</i>	65
4.6.2	<i>Gebruik van derivaten</i>	65
4.7	MAATREGELEN TER RISICOBEOORDELING.....	65
4.8	OVERIGE INFORMATIE	66
4.8.1	<i>Afhankelijkheden tussen risico's</i>	66
4.8.2	<i>Risicolimiteringstechnieken</i>	66
4.8.3	<i>Stress testen en gevoeligheidsanalyse</i>	67
5	FINANCIËLE POSITIE OP SOLVENCY II GRONDSLAGEN	72
5.1	ACTIVA	73
5.1.1	<i>Waarderingsgrondslagen</i>	74
5.1.2	<i>Prudent person</i>	77
5.2	TECHNISCHE VOORZIENINGEN.....	78
5.2.1	<i>Homogene risicogroepen</i>	78
5.2.2	<i>Methoden</i>	79
5.2.3	<i>Grondslagen</i>	82
5.2.4	<i>Economische assumpties</i>	82
5.2.5	<i>Contractgrenzen</i>	83
5.2.6	<i>Herverzekering</i>	83
5.2.7	<i>Vereenvoudigingen</i>	84
5.2.8	<i>Onzekerheid</i>	85
5.2.9	<i>Datakwaliteit</i>	86
5.2.10	<i>Materiële verschillen ten opzichte van de vorige rapportageperiode</i>	87
5.2.11	<i>Aannames ten aanzien van gedrag van verzekeringnemers</i>	88
5.2.12	<i>Verschillen tussen Solvency II waardering en jaarrekening</i>	89
5.3	OVERIGE VERPLICHTINGEN	89
5.3.1	<i>Schulden voor personeelsuitkeringen</i>	90
5.4	ALTERNATIEVE WAARDERINGSMETHODEN	90
5.5	OVERIGE INFORMATIE	90
5.5.1	<i>Latente belastingen</i>	90
6	KAPITAALBEHEER	91

6.1	EIGEN VERMOGEN	91
6.1.1	<i>Mutaties eigen vermogen</i>	91
6.2	KAPITAALBELEID.....	92
6.3	SOLVABILITEITSKAPITAALVEREISTE (SCR) EN MINIMUMKAPITAALSVEREISTE (MCR).....	93
6.3.1	<i>Ontwikkeling SCR en MCR</i>	94
6.3.2	<i>Versimpelingen</i>	95
6.3.3	<i>SCR gedetailleerd</i>	96
7	BIJLAGEN	97
7.1	BIJLAGE I: RACI-MATRIX VOOR DE AANSTELLING VAN EEN DIRECTIELID.....	97
7.2	BIJLAGE IV: KRUISTABEL SCR MARKTRISICO.....	100

1 Inleiding

NV Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen (hierna: NV schade) is de arbeidsongeschiktheidsverzekeraar in de bedrijfstak Metaal en Techniek en het motorvoertuigen- en tweewielerbedrijf (hierna: MT en automotivebranche). NV schade is een sociale verzekeraar zonder winstoogmerk, zonder kleine lettertjes en een soepel uitkeringsbeleid. NV schade wil dienstverlening aanbieden met een uitstekende prijs-kwaliteitverhouding die is toegespitst op haar bedrijfstak. NV schade kiest daarom voor collectieve, eenvoudige producten in combinatie met persoonlijke dienstverlening. Als verzekeraar waarborgt NV schade uiteraard de gevolgen van financiële risico's van arbeidsongeschiktheid van haar klanten. Het is de overtuiging van NV schade dat zij echter meer toegevoegde waarde kan bieden aan werknemers en werkgevers gedurende de onzekere periode die gepaard gaat met ziekte en arbeidsongeschiktheid. NV schade wil haar klanten dan ook ondersteunen en zoveel mogelijk ontzorgen op dit gebied. Een persoonlijke en betrokken aanpak is daarbij cruciaal. NV schade heeft hart voor haar klanten. Dat betekent dat NV schade luistert naar haar klanten, zich inleeft in hun wensen en behoeftes en begrip toont voor de situatie waarin zij terechtkomen bij arbeidsongeschiktheid. Voor de medewerkers van NV schade en voor de directie houdt dit in dat zij bevolgen en betrokken aan het werk willen zijn. Alleen dan kan NV schade haar klanten het gevoel geven dat zij er voor hen is. NV schade stelt zich ten doel om zich continu te ontwikkelen en waar mogelijk haar dienstverlening beter, eenvoudiger, en goedkoper te maken.

De verplichtingen van NV schade worden onder Solvency II volledig gerubriceerd onder de branche/categorie 'Zorg Als Leven' (Health Similar to Life Techniques). Met deze voorliggende rapportage voldoet NV schade aan de eis uit hoofde van de Europese Richtlijn 2009/138/EG. Deze rapportage is opgesteld met inachtneming van de volgende wettelijke bepalingen:

- Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II), meer specifiek de artikelen 35, 51-56;
- Gedelegeerde Verordening (EU) van de Commissie van 10 oktober 2014 tot aanvulling van Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II), meer specifiek artikelen 290-314;
- ITS on regular supervisory reporting;
- ITS on public disclosure;
- Richtsnoeren voor rapportage en openbaarmaking;
- Artikel 314 van de Gedelegeerde Verordening 2015/35 en de EIOPA richtsnoeren voor het indienen van informatie bij nationale bevoegde autoriteiten (EIOPA_CP_13/010 NL). Artikel 375 van de Gedelegeerde Verordening 2015/35 ziet toe op verzekeraars die onderdeel uitmaken van een groep en is niet van toepassing op NV schade.

2 Activiteiten en resultaten

2.1 Algemene bedrijfsinformatie

NV Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen (hierna: NV schade) is een naamloze vennootschap. NV schade is een arbeidsongeschiktheidsverzekeraar in de bedrijfstak Metaal en Techniek en het motorvoertuigen- en tweewielerbedrijf (hierna: MT en automotivebranche). NV schade heeft geen gekwalificeerde deelnemingen (verbonden ondernemingen) en/of dochtermaatschappijen. NV schade treedt op als solo-verzekeraar en is uitsluitend in Nederland actief.

NV schade is statutair gevestigd te 's-Gravenhage. Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek is de aandeelhouder van NV Schade. Deze heeft alle certificaten van aandelen uitgegeven aan de Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen.

NV schade staat als solo-verzekeraar onder toezicht van De Nederlandsche Bank DNB. Accounttoezichthouder is mevrouw E.M. Stam – Hooft R.A.

Ernst & Young Accountants LLP is de externe auditor met mevrouw A. Snaak (RA) als contactpersoon. In 2018 hebben zich tijdens de rapportageperiode geen belangrijke zakelijke of andere gebeurtenissen voorgedaan met een materieel effect op de onderneming.

2.2 Trends en factoren die van invloed zijn op de onderneming, resultaten en positie

Kerncijfers (x 1 miljoen. euro)	2018	2017	2016	2015
Eigen vermogen (1)	338,6	289,5	226,3	139,5
SCR conform Solvency II	146,9	124,8	119,5	97,0
Solvabiliteitsratio (EV/SCR)	231%	232%	189%	144%
Normsolvabiliteit	308,4	250,8	179,2	145,6
Statutaire reservegrens	351,0	300,7	239,0	194,1
Premiebatens (2)	93,3	94,6	92,1	54,2
Uitkeringen (2)	43,6	42,4	40,6	38,1
Resultaat (1)	49,1	63,2	86,8	11,5

1 Het eigen vermogen en het resultaat zijn op grond van Solvency II grondslagen.

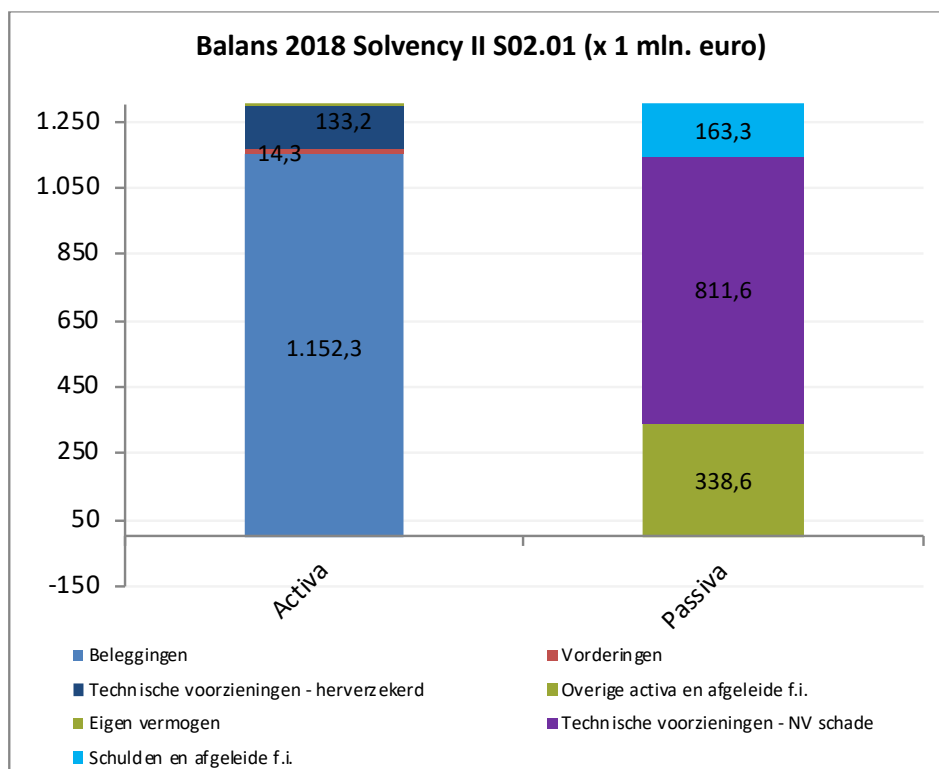
2 Het betreft de bruto premiebatens en bruto uitkeringen (geboekte schaden), voor aftrek van het aandeel herverzekeraars.

Het balanstotaal van de Solvency II balans bedraagt 1,3 miljard euro (2017: 1,3 miljard). Het eigen vermogen nam in 2018 met 49,1 miljoen euro sterk toe tot 338,6 miljoen euro als gevolg van het verzekeringstechnische resultaat.

De SCR is in 2018 sterk gestegen ten opzichte van 2017 (22,1 miljoen euro). De SCR-ratio voldoet met 231% per ultimo 2018 ruimschoots aan de doelstelling van een SCR-ratio van tussen de 210% en 239%.

Balans NV schade

Schematisch kan de balans van NV schade op hoofdlijnen uitgesplitst worden zoals onderstaand is weergegeven.

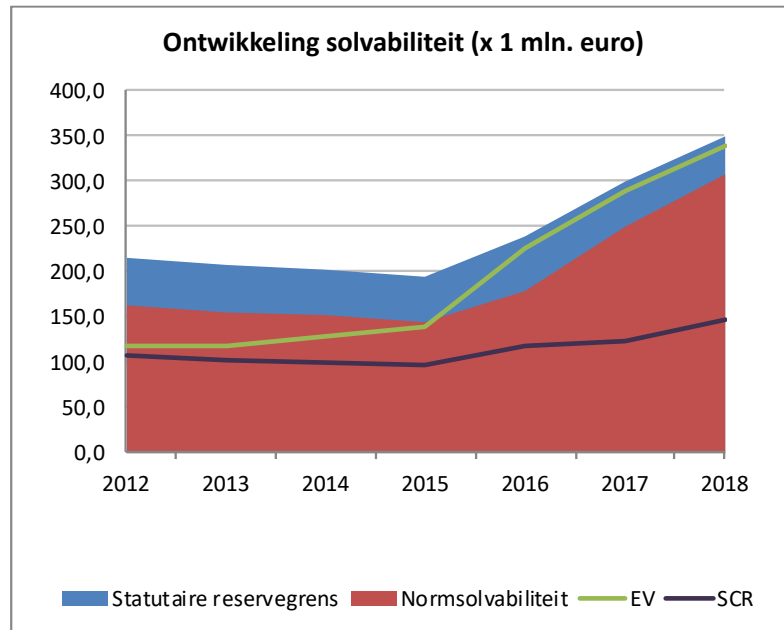
De activa van NV schade bestaan vrijwel volledig uit beleggingen (1.152,3 miljoen euro). Daarnaast heeft NV schade vorderingen en overige activa en afgeleide financiële instrumenten op de activazijde van de balans opgenomen. De overige activa bestaan grotendeels uit liquide middelen. Daarnaast is het herverzekerde deel van de technische voorziening op de Solvency II balans aan de actiefzijde gepresenteerd (133,2 miljoen euro), waardoor het balanstotaal onder Solvency II hoger is dan in de jaarrekening.

Aan de passiva zijde wordt het overgrote deel gevormd door de technische voorzieningen. Ultimo 2018 bedroegen de bruto technische voorzieningen (inclusief 'voorziening premietekort') 811,6 miljoen euro (ultimo 2017: 833,0 miljoen euro). Hiervan komt 678,4 miljoen euro voor rekening van NV schade en 133,2 miljoen euro voor rekening van de herverzekeraars (2017: 694,20 respectievelijk 138,8 miljoen euro). Ten opzichte van ultimo 2017 is het deel van de technische voorzieningen dat voor rekening komt van NV schade gedaald met 15,8 miljoen euro. Hieraan liggen verschillende factoren ten grondslag. Zo heeft er in 2018 een herijking van de grondslagen en de assumpties van de technische voorzieningen plaatsgevonden.

Met betrekking tot de herverzekeringsovereenkomst heeft in 2018 een herijking van de gehanteerde modellen en uitgangspunten plaatsgevonden. Als gevolg van deze aanpassingen is de vordering op de herverzekeraars met 1,3 miljoen euro gedaald. De vordering is gedurende het jaar met 24,6 miljoen euro aangegroeid door toevoeging van een extra schadejaar. Door de aanpassing met terugwerkende kracht van het herverzekeringsconstruct neemt de voorziening met 28,9 miljoen euro af. Het kostenrisico is daarmee volledig voor rekening van NV schade net als de discretionaire AOW-voorziening. Per saldo is de herverzekerde voorziening in 2018 met 5,6 miljoen euro afgenomen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van NV schade ultimo 2018 bedroeg 338,6 miljoen euro (ultimo 2017: 289,5 miljoen euro). Een stijging van 49,1 miljoen euro ten opzichte van 2017. Eind 2018 lag het eigen vermogen 30,2 miljoen euro boven de nagestreefde normsolvabiliteit. Het eigen vermogen ultimo 2018 lag 12,4 miljoen euro onder de statutaire reservegrens. Het eigen vermogen van NV schade bestaat bijna volledig uit ingehouden resultaten in de algemene reserve. Daarnaast is 5,7 miljoen euro in de vorm van maatschappelijk en geplaatste aandelenkapitaal aanwezig. Aangezien alle geplaatste aandelen reeds volledig zijn volgestort bestaan er voor de aandeelhouder en certificaathouder geen enkele toekomstige financiële verplichtingen.

Vanaf 1 januari 2016 is de Solvabiliteit II Richtlijn (Solvency II) in werking getreden. Onder Solvency II dienen verzekeraars een eigen vermogen te hebben dat gelijk of hoger is dan de SCR¹ (Solvency Capital Requirement). NV schade ijkt reeds vanaf 2012 haar solvabiliteitspositie aan de SCR, en in alle jaren lag het eigen vermogen van NV schade boven deze grens. Naast de SCR heeft NV schade in haar kapitaalbeleid ook een normsolvabiliteit en statutaire reservegrens gedefinieerd die beide afhankelijk zijn van de SCR. De normsolvabiliteit betreft de door NV schade gewenste solvabiliteit (en is dus een interne norm). De statutaire reservegrens ligt nog boven de normsolvabiliteit. Indien het eigen vermogen van NV schade de statutaire reservegrens overschrijdt, wordt een statutaire reserve gevormd die door NV schade aangewend kan worden na goedkeuring van haar Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

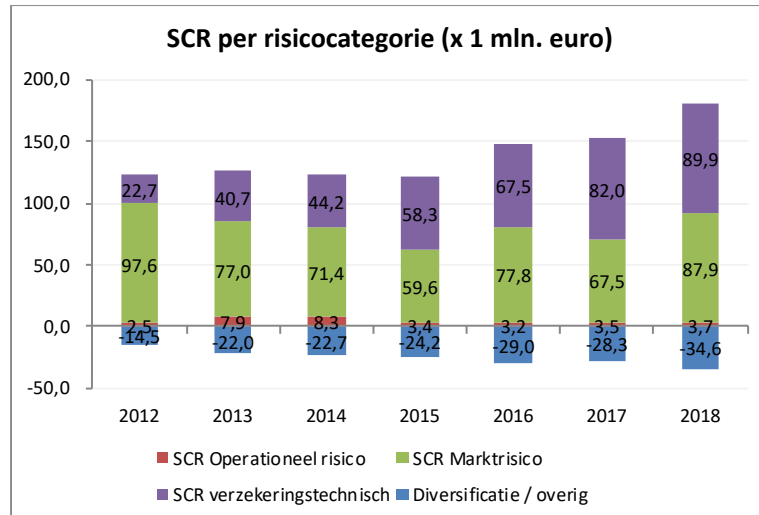
SCR

---

¹ De SCR komt overeen met het kapitaalniveau waarmee een verzekeraar, gezien zijn totale risicoprofiel, over een tijdshorizon van een jaar met een hoge zekerheidsmaat (99,5 procent) over voldoende middelen beschikt om ook op lange termijn aan zijn verplichtingen te voldoen

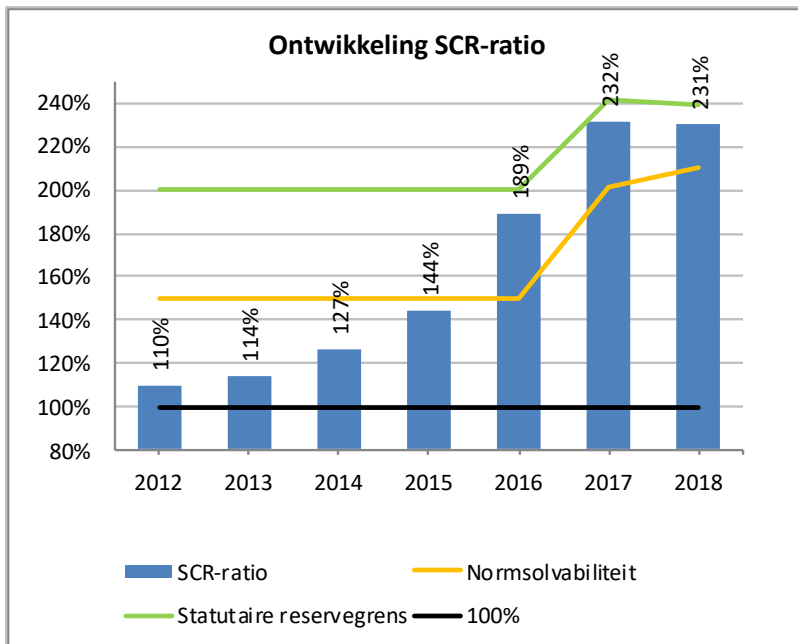

De interne solvabiliteitsnorm van NV schade wordt afgeleid van de SCR op basis van de standaardformule zoals voorgeschreven door Europese Commissie in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 DNB. In onderstaande grafiek wordt de SCR uitgesplitst naar verschillende risicocategorieën.

Ultimo 2018 bedroeg de SCR van NV schade 146,9 miljoen euro (ultimo 2017: 124,8 miljoen euro). De stijging ten opzichte van ultimo 2017 wordt met name verklaard door de stijging van het kapitaalvereiste voor marktrisico's. In 2018 is het beleggingsbeleid gerebalanced naar het strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is de hoogte van de matching portefeuille gelijk gesteld aan de waarde van de voorziening (best estimate inclusief risicomarge). Dit heeft geresulteerd in een materiele verschuiving van de matching naar de eigen vermogen portefeuille, waardoor de SCR voor marktrisico is gestegen.

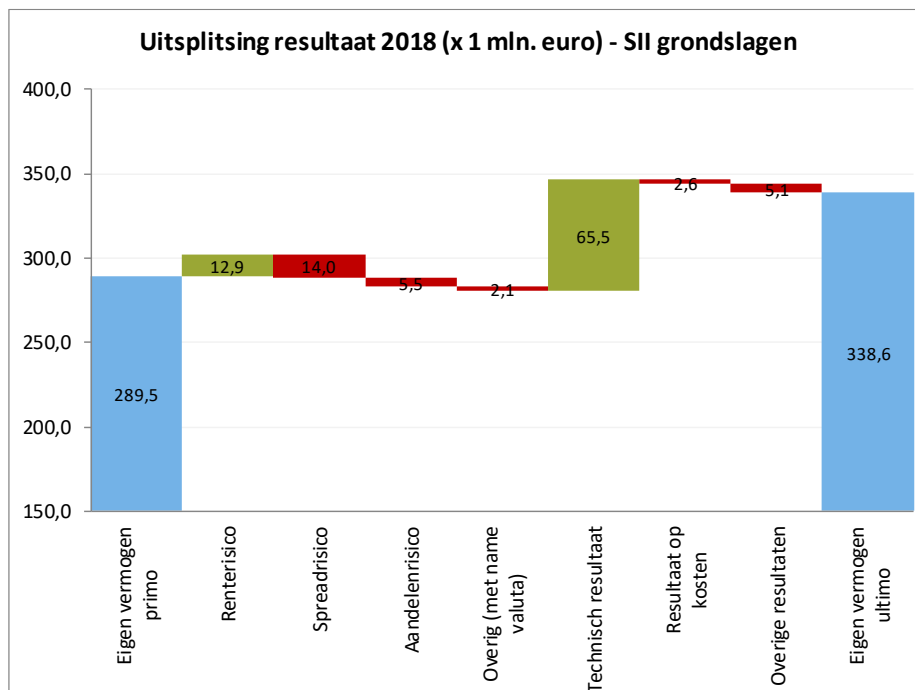
Per ultimo 2018 bedroeg de SCR-ratio 231% (ultimo 2017: 232%), waarmee deze net als vorig jaar boven het vereiste onder Solvency II ligt, maar ook ruim boven de door NV schade gewenste normsolvabiliteit van 210%. Hieronder is het verloop van het SCR-ratio opgenomen. Sinds 2016 zijn de opgenomen solvabiliteitsvereisten gebaseerd op Solvency II grondslagen. Hierdoor zijn de ratio-cijfers van voorgaande verslagjaren niet vergelijkbaar met de huidige solvabiliteitsratio.

Sinds 2012 laat de SCR-ratio een stijgende trend zien. In 2013 is dit hoofdzakelijk veroorzaakt doordat het verminderen van de risico's in onze beleggingsportefeuille een verlagend effect op de aan te houden kapitaalbuffers heeft gehad. In de jaren 2014 tot en met 2018 wordt de stijging in de SCR-ratio vooral veroorzaakt door relatief sterke toename van het eigen vermogen.

Resultaten

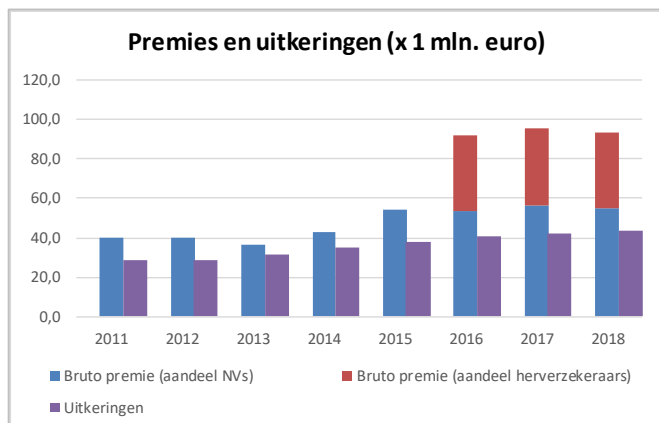
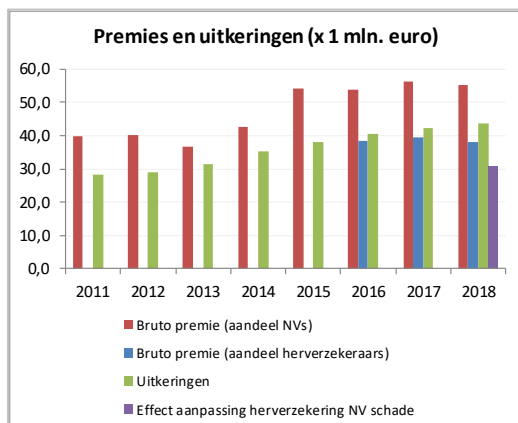
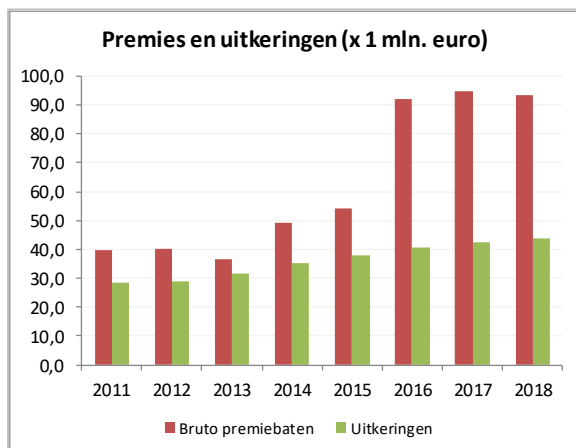
NV schade heeft in 2018 een positief resultaat behaald van 49,1 miljoen euro (ten opzichte van 2017: 63,2 miljoen euro positief).

Het resultaat over 2018 kan uitgesplitst worden in beleggingsresultaten en verzekeringstechnische resultaten. Met name de verzekeringstechnische resultaten hebben sterk bijgedragen aan het positieve resultaat: 62,6 miljoen euro positief. Hiervan is 7,9 miljoen euro toe te wijzen aan de schattingswijzigingen. Door de positieve schadelastontwikkeling in 2018 is het resultaat op construct3 (schadejaren 2014-2018) 15,4 miljoen euro positief en het resultaat op de oudere schadejaren (2013 en eerder) 39,3 miljoen euro positief.

De beleggingsresultaten in 2018 hebben voor 2,8 miljoen euro negatief bijgedragen aan het resultaat. Het betreft vooral een negatief resultaat op de aandelenportefeuille van 5,5 miljoen euro (2017: 11,4 miljoen euro positief) en een negatieve bijdrage van spreads op obligaties van 14,0 miljoen euro. Daar tegenover staat een positief renteresultaat op de beleggingen van 18,8 miljoen euro. De overige beleggingsresultaten (met name valutarisico) droegen in 2018 met circa 2,1 miljoen euro negatief bij aan het resultaat. Het relatief beperkte resultaat op valutarisico is een gevolg van ons beleggingsbeleid om het valutarisico zoveel mogelijk af te dekken. Het resultaat door het lopen van renterisico (12,9 miljoen euro positief) bestaat naast het renteresultaat op de beleggingen uit een positief resultaat van 0,8 miljoen euro op liquide middelen en het negatieve rente-effect in de technische voorzieningen van 6,7 miljoen euro.

Premies en uitkeringen NV schade – herverzekeraars en uitkeringen

De premiebatens van NV schade (inclusief de herverzekeringpremies) over 2018 bedragen 93,3 miljoen euro (2017: 94,5 miljoen euro).

De premiebaten van NV schade (inclusief de herverzekeringspremies) over 2018 bedragen 93,3 miljoen euro (2016: 94,5 miljoen euro). De daling ten opzichte van 2017 betreft een licht volume-effect. Voor 2016 waren de premiebaten van NV schade fors lager, doordat deze werden gepresenteerd exclusief het deel van de premiebaten dat voor rekening van de (toen nog) coassuradeuren kwam. Vanaf 2017 is er geen sprake meer van coassurantie maar herverzekering. In de grafiek is het aandeel van de herverzekeraars apart weergegeven zodat het premie-aandeel van NV schade in de tijd vergelijkbaar is.

Over het verzekeringsjaar 2018 is geen premiekorting verleend. Over de verzekeringsjaren 2006 tot en met 2014 was dit wel het geval (waarbij ruim 500 miljoen euro terug is gegeven aan de sector). In verslagjaar 2018 is het effect van premiekorting over oude verzekeringsjaren nihil. Indien het eigen vermogen de statutaire reservegrens van 239% overschrijdt, dan kan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders deze statutaire reserve aanwenden door bijvoorbeeld premiekortingen toe te kennen.

In 2018 heeft NV schade in totaal voor 43,6 miljoen euro (2016: 42,4 miljoen euro) aan uitkeringen (geboekte schaden) verricht. Dat is een stijging van circa 2,8% ten opzichte van 2017. De aan WIA-producten gerelateerde uitkeringen is sterker gestegen dan de WAO-hiaatuitkeringen zijn gedaald, waardoor het totale uitkeringenvolume stijgt.

Beleggingsresultaten

2018 gaf een wisselend beeld te zien voor onze beleggingsportefeuilles. Door de gedaalde rente werd een positief renteresultaat behaald van circa 11,3 miljoen euro. De aandelenportefeuille daarentegen heeft met circa 6,6 miljoen euro negatief bijgedragen aan het resultaat. Toenemende spreads op obligaties hebben voor circa 15,6 miljoen euro negatief bijgedragen. De overige beleggingsresultaten (met name valutarisico) droegen in 2018 met circa 0,5 miljoen euro negatief bij aan het resultaat. Het relatief beperkte resultaat op valutarisico is een gevolg van ons beleggingsbeleid om het valutarisico zoveel mogelijk af te dekken.

De premies die NV schade van haar klanten ontvangt belegt NV schade zodanig dat er altijd aan de uitkeringsverplichting kan worden voldaan. NV schade draagt zorg voor een goede balans tussen het risico en het rendement van de beleggingen.

Het grootste gedeelte van het vermogen wordt binnen de matching-portefeuille belegd in schuldpapier van uitgevende instellingen met een hoge kredietwaardigheid. Hiermee wordt beoogd de karakteristieken van de kasstromen behorend bij de uitkeringen die volgen uit de arbeidsongeschiktheidsregeling op hoofdlijnen na te bootsen. Door de kasstromen in grote lijnen te matchen wordt de rentegevoeligheid van het resultaat sterk verminderd. Dit geldt voor zowel de middelen die bedoeld zijn om de uitkeringen vanuit de WAO- als de WIA-constructen te financieren, met inachtneming van de onzekerheid die er bestaat in de uitgaande kasstromen.

Naast bovengenoemde matchingportefeuille wordt een portefeuille onderscheiden en beheerd met daarin de middelen die het 'Eigen Vermogen' vormen. Deze portefeuille heeft meer een rendementskarakter en kent inherent daaraan een hoger risico, waarbij overigens wel een bovenlimiet

wordt gehanteerd op de redelijkerwijs mogelijke verliezen. Bovendien wordt deze portefeuille enigszins belegd met een lage correlatie ten opzichte van de matchingportefeuille om beter bestand te zijn tegen diverse economische risicoscenario's.

Binnen alle portefeuilles bedraagt de afdekking van het valutarisico in de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen afdekking strategisch 100 procent. Wij maken enkel gebruik van derivaten ter afdekking van het valuta- en het renterisico. Het tegenpartijrisico daarbij wordt geminimaliseerd doordat wij hoge eisen stellen aan de betreffende tegenpartijen, waarbij wij onder andere afspraken maken over levering van kwalitatief hoogwaardig onderpand dat de marktwaarde van de derivaten volledig dekt.

De premies die NV schade van haar klanten ontvangt belegt NV schade zodanig dat er altijd aan de uitkeringsverplichting kan worden voldaan. NV schade draagt zorg voor een goede balans tussen het risico en het rendement van de beleggingen.

Concurrentiepositie

Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen voor NV schade op het gebied van concurrentie beschreven.

- Door een mogelijk afnemend belang van collectiviteiten, zullen NV schade en haar uitvoerder steeds meer direct de brancheorganisaties, de branchetussenpersonen en de vakbonden faciliteren. De klanttevredenheid wordt steeds belangrijker, doordat werknemers en werkgevers steeds vaker de mogelijkheid van een alternatief hebben.
- Vanwege de toenemende alternatieven, zullen NV schade en haar uitvoerder in toenemende mate moeten concurreren met andere partijen in de markt.
- Deze concurrentie vereist zowel een grote snelheid van verandering van, als een sterke focus op, de verzekeringsactiviteiten van de uitvoerder van NV schade.
- Daarnaast ligt voor NV schade een periode van grootschalige premiekortingen achter haar en komt het er in de komende jaren steeds meer op aan om concurrentievoordeel te behouden vanuit een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening, goede dekkingen van de verzekeringen en kostenefficiëntie.
- Om haar concurrentiepositie verder te versterken legt NV schade in 2018 in haar klantenbeleid vol de nadruk op het bieden van meer gemak en extra oplossingen voor haar klanten, met name op het gebied van preventie en re-integratie. Dit willen we bereiken door een mix van offline en online diensten, van persoonlijke, empathische dienstverlening en digitale services. Wat betreft de digitale services zal een inhaalslag moeten worden gemaakt.

Aantal werknemers

NV schade heeft in 2018 vijftien werknemers in dienst, waaronder twee directieleden. NV schade heeft geen verbonden ondernemingen en/of vestigingen.

Juridische kwesties

Gedurende de verslagperiode 2018 is NV schade niet betrokken geweest bij significante juridische kwesties.

Toezichtkwesties

Beheersing Uitbesteding

Sinds 2017 werkt NV schade gestructureerd aan het mitigeren van uitbestedingsrisico's en het oplossen van de bevindingen van de toezichthouder. De basis is gelegd in vernieuwde en aangescherpte beleidsrichtlijnen en procedures voor uitbesteding. Met het uitbestedingsbeleid benadrukt de directie van NV schade het belang van een gestructureerde en consistente aanpak om de continuïteit van NV schade en de constante kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen. Daarnaast is een groot aantal 'regieversterkende' maatregelen geïmplementeerd gericht op het vergroten van grip op de uitbestede processen. Dit betreft onder meer nieuwe overlegstructuren, heldere (resultaat)afspraken, monitoring en evaluatie van uitbestedingen. Door de Interne Audit functie is het thema uitbesteding eind 2018 geaudit. Hieruit blijkt dat veel inspanningen zijn geleverd door NV schade met het oog op het reduceren van uitbestedingsrisico's. De auditer stelt echter dat de effectiviteit van maatregelen beperkt is dan wel niet vastgesteld kan worden. Daarbij is gekeken in hoeverre de maatregelen ter verbetering van de regie op de uitbesteding werken en of de daadwerkelijke beheersing (kwaliteit) van de uitbestede processen beter is geworden. De operationalisering en implementatie van maatregelen, gericht op het verhogen van de effectiviteit ('werking'), zal derhalve ook in 2019 de volle aandacht verdienen.

Beheersing Operationele en IT risico's

Eind 2017 is een scan op Operationele- & IT risico's (OPIT) uitgevoerd door DNB binnen NV schade. De bevindingen uit dit onderzoek zijn medio januari 2018 gerapporteerd aan de directie. Het doel van de scan was het onderzoeken van de belangrijkste Operationele & IT risico's binnen NV schade en te beoordelen in hoeverre deze risico's door NV schade afdoende worden beheerst.

Door NV schade is gedurende 2018 prioriteit gegeven aan het opstellen van een gedegen plan van aanpak. Vrijwel alle actiepunten en aanbevelingen zijn per eind 2018 opgevolgd en/of geïmplementeerd, met uitzondering van het datakwaliteitsbeleid. Dit is voorzien in het eerste kwartaal van 2019. Diverse verbeterinitiatieven zijn hierbij gerelateerd aan een of meerdere van de hiervoor beschreven onderwerpen, zoals de beheersing van datakwaliteit of het versterken van regie op de uitbesteding. Immers, een groot deel van de operationele- en IT-gerelateerde risico's van NV schade heeft betrekking op uitbestede processen. Het risico van (oneigenlijke) toegang tot de centrale data op de fileserver is gemitigeerd middels de toepassing van een herinrichting van de fileserver en het toekennen van 'role based access' voor logische toegang van de opgeslagen data en opschoning van toegekende rechten. Daarnaast zijn risico's gerelateerd aan gegevensuitwisseling met derden gemitigeerd door middel van verplicht gebruik van beveiligde uitwisseling van gegevens. De principes en uitgangspunten hiervoor zijn opgenomen in het informatiebeveiligingsbeleid van NV schade.

In 2019 zal er nadrukkelijk aandacht zijn om de bevindingen en aanbevelingen uit de OPIT scan, die in 2018 zijn opgevolgd, blijvend te toetsen op structurele implementatie en aantoonbaarheid.

Bedrijfsdoelstellingen met inbegrip van relevante strategieën en tijdsaders

NV schade heeft een optimalisatiestrategie, die, hoewel defensief van aard, naar de mening van de directie van NV schade getuigt van de nodige ambitie. Bij deze strategie horen onderstaande missie en doelstellingen:

Missie

NV schade is de toonaangevende arbeidsongeschiktheidsverzekeraar in de bedrijfstak Metaal en Techniek, zonder winsttoegmerk, met toegevoegde waarde voor werkgevers, werknemers en hun organisaties.

Doelstellingen optimalisatiestrategie NV schade

De directie van NV schade heeft in haar optimalisatiestrategie de volgende doelstellingen geformuleerd:

- NV schade wil één van de meest toonaangevende arbeidsongeschiktheidsverzekeraar in Nederland zijn door:
  - een innovatief klantbedieningsconcept;
  - klantgemak bieden door een combinatie van digitale diensten en een persoonlijke, empathische, proactieve dienstverlening op excelleermomenten in de klantreis;
  - een sluitende keten van preventie en re-integratie in de drie belangrijkste branches in nauwe samenwerking met onze partners;
  - kwaliteit;
  - dekking producten = top drie in vergelijking met concurrentie;
  - prijs;
  - stabiele premie = top drie in vergelijking met concurrentie;
  - kosten uitvoerder, co-assuradeuren en tussenpersonen = marktconform of lager (< 12,5% van de bruto premie, 2018).
- Optimalisatie naar een effectieve, efficiënte en prudente bedrijfsvoering door:
  - beperking risicobereidheid naar maximaal eens in de 50 jaar onder de SCR;
  - verdere professionalisering van de governance;
  - optimalisatie van het control framework;
  - verdere professionalisering en evaluatie van het huidige uitbestedingsbeleid;
  - optimalisatie rapportages inclusief ISAE 3402-verklaringen.
- Breder bewustzijn en vergroting van de toegevoegde waarde van NV schade via:
  - communicatieplan gericht op de stakeholders;
  - informele verkenning van nieuwe product/marktcombinaties (en draagvlakontwikkeling bij sociale partners).

2.3 Verzekeringstechnisch resultaat

NV schade is alleen actief in Nederland en biedt verzekeringen aan binnen de branche SLT-ziekteverzekeringsverplichtingen. Het verzekeringstechnisch resultaat van NV schade over het boekjaar 2018 bedraagt 65,5 circa miljoen euro (2017: 38,9 miljoen euro).

A priori verwachtte NV schade, behalve eventuele vrijval van de risicomarge, geen verzekeringstechnische resultaten te behalen over boekjaar 2018. De technische voorzieningen zijn namelijk berekend op basis van *best estimate* grondslagen. Tegen deze achtergrond valt het verzekeringstechnisch resultaat over 2018 hoger uit dan verwacht. Dit wordt met name veroorzaakt door de gunstige ontwikkeling van de schadelast, de herijking van de waarderingsgrondslagen voor technische voorzieningen en de verlaging van de verwachte AOW-leeftijd.

2.3.1 Premie-inkomsten en kosten

De geboekte bruto-premie-inkomsten voor boekjaar 2018 bedragen 93, miljoen euro (2016: 94,6 miljoen euro). De uitgaande herverzekeringpremies zijn in 2018 met 38.454 duizend euro gedaald als gevolg van een schattingswijziging. Dat betreft aanpassing van het herverzekerde deel van de gefactureerde premies met terugwerkende kracht en het vervallen van de toerekening van de kostenopslag herverzekering aan de Bedrijfskosten. Door deze schattingswijziging zijn de verdiende premies (ten gunste van NV schade) in 2018 (eenmalig) hoger dan in voorgaande jaren.

De kosten van de verzekeringsactiviteiten zijn uitgesplitst in uitvoeringskosten, inclusief provisies, en algemene bedrijfskosten. Voor 2018 bedroeg het totaal van deze kosten 16,9 miljoen euro (2017: 12,2 miljoen euro). De provisielasten in boekjaar 2018 bedragen 2,5 miljoen euro en liggen in lijn met de provisielasten in boekjaar 2017 (2,7 miljoen euro).

2.3.2 Projectie verzekeringstechnisch resultaat

NV schade berekent de technische voorzieningen op basis van 'best estimate' grondslagen en een risicomarge. Daarnaast geldt dat de premies van NV schade kostendekkend zijn vastgesteld. Dit houdt in dat voor de periode 2019 tot en met 2021 a priori de verwachting is dat het verzekeringstechnisch resultaat de vrijval van de risicomarge omvat en eventuele ingerekende winsten/verliezen uit toekomstige premies.

Het initieel verwachte resultaat op ingerekende winsten/verliezen uit toekomstige premies binnen de contactgrenzen is nihil. Dit komt omdat NV schade de premie kostendekkend vaststelt en direct na vaststelling van de premies het renterisico hierop afdekt.

Het daadwerkelijke verzekeringstechnische resultaat over de periode 2019 tot en met 2021 is afhankelijk van verschillende factoren. Met name ontwikkelingen in de mate van arbeidsongeschiktheid, benutting van de restverdiencapaciteit (het 'werkloosheidsrisico') en kosten die afwijken van de 'beste estimate' van NV schade zullen van invloed zijn op het daadwerkelijke verzekeringstechnische resultaat.

2.4 Beleggingsresultaat

Het totale beleggingsrendement van NV schade over 2018 bedroeg -0,25%. De beleggingscategorie staatsobligaties was in omvang de grootste categorie binnen de portefeuille met een weging ultimo 2018 van 40,2%. Het rendement van de staatsobligatieportefeuille bedroeg 1,48%. Dit rendement is te verklaren door de couponopbrengsten en de lichte daling van de rente gedurende 2018, hetgeen resulteerde in een positief rendement.

De waarde van de beleggingscategorie bedrijfsobligaties (portefeuillegewicht 18,3% per einde jaar) steeg onder andere door het uitlopen (groter worden) van de betreffende kredietopslagen (jaarrendement -0,45%). De vanaf 2017 opgebouwde portefeuille particuliere hypotheek (portefeuillegewicht 17,8%, ultimo 2018) behaalde een positief rendement van 1,20%.

De beleggingscategorie hoogrentende obligaties EU (portefeuillegewicht 2,4% ultimo 2018) en Verenigde Staten (portefeuillegewicht 2,4% ultimo 2018) noteerden een rendement van respectievelijk -3,98% en -3,66% over 2018. Deze negatieve rendementen werden veroorzaakt door waardedaling als gevolg van het uitlopen van kredietopslagen. In 2018 werd gestart met beleggingen in Emerging Markets obligaties (portefeuillegewicht 6,4%, ultimo 2018). De beleggingscategorie “bank loans” (portefeuillegewicht 6,4%) noteerde een rendement van -0,05%, iets lager dan de hoogte van de couponbetalingen door het uitlopen van de kredietopslagen.

De categorie aandelen (portefeuillegewicht 5,6% ultimo 2018) behaalde een rendement van -10,08% over 2018. De koersen van aandelen daalden wereldwijd als gevolg van vrees voor escalatie van de handelsoorlog tussen de VS en met name China en twijfel over de wereldwijde economische groei in de komende jaren. In 2018 werden de beleggingen in hedge funds volledig verkocht.

2.4.1 Inkomsten en kosten

Over 2018 bedragen de beleggingsinkomsten (exclusief kosten) 1,5 miljoen euro negatief. Dit bestaat uit direct rendement van 19,8 miljoen euro positief en indirect rendement (ongerealiseerde- en gerealiseerde winst/verlies) van 21,3 miljoen euro negatief.

De beleggingskosten over 2018 in de jaarrekening bedragen 1,3 miljoen euro. In de onderstaande tabel worden de kosten voor het vermogensbeheer in 2018 vergeleken met de kosten in 2017. Het bedrag voor de beleggingskosten is terug te vinden in de derde kolom waarin de totale kosten basisvergoeding wordt weergegeven.

Beleggingskosten (x 1.000 euro)	Gem. belegd vermogen	Basisvergoeding	Vergoeding derden	Overig	Totaal 2018	Totaal 2017
Fiduciaire beheerkosten	1.131.770	834,0	-	29,2		863,2
Beheerkosten matching portefeuille	941.554	365,4	673,7	19,0	159,3	1.058,1
Beheerkosten return portefeuille	190.216	90,2	708,4	81,8	600,6	14.781,0
Bewaarloon en overige kosten	-	-	93,5	2,2	-	95,7
Totale kosten	1.131.770	1.289,6	1.475,6	132,2	759,9	3.646,3

Hierna volgt per hoofdcategorie een toelichting op de ontwikkeling in 2018.

Vastrentende waarden

De totale vermogensbeheerkosten voor vastrentende waarden zijn in 2018 afgenomen ten opzichte van 2017. De portefeuille (langlopende) staatsobligaties werd afgebouwd onder andere ten gunste van de opbouw van een portefeuille particuliere hypotheek. Er vond dan ook een verschuiving plaats in de totale kosten van staatsobligaties naar hypotheek, die een hogere beheervergoeding kennen. De totale kosten voor investment grade bedrijfsobligaties namen licht af. De gemiddelde bid-offer in de markt is in 2018 lager geweest dan voorgaande jaren, maar nam in het laatste kwartaal wel iets toe gedreven door oplopende volatiliteit. Verder zijn ook transactievolumes afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Hoogrentende waarden

Het belegd vermogen dat in hoogrentende waarden belegd is, nam in 2018 af ten opzichte van 2017. Toch namen de totale kosten voor hoogrentende waarden toe ten opzichte van 2017. Dit wordt veroorzaakt door de opbouw van een portefeuille staatsobligaties opkomende landen (hard currencies). De opbouw van deze portefeuille ging ten laste van Europese en Amerikaanse hoogrentende beleggingen. De beheervergoedingen voor staatsobligaties opkomende landen liggen op een iets lager niveau dan voor Europese en Amerikaanse hoogrentende beleggingen, echter de transactiekosten lagen op een substantieel hoger niveau door de genoemde opbouw.

Aandelen

In 2018 daalden de vermogensbeheerkosten voor aandelen in absolute zin ten opzichte van 2017. Deze daling vindt zijn voornaamste oorzaak in de afname van het vermogen dat in aandelen is belegd. Relatief ten opzichte van het belegd vermogen namen de vermogensbeheerkosten voor aandelen af. In 2018 hebben er een aanzienlijke transitie uit de verschillende regionale aandelenportefeuilles plaatsgevonden, waardoor de transactiekosten hoger zijn uitgekomen in vergelijking met het vorige jaar. De totale kosten van de aandelenportefeuille zijn in 2018 lager uitgevallen vergeleken met 2017 maar de totale relatieve kosten zijn door de transitiekosten wel hoger uitgevallen.

2.4.2 **Projectie beleggingsresultaat**

NV schade maakt projecties van het verwachte beleggingsrendement met betrekking tot de beleggingscategorieën staatsobligaties (Euro Government Bonds), 'veilige' euro bedrijfsobligaties (Investment grade credits), hoogrentende bedrijfsobligaties (High Yield), hoogrentende bedrijfsobligaties opkomende landen (Emerging market debt) en aandelen.

Daarbij wordt uitgegaan van verschillende negatieve scenario's, uitgaande van een beleggingsrendement bij een basis economische scenario. Significante factoren die op dit beleggingsrendement van invloed kunnen zijn betreffen economische ontwikkelingen die afwijken van het basis economische scenario van NV schade. Het verwachte rendement per vermelde beleggingscategorie varieert van:

- Government bonds -10,7% tot 1,5%;
- Euro investment grade credits -5,0% tot 3,0%;
- High Yield -6,1% tot 6,3%;
- Emerging market debt -11,3% tot 8,6%;
- Aandelen ontwikkelde landen -10,3% tot 8,5%;
- Aandelen opkomende landen -39,3% tot 20,8%.

2.5 Resultaat uit andere activiteiten

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten in boekjaar 2018 bedragen 16,9 miljoen euro (2017: 12,2 miljoen euro) en bestaan uit:

Algemene bedrijfskosten

Onder de algemene bedrijfskosten vallen onder meer de kosten van de raden van bestuur en toezicht (directie en rvC), personeelskosten van NV schade, externe inhuur derden en Solvency II sleutelfunctionarissen en de kantoorkosten. De Algemene bedrijfskosten zijn in 2018 ten opzichte van 2017 gestegen met 2,5 miljoen euro tot een bedrag van 6,9 miljoen euro.

In 2018 is door NV schade verder geïnvesteerd in het (blijvend) voldoen aan de vereisten die vanuit toezicht en wet- en regelgeving worden gesteld aan de uitbesteding en governance daaromtrent en aan de beheerste en integere bedrijfsvoering. De stijging van de Algemene bedrijfskosten wordt voor een belangrijk deel hierdoor veroorzaakt door het opzetten van het eigen Actuarieel en het verder vorm geven van o.a. Compliance en Risicomanagement binnen NV schade.

Tevens heeft NV schade in 2018 tijdelijke adviseurs ingehuurd ten behoeve van projectmatige werkzaamheden in het kader van strategieplannen.

De kosten bezoldiging commissarissen zijn ten opzichte van 2017 gedaald met 0,47 miljoen euro. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van de opleidingskosten en kosten van een tijdelijke adviseur in 2018.

Contractvergoeding WIA

De berekende reguliere contractvergoeding over 2018 inzake de uitvoering WIA-producten bedraagt afgerond 9,3 miljoen euro (2017: 7,0 miljoen euro). In de kosten van 2018 is een eindafrekening over de uitvoering 2017 opgenomen van 1,2 miljoen euro.

Contractvergoeding WAO - hiaat

De uitvoeringskosten over 2018 inzake de uitvoering WAO - hiaat bedraagt 0,7 miljoen euro (2017: 0,8 miljoen euro).

Herverzekering

NV schade exploiteert WIA-producten samen met Achmea en Bovemij, tezamen herverzekeraars genoemd. Ten aanzien van de vereveningspolissen gesloten in de desbetreffende branche hebben NV schade en de herverzekeraars beide een aandeel van 50 procent.

Provisies voor de herverzekeraars en tussenpersonen

De provisie in boekjaar 2018 bedragen 2,5 miljoen euro en zijn daarmee, conform verwachting, in lijn met de provisie in boekjaar 2017 van 2,7 miljoen euro. De vergoedingen voor tussenpersonen en herverzekeraars worden berekend als percentage van de verzekeringspremie.

Overige baten en lasten

De overige baten en overige lasten bedragen in 2018 respectievelijk 1,2 miljoen euro (2017: 5,7 miljoen euro) en 3,9 miljoen euro (2017: 1,1 miljoen euro). Deze hebben betrekking op betaalde en ontvangen rente op liquide middelen, opgelegde premieboetes en rentevergoeding herverzekeraars. Een deel van de rente- en boeteopleggingen wordt jaarlijks afgeboekt vanwege oninbaarheid. De rente ten gunste van de herverzekeraars is in 2018 positief (in 2017 negatief) en daardoor een last voor NV schade (2017: 3,0 miljoen euro). De rentebaten op liquide middelen bedragen in 2018 0,8 miljoen euro. In 2017 was dit een last van 1,0 miljoen euro.

2.6 Overige informatie

Maatschappelijk kapitaal

Conform artikel 3 lid 1 van de statuten bedraagt het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap 5.672.500 euro. Het is verdeeld in 50.000 aandelen, elk groot nominaal 113,45 euro.

Resultaatbestemming

In de statuten van NV schade is via artikel 24 de resultaatbestemming vastgelegd. In het kapitaalbeleid van NV schade zijn de grenzen vastgelegd die gelden ten aanzien van aan te houden eigen vermogen en eventuele dividenduitkering en andere uitkeringen. Daarbij is rekening gehouden met de statutaire bepalingen. Samengevat betekent dit dat het resultaat in de volgende volgorde wordt bestemd:

- 1) Toevoeging aan de algemene reserve totdat het weerstandsvermogen het gestelde minimale niveau heeft conform het kapitaalbeleid;
- 2) Dividenduitkering aan de aandeelhouder;
- 3) Toevoeging aan de statutaire reserve (beschikbaar voor toekomstige uitkeringen aan verzekerden binnen de Metaal en Techniek).

Bestemming van het resultaat

Het gewenste weerstandsvermogen ultimo 2018 is 308,4 miljoen euro (2017: 250,8 miljoen euro). Dat is 57,6 miljoen euro hoger dan ultimo 2017. Het aanwezige weerstandsvermogen is 331,4 miljoen euro (2017: 285,2 miljoen euro). Dat is 46,2 miljoen euro hoger dan ultimo 2017. De benodigde herwaarderingsreserve, als onderdeel van het weerstandsvermogen, is in 2018 nihil (2017: 0 euro).

Het aanwezige weerstandsvermogen ligt onder de door NV schade gestelde norm voor dividenduitkering (zie hoofdstuk 6). Op grond van de statuten, het kapitaalbeleid en de verstrekte adviezen wordt de volgende bestemming van het resultaat voorgesteld:

- van het positieve resultaat over 2018 ad 54,7 miljoen euro kan vanwege onvoldoende vermogen geen dividend uitgekeerd worden aan de aandeelhouders;
- toevoeging van 54,7 miljoen euro aan de algemene reserve.

In de jaarrekening is 43,7 miljoen euro toegevoegd aan de algemene reserve. Deze afwijking betreft het effect van het waarderingsverschil van de premievoorziening.

3 Governancesysteem

3.1 Algemene informatie

3.1.1 Juridische structuur

NV schade is statutair gevestigd te 's-Gravenhage. Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek is de aandeelhouder van NV Schade. Deze heeft alle certificaten van aandelen uitgegeven aan de Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen.

3.1.2 Bestuurlijke structuur

NV schade heeft een directie, bestaande uit twee leden, die belast is met het besturen van NV schade. De directie van NV schade (hierna: directie) legt verantwoording af aan de Raad van

Commissarissen (hierna: RvC) en aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (hierna: AvA). De RvC heeft als taak om toezicht te houden op het gevoerde beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in NV schade en staat de directie met raad terzijde. De RvC heeft een tweetal commissies ingesteld: een Audit- en Risicocommissie en een Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie die functioneren onder de verantwoordelijkheid van de RvC. Over bepaalde zaken aangaande de vennootschap besluit de AvA. Daarnaast dient de AvA goedkeuring te verlenen ten aanzien van verschillende directiebesluiten.

NV schade heeft verschillende van haar (bedrijfs)activiteiten, de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer, uitbesteed. Voor zowel het uitvoeren van de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer heeft NV schade uitbestedingsovereenkomsten gesloten. Daarnaast werkt NV schade op zowel structurele als incidentele basis samen met externe adviseurs.

De governance van NV schade is in overeenstemming met Solvency II. Het governance systeem, zoals in de Solvency II richtlijn gedefinieerd, omvat onder andere de risicomanagementfunctie, de compliance functie, de interne audit functie en de actuariële functie. Deze functies worden beschouwd als sleutelfuncties binnen een verzekeringsmaatschappij.

3.1.3 Samenstelling directie

De directie van NV schade bestaat uit twee directeuren. Zij vormen een collegiaal bestuur en zijn daarmee gezamenlijk verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van NV schade. De directie is zodanig samengesteld dat zij haar functie naar behoren kan vervullen. Complementariteit, collegiaal bestuur en diversiteit zijn een voorwaarde voor een goede functie vervulling door de directie. Directieleden worden benoemd voor onbepaalde tijd. Voor ieder nieuw te benoemen lid van de directie wordt een competentieprofiel opgesteld.

3.1.4 Takenpakket directie

De directie is belast met het besturen van NV schade. Dit houdt onder meer in dat zij verantwoordelijk is voor de realisatie van de doelstellingen van NV schade, de strategie met het bijbehorende risicoprofiel, de resultatenontwikkeling en de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. De directie stelt onder andere het dagelijks beleid en het risicomanagementbeleid vast. Zij vormt een collegiaal bestuur en is dus gezamenlijk verantwoordelijk voor het bestuur van NV schade. Hierbij heeft zij een onderlinge taakverdeling vastgelegd met betrekking tot de verschillende aandachtsgebieden ten behoeve van de beleidsvoorbereiding en -uitvoering.

De directie richt zich bij het vervullen van haar taak naar het belang van NV schade en weegt daartoe op evenwichtige wijze de belangen van bij de verzekeraar betrokkenen zoals haar klanten, aandeelhouders en medewerkers af. Hierbij wordt rekening gehouden met de continuïteit van NV schade, de maatschappelijke omgeving waarin zij functioneert en wet- en regelgeving en codes die op NV schade van toepassing zijn.

3.1.5 Samenstelling Raad van Commissarissen

De RvC van NV schade bestaat uit zes natuurlijke personen. De taakverdeling, werkwijze en samenstelling van de RvC zijn vastgelegd in een reglement dat is besproken en vastgesteld door de RvC. Leden van de RvC worden benoemd door de AvA uit een bindende voordracht op te maken door de RvC. Voor de benoeming is een volstrekte meerderheid vereist van de uitgebrachte stemmen.

De RvC heeft, in overleg met de directie, haar profielschets opgesteld. Eventuele wijzigingen in de profielschets geschieden in overleg tussen de RvC en de directie. Bij de voordracht tot benoeming of herbenoeming van een commissaris vindt toetsing plaats aan de profielschets. Daarnaast wordt voor ieder nieuw te benoemen lid van de RvC een competentieprofiel opgesteld om te borgen dat de RvC als geheel over voldoende kennis en ervaring op verschillende aandachtsgebieden beschikt.

De RvC is zodanig samengesteld dat zij haar taak naar behoren kan vervullen. Complementariteit, collegiaal bestuur, onafhankelijkheid en diversiteit zijn een voorwaarde voor een goede taakvervulling door de RvC.

Jaarlijks treden een of twee commissarissen af. Een lid van de RvC treedt in ieder geval drie jaar na zijn of haar benoeming af in de jaarlijkse AvA. Aftredende leden van de RvC zijn ten hoogste tweemaal aansluitend herkiesbaar. Het aantreden of herkiezen van een lid van de RvC vindt plaats onder de voorwaarde van toetsing op betrouwbaarheid en geschiktheid door DNB. Inmiddels zijn alle leden van de RvC van NV schade door DNB getoetst op geschiktheid.

3.1.6 Takenpakket Raad van Commissarissen

De RvC heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen NV schade en staat de directie met raad terzijde. De RvC richt zich bij het vervullen van haar taak naar het belang van NV schade en maakt daarbij een evenwichtige afweging van de belangen van de bij de verzekeraar betrokkenen zoals haar klanten, aandeelhouders en medewerkers. De RvC betreft daarbij ook de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. De RvC besteedt bij haar toezicht bijzondere aandacht aan het risicobeheer van NV schade. Elke bespreking van het risicobeheer wordt voorbereid door de Audit- en Risicocommissie.

In het jaarverslag van NV schade doet de RvC verslag van haar werkzaamheden over het betreffende boekjaar.

De RvC is tevens verantwoordelijk voor haar eigen functioneren. De RvC bespreekt ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van de directie haar eigen functioneren, het functioneren van de afzonderlijke commissies van de RvC en dat van de individuele commissarissen en de conclusies die hieraan moeten worden verbonden. De RvC bespreekt daarnaast ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van de directie zowel het functioneren van de directie als geheel als dat van de individuele directieleden en de conclusies die hieraan moeten worden verbonden. Het verslag van de RvC vermeldt op welke wijze de evaluatie van de RvC en directie, de afzonderlijke commissies van de RvC en de individuele commissarissen heeft plaatsgevonden.

De RvC draagt er zorg voor dat er voor de leden van de directie en voor de leden van de RvC een programma van permanente educatie aanwezig is. Ten behoeve van de leden van de directie en de leden van de RvC is een educatieprogramma opgesteld bestaande uit een aantal kennissessies. Daarnaast ontvangt ieder lid van de directie en ieder lid van de RvC periodiek nieuwsbrieven en notities waarin de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving beschreven worden.

3.1.7 Commissies Raad van Commissarissen

De RvC heeft een tweetal commissies ingesteld: een Audit- en Risicocommissie en een Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie die functioneren onder de verantwoordelijkheid van de RvC. De RvC heeft voor zowel de Audit- en Risicocommissie als de Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie een reglement opgesteld met bevoegdheden. De RvC kan deze reglementen te allen tijde wijzigen en/of toegekende bevoegdheden herroepen.

De Audit- en Risicocommissie bereidt inhoudelijk de besluitvorming van de RvC voor. De Audit- en Risicocommissie bestaat uit ten minste twee leden, die tevens zitting hebben in de RvC. De leden van de Audit- en Risicocommissie dienen adequate kennis te bezitten van de verzekering(technische) en financiële aspecten, op grond waarvan een goed oordeel kan worden gevormd van de risico's die in het kader van het risicobeheer een rol spelen. De Audit- en Risicocommissie informeert de RvC duidelijk en tijdig omtrent de wijze waarop zij van de aan haar gedelegeerde bevoegdheden gebruik heeft gemaakt en over belangrijke ontwikkelingen op het gebied dat valt onder haar verantwoordelijkheid.

De Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie richt zich op selectiecriteria (waaronder functie- en competentieprofielen en criteria inzake betrouwbaarheid en geschiktheid), benoemingsprocedures, en de periodieke beoordeling van de RvC en de directie. Daarnaast heeft de Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie als taak voorstellen te doen over het bezoldigingsbeleid van de RvC en het totale beloningspakket van de directie. De Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie doet aan de RvC een voorstel over de bezoldiging van de individuele directieleden, waarop de RvC de bezoldiging vaststelt. De bezoldiging van de leden van de RvC wordt vastgesteld door de AvA. De Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie bestaat uit twee leden, die tevens zitting hebben in de RvC. De Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie verschaft aan de RvC een verslag van haar beraadslagingen, bevindingen en aanbevelingen.

3.1.8 Algemene Vergadering van Aandeelhouders

De AvA besluit over:

- benoemen directie NV schade en leden Raad van Commissarissen;
- besluiten inzake statutenwijziging;
- besluiten inzake ontbinding vennootschap;
- vaststellen jaarrekening en jaarverslag.

Goedkeuring AvA voor directiebesluiten is verder vereist met betrekking tot het aanbieden van nieuwe verzekeringsproducten of diensten, productvoorwaarden, het vaststellen of wijzigingen van het premiebeleid, vaststellen of wijzigingen van het re-integratiebeleid en het aangaan, continueren

of verbreken van samenwerkingsovereenkomsten met andere rechtspersonen. Daarnaast verleent de AvA formeel de opdracht aan de externe accountant tot onderzoek van de jaarrekening.

3.1.9 Sleutelfuncties

NV schade heeft voor elk van de vier sleutelfuncties zogenaamde charters opgesteld. De charters omvatten een beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden die verbonden zijn met de sleutelfuncties. Voor elk van de sleutelfuncties geldt dat zij onafhankelijk opereren en directe toegang hebben tot de directie, de RvC en de Audit- en Risicocommissie. De actuariële functie, risicomanagement functie en compliance functie rapporteren direct aan de directie. Hun rapportages worden ook aangeboden aan de RvC en de Audit- en Risicocommissie. Tot slot hebben deze sleutelfuncties ook een escalatie mogelijkheid naar de RvC en de Audit- en Risicocommissie. De interne audit functie is gepositioneerd onder de verantwoordelijkheid van de directie en rapporteert aan de directie en de Audit- en Risicocommissie.

Actuariële functie

De actuariële functie binnen NV schade adviseert onder andere over de beheersing van de risico's op verzekeringstechnisch gebied. De actuariële functie adviseert over de vaststelling van de hoogte van de voorzieningen en de premies en toetst deze op passendheid, betrouwbaarheid en toereikendheid. Tevens beoordeelt de actuariële functie de herverzekeringen van NV schade, de solvabiliteitspositie en de ORSA. Daarnaast adviseert de actuariële functie over de beheersing van risico's die in verband staan met aanpalende gebieden. Dit betekent dat de actuariële functie adviseert inzake het acceptatiebeleid, het uitkeringsbeleid en het op de toereikende voorzieningen afgestemd beleggingsbeleid van NV schade.

Risicomanagement functie

De risicomanagement functie is verantwoordelijk voor het uitvoeren van een onafhankelijk risicobeheer dat gericht is op het identificeren, meten en evalueren van de risico's waaraan de financiële onderneming is of kan worden blootgesteld.

Compliance functie

De compliance functie is verantwoordelijk voor het coördineren en ontwikkelen van beleid en voor het toezien op de naleving van wet- en regelgeving en interne regels en procedures met betrekking tot de integriteit van NV schade als organisatie en haar medewerkers.

Verder geldt dat de compliance functie nieuwe wet- en regelgeving inventariseert en analyseert. Nadat een wetswijziging is geanalyseerd en impact heeft op NV schade, wordt de NV schade geïnformeerd. De eerste lijn is verantwoordelijk voor de implementatie van de wijzigingen van wet- en regelgeving. Compliance heeft vanuit de tweede lijn een adviserende en monitorende rol.

De NV schade verkrijgt ieder kwartaal een rapportage van Compliance van de uitvoerder waarin onder andere eventuele bijzonderheden c.q. compliance risico's die geïdentificeerd zijn bij het monitoren van de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving, zijn opgenomen. Ieder kwartaal wordt deze rapportage door de compliance officer van NV schade besproken met de afdeling Compliance van de uitvoerder.

De compliance officer van NV schade rapporteert ieder kwartaal aan Directie en RvC, eventuele bijzonderheden c.q. compliance risico's die geïdentificeerd zijn bij het monitoren van de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving. Indien er geen of onvoldoende voortgang is zal de compliance officer rappelleren naar de uitvoerder en desnoods escaleren naar directie.

Interne audit functie

Het doel van de Interne audit functie is om overzicht te verkrijgen over de mate van beheersing van processen van NV schade. Naar aanleiding van de uitkomsten van audits worden aanbevelingen gegeven om de beheersing te verbeteren op de onderdelen waarvan is geconstateerd dat de procesgang voor verbetering vatbaar is. De Interne audit functie geeft een objectief en onafhankelijk oordeel over:

- de kwaliteit en de effectiviteit van het functioneren van de governance;
- de interne risicobeheersing- en controlesystemen (opzet, bestaan en de werking van de beheersmaatregelen);
- de risicobeheersing op de uitbestede processen;
- het geven van gevraagd en ongevraagd advies;
- adviezen over de toereikendheid over de te ontwikkelen systemen.

3.1.10 **Uitbesteding**

NV schade heeft een uitbestedingsbeleid opgesteld om onder andere te borgen dat uitbestede werkzaamheden worden uitgevoerd overeenkomstig geldende wet- en regelgeving. NV schade heeft de verzekeringsadministratie, het vermogensbeheer en de eerstelijns werkzaamheden voor risicomanagement uitbesteed.

Voor de verzekeringsadministratie heeft NV schade een uitbestedingsovereenkomst gesloten. Voor het vermogensbeheer heeft NV schade een Fiduciair Beheer Overeenkomst gesloten. De uitvoerder is bij beide overeenkomsten verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van de aan haar uitbestede werkzaamheden. Om de kwaliteit van haar dienstverlening te borgen beschikt de uitvoerder over verschillende procedures met duidelijke processtappen, controlemomenten en uitvoeringsrichtlijnen voor betrokken medewerkers. NV schade wil daarnaast te allen tijde een goed inzicht hebben in de huidige situatie van de aan de uitvoerder uitbestede werkzaamheden. Hiertoe rapporteert de uitvoerder periodiek aan NV schade over de door NV schade aan haar uitbestede werkzaamheden. NV schade ziet erop toe dat de uitvoerder verschillende processen heeft ingericht om te borgen dat NV schade de controle kan blijven voeren over de aan de uitvoerder uitbestede werkzaamheden, waaronder:

- de processen bij de uitvoerder die verband houden met de door NV schade aan haar uitbestede werkzaamheden en die in aanmerking komen voor een ISAE3402 type II certificering zijn ook als zodanig gecertificeerd;
- de uitvoerder heeft maatregelen getroffen ter preventie van fraude en ter waarborging van wettelijke voorschriften (zoals de Wft) die van toepassing zijn op de door NV schade aan haar uitbestede werkzaamheden;
- de uitvoerder borgt dat bestanden en gegevens van NV schade gescheiden blijven van die van andere opdrachtgevers van de uitvoerder en borgt dat bestanden en gegevens voldoende beveiligd zijn en dat de bedrijfsprocessen van de uitvoerder met voldoende waarborgen zijn

omkleed teneinde te zorgen dat informatie bedoeld voor NV schade ook alleen verstrekt wordt aan NV schade;

- de administratieve organisatie van de uitvoerder wordt jaarlijks gecontroleerd door haar accountant. Voor zover noodzakelijk in het kader van de certificering van de jaarrekening van NV schade verstrekt de uitvoerder de accountant van NV schade inzage in de administratie van de uitvoerder;
- NV schade heeft het recht om audits en onderzoeken bij de uitvoerder uit te laten voeren door een door NV schade aangewezen accountant;
- de medewerkers van de uitvoerder zijn verplicht te handelen in overeenstemming met alle geschreven compliance procedures en andere wettelijke vereisten opgelegd door overheids- en andere regelgevende instanties. Daarnaast neemt de uitvoerder de nodige maatregelen die vereist worden door de toezichthouder en houdt de uitvoerder zich aan alle op haar van toepassing zijnde gedragscodes en wettelijke voorschriften. Het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving op de aan de uitvoerder uitbestede werkzaamheden vindt gedeeltelijk plaats door de compliance functie van de uitvoerder. De uitvoerder informeert NV schade over de te verrichten en de verrichtte werkzaamheden op het gebied van compliance.

In de Fiduciair Beheer Overeenkomst en de Uitbestedingsovereenkomst zijn onder andere afspraken gemaakt (Service Level Agreements) over de aard, omvang, kwaliteit, tijdigheid, juistheid, rechtmatigheid, volledigheid, service levels, deskundigheid en informatievoorziening in verband met de aan de uitvoerder uitbestede werkzaamheden. De Service Level Agreements in de Uitbestedingsovereenkomst worden maandelijks geëvalueerd, die van de Fiduciair Beheer Overeenkomst jaarlijks. NV schade evalueert jaarlijks met de uitvoerder de werkzaamheden die de uitvoerder conform de Fiduciair Beheer Overeenkomst en de Uitbestedingsovereenkomst heeft uitgevoerd en in de komende periode (extra) gaat uitvoeren. Naar aanleiding daarvan maken NV schade en de uitvoerder aanvullende werkafspraken en/of worden de afspraken opgenomen in de Fiduciair Beheer Overeenkomst en de Uitbestedingsovereenkomst verscherpt. De Uitbestedingsovereenkomst is per 1 januari 2019 voor een jaar verlengd, tot 1 januari 2020.

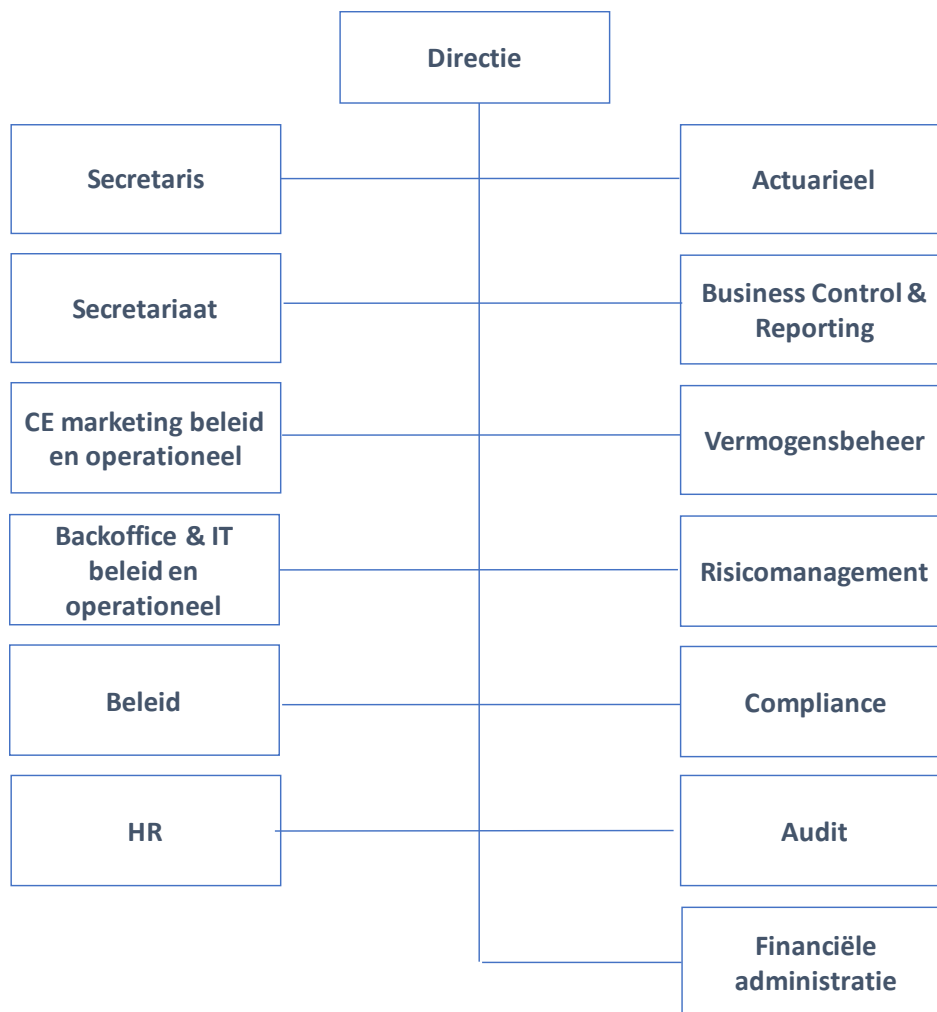
3.1.11 **Organisatiestructuur per januari 2018**

De directie van NV schade heeft in 2018 de governance van de uitbesteding verder uitgewerkt. Een goede governance van de uitbesteding begint met een goede aansturing van de eigen organisatie van NV schade. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie moeten voor iedereen duidelijk zijn en helder zijn vastgelegd in directiereglement en functiebeschrijvingen. De herijking van de uitbestedingsrelatie (verdere inrichting regiefunctie, andere verdeling werkzaamheden tussen NV schade en haar uitvoerder) maakt een herziening van de aansturing noodzakelijk. Bij de herziening van de aansturing is de directie uitgegaan van twee belangrijke principes t.w.

- Bij de beleidsbepaling en besluitvorming wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de voorhanden zijnde expertise en competenties van de senior medewerker.
- Verantwoordelijkheden en bevoegdheden worden gespreid binnen de organisatie. Medewerkers krijgen binnen vooraf vastgestelde kaders mandaat om besluiten te nemen in het overleg met de uitvoerder op hun gebied.

De herziening van de aansturing is per 1 januari 2018 doorgevoerd. De voorgenomen overleg- en beslisstructuur van NV schade-uitvoerder sluit daardoor naadloos aan op die van de eigen organisatie van NV schade. De uitvoerder heeft ingestemd met de voorgenomen overleg- en beslisstructuur met NV schade, zodat ook die structuur per 1 januari 2018 operationeel is.

NV schade heeft de regie versterkt door de eigen capaciteit uit te breiden bij de functies compliance, risk management, internal audit, business control en marketing/customer engagement.

3.1.12 Rapportages

NV schade heeft een rapportagebeleid opgesteld. Het rapportagebeleid maakt voor NV schade inzichtelijk welke informatie, en met welke frequentie, zij nodig heeft om haar taken en verantwoordelijkheden als verzekeraar goed te kunnen uitvoeren. NV schade stelt in haar rapportagebeleid eisen aan de verantwoordingsrapportages en de managementrapportages. De uitvoerder geeft invulling aan de rapportagebehoefte van NV schade waarbij juistheid, volledigheid en tijdigheid de uitgangspunten zijn.

Ten aanzien van de werkzaamheden die NV schade aan de uitvoerder heeft uitbesteed, de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer, ontvangt NV schade van de uitvoerder periodiek rapportages over de status en kwaliteit van de uitbesteede werkzaamheden. De rapportages die NV

schade van de uitvoerder ontvangt vormen samen met rapportages die NV schade zelf opstelt de basis voor de rapportages van NV schade aan haar toezichthoudende organen. De rapportages die NV schade van de uitvoerder ontvangt worden door de directie en/of de (sleutel)functionarissen van NV schade besproken met de uitvoerder.

3.1.13 Overleg- en besluitvormingsstructuur

NV schade hecht aan zorgvuldige, evenwichtige, en consistente besluitvorming die in lijn is met de geldende wetgeving en van toepassing zijnde (gedrags)regels. Besluiten worden op een evenwichtige wijze genomen. Dit houdt in dat de belangen van relevante stakeholders² bij een besluit in beeld zijn gebracht en bij de besluitvorming zijn meegenomen. Daarnaast betracht NV schade consistentie in besluitvorming. Dat houdt in dat NV schade in lijn handelt met de strategische doelen die zij heeft gesteld.

De directie van NV schade neemt besluiten in het Directiebestuur (DBR). Het DBR vindt eenmaal per 14 dagen plaats, en zoveel vaker als de directie noodzakelijk acht. Indien daar aanleiding toe bestaat, kan de directie derden uitnodigen als deskundige bij het DBR, als adviseur of als informatiebron bij haar vergaderingen. De directie laat zich in ieder geval adviseren door de (sleutel)functionarissen, zij verschijnen in het DBR.

De genomen besluiten in het DBR worden vervolgens vastgelegd in een besluitenlijst. De genomen besluiten, inclusief de afweging van de belangen die voorafgaat aan de besluitvorming, worden vastgelegd in notulen van de diverse overleggen. De notulen worden gearchiveerd in het digitaal archief. De directie toetst iedere eerstvolgende vergadering de voortgang van de door haar genomen besluiten en vastgestelde acties.

De directie en RvC vergaderen in beginsel viermaal per jaar. Eenmaal per jaar, uiterlijk zes maanden na afloop van een boekjaar, vindt de jaarvergadering van de AvA plaats. Daarnaast worden AvA's gehouden zo vaak als de directie, de RvC of een aandeelhouder dit noodzakelijk achten, maar tenminste eenmaal per jaar. Voor zover de wet of de statuten geen grotere meerderheid voorschrijven, worden alle besluiten van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders genomen met volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

De RvC vergadert zo dikwijls als de voorzitter van de RvC dit wenselijk acht, doch gebruikelijk is tenminste viermaal per jaar. De Audit- en Risicocommissie vergadert zo vaak als noodzakelijk, doch tenminste twee weken voorafgaand aan elke RvC vergadering ter voorbereiding op de inhoudelijke besluitvorming van de RvC.

---

² Belangrijke stakeholders van NV schade zijn: werkgevers en werknemers in de bedrijfstak, werkgevers- en werknemersorganisaties, mederisicodragers, werknemers van NV schade, tussenpersonen, uitvoerder Vermogensbeheer of Verzekeringsadministratie, toezichthouders, eigenaren NV schade.

Overleg met de uitvoerder

De overleg- en beslisstructuur met de uitvoerder sluit naadloos aan op die van de eigen organisatie van NV schade. Organisatieonderdelen van NV schade hebben overleg met de corresponderende onderdelen van de uitvoerder. Het eerstelijnsactuarieel wordt door NV schade zelf uitgevoerd. Het actuarieel van NV schade neemt echter wel deel aan een groot aantal overleggen met de uitvoerder, waarmee recht wordt gedaan aan de brede functie die het actuarieel heeft binnen de bedrijfsvoering en de uitbesteding.

Nieuwe projecten en eventuele majeure projectoverschrijdingen dan wel –afwijkingen kunnen alleen geaccordeerd worden via het strategisch overleg met de uitvoerder.

Projectbewaking/changemanagement vindt plaats op tactisch niveau via het zogenaamde projectenoverleg met de uitvoerder. Het toezicht op de uitvoering van individuele projecten vindt plaats in de operationele overleggen Frontoffice en Backoffice.

Voor de overleggen op tactisch en operationeel niveau met de uitvoerder zullen de betrokken functionarissen van NV schade gemandateerd worden om zelfstandig beslissingen te kunnen nemen op het betreffende gebied. Deze mandaten zullen zich in de regel beperken tot de kaders van het jaarplan op het betreffende gebied. Bij afwijkingen en overschrijdingen zal geëscaleerd moeten worden naar het Directiebestuur van NV schade en eventueel naar het strategisch overleg met de uitvoerder. De functionaris van NV schade die het overleg voorziet, verzorgt de uitnodiging, stelt de agenda op en draagt binnen een week zorg voor een besluiten- en actielijst.

Overleg met andere samenwerkingspartners

Periodiek voert de directie overleg met de herverzekeraars Achmea & Boverij. Daarnaast voert de directie van NV schade periodiek overleg met vertegenwoordigers van tussenpersonen in het Tussenpersonenoverleg. Van alle overleggen wordt een verslag gemaakt inclusief actiepunten. Bij beide overleggen is veelal de uitvoerder eveneens vertegenwoordigd.

3.1.14 Beloningsbeleid

NV schade voert een zorgvuldig en beheerst beloningsbeleid dat in lijn is met haar strategie en risicobereidheid, doelstellingen en waarden en waarbij rekening wordt gehouden met de lange termijn belangen van NV schade en het maatschappelijk draagvlak. De RvC neemt dit uitgangspunt in acht bij de invulling van de bezoldiging van de directie. De directieleden ontvangen voor hun werkzaamheden een bezoldiging van NV schade, die wat betreft de hoogte en structuur zodanig is, dat gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen worden aangetrokken en behouden. De directie ontvangt geen variabele beloning. De RvC ziet daarnaast toe op het door de directie voor de medewerkers van NV schade te voeren beloningsbeleid.

De leden van de RvC ontvangen een vaste beloning voor hun werkzaamheden. De hoogte van deze beloning wordt steeds voor drie jaar vastgesteld door de AvA. Het betreft een passende vergoeding in relatie tot het tijdsbeslag van de werkzaamheden van de leden van de RvC die onafhankelijk is van de behaalde jaarwinst van NV schade.

3.2 Deskundigheids- en betrouwbaarheidsbeleid

NV schade heeft een beleid ten aanzien van de geschiktheid en betrouwbaarheid van haar (sleutel)functionarissen en directieleden. Hiermee heeft NV schade de kaders en procedures voor toetsing van directieleden en (sleutel)functionarissen vastgesteld. Deze toetsing en beoordeling wordt niet alleen uitgevoerd voor of bij aanvang van de werkzaamheden voor NV schade maar ook daarna, gedurende de tijd waarbij men voor NV schade werkzaamheden verricht.

Onderstaand wordt het beleid ten aanzien van de geschiktheid en betrouwbaarheid van de (sleutel)functionarissen en directieleden van NV schade nader toegelicht. Daarnaast wordt de procedure die wordt gevolgd bij de aanstelling van een nieuwe bestuurder beknopt weergegeven.

3.2.1 Geschiktheid directieleden

NV schade neemt voor de interne toetsing op voortdurende geschiktheid van de directie, het wettelijk kader voor geschiktheid van beleidsbepalers in acht zoals dit is beschreven in artikel 3:8 van de Wet op het Financieel Toezicht.

Beoordeling geschiktheid bij aanname

Voor de directieleden is een functieprofiel opgesteld. Bij de beoordeling van geschiktheid wordt gelet op opleiding, ervaring en competenties. De aanwezigheid van passende kennis en ervaring kan blijken uit de succesvolle afronding van relevante opleiding en het voorhanden zijn van relevante werkervaring in relatie tot de functie bij NV schade.

Daarnaast geldt voor de directie ook kennis en ervaring met betrekking tot:

- het op NV schade van toepassing zijnde wettelijk kader;
- de leiding van een financiële instelling met in het bijzonder:
  - strategische planning en begrip van de ondernemingsstrategie van een verzekeraar;
  - risicobeheer;
  - leiding van teams;
  - beoordeling van de effectiviteit van genomen maatregelen door een organisatie met het oog op de creatie van doeltreffend bestuur, oversight en controle;
  - interpretatie van financiële informatie en aan de hand daarvan, identificatie van belangrijke zaken en geschikte controles en maatregelen.

Bij de weging van de opgedane werkervaring wordt in overweging genomen:

- het niveau van de uitgeoefende functies;
- de tijdsspanne waarbinnen ervaring werd opgedaan;
- de aard, complexiteit en organisatiestructuur van de organisatie waar een functie werd uitgeoefend;
- het aantal ondergeschikten.

Gelet op de snelle ontwikkelingen in de financiële wereld mogen opleiding en ervaring niet te zeer verouderd zijn.

Teneinde de competenties te kunnen beoordelen zullen referenties worden ingewonnen respectievelijk kan een assessment onderdeel zijn van het selectieproces. Bijzondere aandacht wordt besteed aan reële of potentiële belangenconflicten. Er wordt nagegaan of voldoende garanties zijn dat de kandidaat de betrokken functie op een plichtsbewuste en onafhankelijke wijze kan vervullen. Hiertoe worden de nevenfuncties beoordeeld en de relaties van de kandidaat met de directie, de Raad van Commissarissen, de aandeelhouders van NV schade respectievelijk de partij waaraan NV schade haar vermogensbeheer en/of verzekeringsadministratie heeft uitbesteed. Beoordeling van de nevenfuncties en mogelijke belangenconflicten wordt uitgevoerd door de manager risk en compliance van NV schade.

Daarnaast voert NV schade antecedentenonderzoek uit. Onderdelen zijn de financiële soliditeit, strafblad, nagaan of opleidingen en andere gegevens op het cv correct zijn, redenen van beëindiging van vorige dienstverband(en), achtergrondonderzoek om na te gaan of er discrepanties zijn met de ontvangen informatie van de kandidaat. Het onderzoek is onderdeel van de aan DSI gevraagde PES-verklaring.

3.2.2 **Geschiktheid (sleutel)functionaris**

Beoordeling geschiktheid na aanname

Bij voortduring dienen de (sleutel)functionarissen deskundig te zijn en over de nodige eigenschappen en kenmerken te beschikken om alle met de functie gepaard gaande taken en verplichtingen op afdoende wijze te vervullen. NV schade hanteert een gesprekscyclus bestaande uit planningsgesprekken, functioneringsgesprekken en beoordelingsgesprekken waarin de ontwikkeling gevolgd wordt van het functioneren. Afspraken betreffen prestaties en resultaten, kennis en vaardigheden, relatiebeheer, houding en gedrag. Afspraken over te volgen trainingen of opleidingen en het resultaat daarvan in de praktijk, komen terug in de gesprekscyclus van directie met medewerkers waaronder de sleutelfuncties en de directiesecretaris. Deskundigheid is ook een vast onderdeel van het beoordelingsgesprek van de Raad van Commissarissen met de directie. Naast individuele trainingen en opleidingen kent NV schade ook een programma voor Permanente Educatie.

De directie houdt jaarlijks een evaluatiegesprek met de extern ingehuurde sleutelfuncties waarbij de beoordeling van de geschiktheid aan bod komt.

Uitkomst beoordeling geschiktheid

NV schade legt de uitkomst van haar beoordeling van de geschiktheid vast. Bij aanname wordt dit opgesteld aan de hand van alle verkregen informatie, met name als er bijzonderheden zijn worden de overwegingen vastgelegd op grond waarvan toch besloten wordt om de kandidaat aan te nemen. Bij periodieke beoordeling of evaluatie vindt vastlegging plaats en worden afspraken gemaakt zodat een cyclus ter borging van geschiktheid ontstaat.

Op het moment dat blijkt dat een sleutelfunctionaris niet voldoet aan de eisen van geschiktheid, wordt afscheid genomen van de betreffende functionaris. Hierbij dient wel het proportionaliteitsbeginsel toegepast te worden. Als bijvoorbeeld binnen korte tijd wel voldaan kan gaan worden en er zijn in de tussentijd andere mitigerende maatregelen te treffen, dan worden

tijdelijk maatregelen getroffen onder de voorwaarde dat als niet voldaan wordt na deze korte tijd, alsnog afscheid genomen wordt van de betreffende functionaris.

Duidelijk is dat NV schade haar eigen verantwoordelijkheid neemt en niet een (her)toetsing afwacht van de toezichthouder om een besluit te nemen over de geschiktheid van een beleidsbepaler.

3.2.3 **Betrouwbaarheid**

Professionele betrouwbaarheid betekent dat er geen elementen voorhanden zijn die duiden op het tegendeel en er evenmin enige reden is om redelijkerwijze de goede reputatie van de betrokkene in twijfel te trekken. Anders gezegd, men kan ervan uitgaan dat de persoon de hem toevertrouwde taak op een eerlijke, ethische en integere wijze zal uitvoeren.

De hieronder geschetste werkwijze bij de beoordeling van betrouwbaarheid geldt tevens voor extern ingehuurde sleutelfuncties.

Beoordeling betrouwbaarheid bij aanname

NV schade hanteert een regeling Pre-Employment Screening (PES). De PES is een standaard onderdeel van het aannameproces bij integriteitsgevoelige functies. De betrouwbaarheidsprocedure die doorlopen wordt volgens het PES houdt in dat aan DSI gevraagd wordt om een PES verklaring. In geval van bijzonderheden uit de screening wordt advies gevraagd aan de manager risk en compliance, hij verstrekt zijn advies aan de directie als het gaat om een sleutelfunctie en aan de voorzitter van de Raad van Commissarissen als het gaat om een nieuw te benoemen directielid. In het advies weegt de manager risk en compliance de bijzonderheden naar omstandigheden waarin het antecedent plaatsvond, de tijdsduur verstreken sinds het antecedent, verklaringen hieromtrent afgelegd door de betrokkene, relevantie ten aanzien van de professionele betrouwbaarheid van de betrokkene en enig bewijs van eeerherstel van de betrokkene. Bij de weging van financiële antecedenten dienen de ernst hiervan en de concrete omstandigheden in overweging genomen te worden. Verschillende eerdere antecedenten kunnen elk individueel gesproken van weinig belang zijn, maar in hun geheel bekeken toch een materiële impact hebben op iemands professionele betrouwbaarheid.

Door de directie respectievelijk de Raad van Commissarissen wordt het besluit tot wel of geen aanstelling vastgelegd inclusief de overwegingen daarbij.

Beoordeling betrouwbaarheid na aanname

Op het moment dat er redelijke aanleiding is om de professionele betrouwbaarheid in twijfel te trekken dient nader onderzoek gedaan te worden om vast te stellen of de twijfels gegrond zijn of niet. Hierbij kan sprake zijn van een persoonsgericht onderzoek, zie hiertoe het handboek HRM waarin de te volgen procedure voor een dergelijk onderzoek staat uitgewerkt. De uitkomsten van het onderzoek leiden tot een besluit hetzij door de directie als het gaat om sleutelfuncties hetzij door de Raad van Commissarissen als het gaat om directie over wel of niet voortzetten van het dienstverband. De overwegingen hierbij worden vastgelegd, daarbij wordt ook het proportionaliteitsbeginsel gehanteerd door de bijzonderheden te wegen. Tevens maakt de directie of de Raad van Commissarissen de afweging of een melding moet worden gedaan aan de toezichthouder. De secretaris van de onderneming, die zowel secretaris van de directie als van de

Raad van Commissarissen is, coördineert de melding en stelt de manager risk en compliance op de hoogte.

Uitkomst beoordeling betrouwbaarheid

De uitkomst van de beoordeling van de betrouwbaarheid is vastgelegd conform het hiervoor beschrevene. Op het moment dat blijkt dat een functionaris niet voldoet aan de eisen van betrouwbaarheid, wordt afscheid genomen van de betreffende functionaris. Duidelijk is dat NV schade haar eigen verantwoordelijkheid neemt en in geval van signalen omtrent de goede naam en integriteit van een functionaris op basis van onderzoek een besluit neemt.

3.2.4 Permanente educatie

NV schade beschikt over een programma van permanente educatie (het PE-programma). Het doel hiervan is het op peil houden, verbreden en verdiepen van de kennis en deskundigheid van de sleutelfunctionarissen en directieleden. Het programma omvat zowel financiële als niet-financiële thema's.

Onderwerpen

De thema's van het PE programma bestrijken het werkgebied van NV Schade en de ontwikkelingen daarin. Denk hierbij aan de verzekerings- en financiële markten, ondernemingsstrategieën en bedrijfsmodellen, governancesysteem, financiële en actuariële analyses en regelgevingskader en -vereisten. De permanente educatie heeft in ieder geval ook betrekking op de zorgplicht jegens de klant. Verder kunnen ontwikkelingen in de maatschappij, bij de stakeholders van NV schade (sector Metaal en Techniek) en bijvoorbeeld in de technologie zoals verdere digitalisering, PE onderwerp zijn.

Opzet

De directie kan op verzoek van de Raad van Commissarissen van NV schade deelnemen aan (alle) onderdelen van het programma van permanente educatie dat is opgesteld voor de Raad van Commissarissen. Afhankelijk van het onderwerp worden ook medewerkers van NV schade voor de PE-bijeenkomst uitgenodigd.

Afgezien van de deelname aan PE-sessies van de Raad van Commissarissen van NV schade, volgt de directie samen met de hiervoor genoemde deelnemers een eigen PE programma.

De directie bespreekt jaarlijks hun specifieke opleidingseisen en de invulling daarvan. De uitkomst van deze bespreking is onderwerp van overleg tussen de voorzitter van de Raad van Commissarissen en de directie van NV Schade. Ook de andere deelnemers aan het PE-programma volgen opleidingen en trainingen die toegesneden zijn op de individuele behoefte. Hierover worden jaarlijks afspraken gemaakt met de directie.

3.2.5 Procedure voor aanstelling directielid

Zodra één of meerdere directie functies beschikbaar komen binnen de NV schade directie start de Remuneratiecommissie het proces op om te komen tot één of meerdere nieuwe directieleden. Alvorens een directielid aangesteld kan worden wordt eerst een profiel opgesteld op basis waarvan geschikte kandidaten geselecteerd worden.

Bij het beoordelen van de geschiktheid van een directiekandidaat houdt NV schade rekening met de kenmerken van NV schade (productenpalet, schaal, complexiteit risicoprofiel) en de kenmerken van de functie die ingevuld moet gaan worden.

Bij wijzigingen in de samenstelling van de directie wordt bij het selectieproces geborgd dat het nieuwe collectief gezamenlijk beschikt over de geschikte kwalificaties, ervaring en kennis. Hiertoe wordt bij werving van een nieuw directielid een geschiktheidsmatrix opgesteld van de directie. De geschiktheidsmatrix omvat zowel opbouw van kennis als ervaring en de verdeling daarvan over de directieleden. De secretaris van de onderneming stelt hiertoe een voorzet op die door de Raad van Commissarissen wordt vastgesteld.

Zodra een geschikte kandidaat is gevonden wordt de benoeming voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Een volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen is vereist tot het benoemen van een nieuw directielid. Vervolgens wordt kandidaat voorgedragen ter toetsing bij de toezichthouder.

Het doel van het proces is om op een zorgvuldige wijze een nieuw directielid aan te stellen.

In Bijlage 7.1 wordt een overzicht gegeven van het gehele proces, de betrokkenen en rol die ze op ieder moment in het proces vervullen, middels een RACI-matrix.

3.3 Risicomanagementsysteem

Om de nadelige gevolgen van de wetgeving voor arbeidsongeschikte werknemers in de bedrijfstak Metaal en Techniek op te vangen, zijn in cao-verband afspraken gemaakt in de vorm van aanvullende verzekeringen. In de cao-AvIM (Aanvullende Invaliditeitspensioen Metaal en Techniek) zijn deze afspraken vastgelegd. De afspraken gelden voor alle werkgevers en werknemers in de bedrijfstak Metaal en Techniek. NV schade is opgericht voor de uitvoering van de cao-AvIM, en kent een paritaire (50/50) zeggenschap van werkgevers en werknemers in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen.

Bovenstaande is van invloed op het risicoprofiel van de NV schade. NV schade streeft namelijk geen winst na, kent geen dividend druk van aandeelhouders, heeft geen groeistrategie, maar wil slechts datgene waarvoor zij is opgericht heel erg goed doen. Het risicobeheersingssysteem van NV schade is ondersteunend hieraan.

3.3.1 Strategie risicomanagement

3.3.1.1 Risicovisie

Om haar (strategische) doelstellingen te waarborgen heeft NV schade een Risicomanagement functie (RMF) ingericht. De Risicomanagement functie heeft als missie het op een integrale wijze bewaken en bevorderen van de risicocultuur van NV schade. Daarbij ondersteunt de Risicomanagement functie de eerste lijn bij het realiseren van haar doelstellingen en bij het beheersen van de interne organisatie.

Ter ondersteuning van deze missie zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- de Risicomanagement functie ziet toe op de effectieve werking van de integrale risicomanagementsysteem en risicomanagementcyclus waarbinnen risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd, beheerst en gemonitord (zie hoofdstuk 3.3);
- de Risicomanagement functie faciliteert en adviseert vanuit een tweede lijns positie de business bij het beheersen van de risico's op een verantwoorde wijze, passend binnen de gestelde grenzen;
- de Risicomanagement functie stimuleert de bewustwording van risico's in de business en daarmee de beheerste bedrijfsvoering.

De Risicomanagement functie stelt het algemeen risicomanagementbeleid op en ondersteunt de eerste verdedigingslinie op het gebied van alle risicocategorieën. Daarbij faciliteert de Risicomanagement functie dat de risico's waaraan de verzekeraar is blootgesteld, worden onderkend, gemeten, bewaakt, beheerst en gerapporteerd. Ook wordt de onderlinge samenhang tussen de risicocategorieën bewaakt. De Risicomanagement functie rapporteert ieder kwartaal aan de directie en RvC. De Risicomanagement functie ressorteert rechtstreeks onder de Directie.

3.3.1.2 Risicostrategie

De risicostrategie maakt duidelijk hoeveel risico's NV schade wenst te nemen. De risicostrategie is uitgewerkt in het risicobereidheidsraamwerk. Het risicobereidheidsraamwerk van NV schade stelt vast welke risico's de verzekeraar wenst te accepteren, te beheersen, over te dragen of te beëindigen gegeven haar strategie en kapitaalbeleid. Hierbij staat het klantbelang centraal en is de strategie nader uitgewerkt in:

1. risicovoorkeuren (preferences): kwalitatieve uitspraken van de directie die leidend zijn bij de selectie van risico's;
2. risicotoleranties (tolerances): kwantitatieve uitspraken van de directie die leidend zijn bij de selectie van risico's;
3. risicolimieten (limits): kwantitatieve grenzen die dienen om specifieke risicovolle activiteiten op operationeel niveau te beperken, zodat deze binnen de risicotoleranties blijven.

3.3.1.2.1 Risicovoorkeuren

Bij de beheersing wordt prioriteit wordt gegeven aan risico's die onderstaande kwalitatieve doelstellingen bedreigen.

De volgende risicovoorkeuren gelden voor NV schade:

1. NV schade wil altijd solvabel zijn en aan haar verplichtingen kunnen voldoen;
2. NV schade wil een verzekeraar zijn met hart voor de klant;
3. NV schade wil alleen risico's verzekeren die betrekking hebben op arbeidsongeschiktheid en wil de schadelast die hieruit kan voortvloeien minimaliseren;
4. NV schade wil een verzekeraar zijn met een goede reputatie;
5. NV schade wil producten en diensten aanbieden met een goede prijs-kwaliteitverhouding;
6. NV schade voert een beheerste bedrijfsvoering, waarbij uitbesteding strategisch gezien toegevoegde waarde biedt en kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering gewaarborgd is;
7. NV schade wil een integere verzekeraar zijn die zaken doet met integere relaties en klanten.

3.3.1.2.2 Risicotoleranties

Bij bovenstaande risicovoorkeuren gelden de volgende risicotoleranties:

Bij 1.	<p>NV schade streeft door middel van een prudent premie- en kapitaalbeleid naar een solvabiliteitspositie waarbij de SCR ratio zich bevindt tussen de normsolvabiliteit en statutaire reservegrens. De onderbouwing voor beide grenzen is nader beschreven in het kapitaalbeleid en de hoogte van de grenzen wordt jaarlijks herijkt.</p> <p>In de bepaling van de normsolvabiliteit is onder andere rekening gehouden met een buffer voor marktrisico's. Deze buffer is dusdanig bepaald, dat de kans dat de Solvency Capital Requirement ratio zich in enig jaar binnen een zevenjaars periode kleiner dan 100% wordt, kleiner dan 2% bedraagt. Daarnaast wordt een buffer voor het UFR-effect en een buffer voor het werkloosheidsrisico meegenomen.</p>
Bij 2.	<p>NV schade wil het Keurmerk Klantgericht Verzekeren behouden.</p> <p>NV schade wil een klanttevredenheidscijfer van tenminste een 8.</p> <p>NV schade wil een klantloyaliteit van tenminste 80%.</p>
Bij 3.	<p>Selectie aan de poort door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alleen arbeidsongeschiktheidsverzekeringen aan te bieden in de MT en automotivebranche; • door bovendien voor de WGA uitstapverzekering alleen schone en kleine bedrijven te accepteren. <p>Alle uitkeringsgerechtigden in de WGA uitstapverzekering worden aangemeld voor een re-integratie traject en/of voor een herkeuring door UWV.</p>
Bij 4.	<p>NV schade wil nooit een boete dan wel een aanwijzing verkrijgen van toezichthouders.</p> <p>NV schade wil, door eigen toedoen, nooit negatief in het nieuws komen.</p> <p>NV schade wil maatschappelijk verantwoord ondernemen.</p>
Bij 5.	<p>NV schade wil een kostendekkend premieniveau hanteren dat concurrerend is met andere verzekeraars in de sector (top 3).</p> <p>NV schade wil een verzekeringsdekking hanteren die concurrerend is met andere verzekeraars in de sector (top 3).</p>

	NV schade wil haar uitkeringen jaarlijks verhogen met de cao-loonstijging in de sector. Tot 2% verhoging is deze gegarandeerd. Boven 2% is deze afhankelijk van de financiële positie van NV schade, zulks ter beoordeling van de directie.
Bij 6.	<p>NV schade verlangt van uitbesteding strategisch toegevoegde waarde en wenst van haar uitbestedingspartner transparantie en betrokkenheid bij de besluitvorming van voor NV schade kritische en belangrijke zaken en wijzigingen.</p> <p>NV schade accepteert slechts zeer beperkte verstoringen in beschikbaarheid van processen en systemen dan wel in kwaliteit en effectiviteit van processen.</p> <p>NV schade accepteert slechts in zeer beperkte mate fouten t.a.v. de betrouwbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van klant- en bedrijfsgegevens.</p>
Bij 7.	<p>NV schade biedt geen diensten en producten aan met een hoog integriteitsrisico.</p> <p>NV schade biedt haar diensten uitsluitend aan in landen met een laag risico op corruptie en witwassen.</p> <p>NV schade heeft integere medewerkers en draagt er zorg voor dat er een interne cultuur is die integer handelen bevordert. Niet integer gedrag wordt niet geaccepteerd.</p> <p>NV schade doet geen zaken met klanten of derde partijen die niet integer zijn.</p>

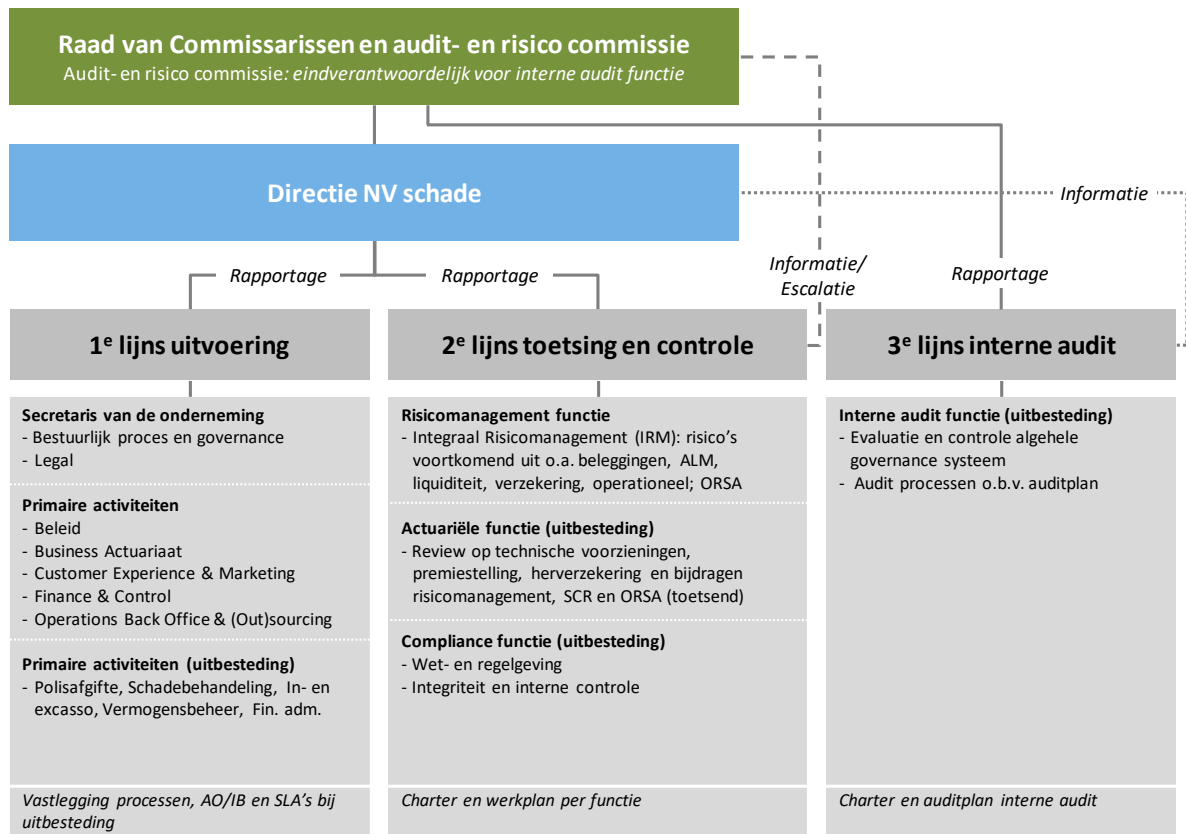
3.3.1.2.3 Risicolimieten

Bij bovenstaande risicotoleranties zijn risicolimieten op operationeel niveau gedefinieerd.

3.3.2 Governance

3.3.2.1 Interne beheersingsstructuur

NV schade wenst een adequaat beleid te voeren waarmee de beheerste en integere uitoefening van het verzekeringsbedrijf wordt gewaarborgd. Met dat oogmerk heeft NV schade haar governance structuur ingericht, gebaseerd op het '3 lines of defense' model.

Figuur 1: Organogram

De eerste beheersingslijn is de business zelf, die verantwoordelijk is voor de eigen interne beheersing van alle activiteiten en onderliggende processen. De tweede beheersingslijn heeft als primaire taak het identificeren, beoordelen, monitoren van en rapporteren over risico's.

3.3.2.1.1 Raad van Commissarissen

De RvC heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken binnen NV schade. De taken en verantwoordelijkheden van de RvC en de Audit- en Risicocommissie zijn vastgelegd in reglementen. Binnen de RvC is een Audit- en Risicocommissie geformeerd. De Audit- en Risicocommissie richt zich op het voorbereiden van het toezicht op de directie ten aanzien van een aantal deelonderwerpen. De taken en verantwoordelijkheden van de Audit- en Risicocommissie zijn vastgelegd in een reglement.

3.3.2.1.2 Eerste verdedigingslijn

De eerste beheersingslijn is de business zelf, die verantwoordelijk is voor de eigen interne beheersing van alle activiteiten en onderliggende processen. Het betreft de gehele organisatie of het lijnmanagement, met verantwoordingsplicht en verantwoordelijkheid voor de prestaties, operaties en het dagelijkse risicobeheer met inbegrip van management control en de bewakingsactiviteiten binnen de eerste lijn. Bij NV schade fungeert de directie tevens als het lijnmanagement.

Aangezien NV schade een groot deel van haar werkzaamheden heeft uitbesteed, betekent dit dat de uitvoerder een rol heeft in de correcte uitvoering van het eerste lijn risicobeheer. In de uitbestedingsovereenkomsten en Service Level Agreements (SLA's) zijn vereisten vastgesteld waaraan de eerste lijn dient te voldoen teneinde de risico's te beheersen. NV schade wordt hierover

geïnformeerd via reguliere en niet-reguliere rapportages. Meer details over de inrichting en beheersing van de uitbesteding is terug te vinden in het Uitbestedingsbeleid van NV schade.

3.3.2.1.3 Tweede verdedigingslijn

De tweede beheersingslijn heeft als primaire taak het identificeren, beoordelen, monitoren van en rapporteren over risico's. De tweede lijn bestaat uit een drietal functies, de Compliance functie, Risicomanagement functie en de Actuariële functie. Samen zijn zij verantwoordelijk voor het stimuleren en uitdragen van gezond risicobeheer door de hele organisatie, het verstrekken van richtlijnen, methoden en technieken, het ondersteunen van de eerste lijn, en het signaleren en bewaken. De Risicomanagement functie is specifiek verantwoordelijk voor het opstellen van het risicobeleid en de kaders waaraan de eerste lijn moet voldoen op het gebied van het verantwoord nemen van risico en risicobeheersing. Daarnaast is de tweede lijn ondersteunend aan de eerste lijn om te adviseren met betrekking tot het identificeren en beoordelen van risico en te assisteren met het definiëren van passende maatregelen. De taken en verantwoordelijkheden van de Compliance functie, Risicomanagement functie en de Actuariële functie zijn vastgelegd in separate charters.

3.3.2.1.4 Derde verdedigingslijn risicobeheer

De derde lijn bestaat uit de laatste sleutelfunctie, de Interne Audit functie, welke verantwoordelijk is voor een onafhankelijke beoordeling over de effectiviteit van het gehele risicomanagement raamwerk en de naleving van beleid en procedures. De taken en verantwoordelijkheden van de interne audit functie zijn vastgelegd in een charter.

3.3.2.1.5 Uitbesteding

NV schade besteed een groot deel van haar activiteiten uit. De uitbestedingspartner beschikt over een eigen risicobeheerssysteem en een governance structuur gebaseerd op het three lines of defence model. De sleutelfuncties van NV schade steunen op de 2e en 3e verdedigingslijnen van de uitbestedingspartner door gebruik te maken van rapportages en/of onderzoeken afkomstig van de 2e en 3e verdedigingslijnen van de uitvoerder. Dit doet geen afbreuk aan de eigen verantwoordelijkheid van de opinies en rapportages en de onafhankelijke positie van de sleutelfuncties van NV schade. Het gebruikmaken van en steunen op werkzaamheden van derden staat het vormen van de eigen opinies door de sleutelfuncties van NV schade niet in de weg.

NV schade zal jaarlijks – als onderdeel van de integrale risico-analyse – de bruikbaarheid en toepasbaarheid toetsen. Daarbij wordt gekeken naar de aanwezige competenties, capaciteiten en de positie van de afdelingen die de werkzaamheden uitvoert en de aard en reikwijdte van de voorgenomen en verrichte werkzaamheden. Eisen ten aanzien van de governance en het risicomanagementsysteem van de uitbestedingspartner zijn opgenomen in de uitbestedingsovereenkomst.

3.3.3 Risicobeleid

3.3.3.1 Risicomanagementcyclus

De risicomanagementcyclus van NV schade is onderdeel van het strategisch managementproces dat minimaal jaarlijks wordt doorlopen. Ook het ORSA (Solvency II) proces maakt hier deel van uit. De

risicomanagementcyclus van NV schade omvat de stappen zoals weergegeven in figuur 2: risicomanagementcyclus.

Figuur 2: Risicomanagementcyclus

3.3.3.1.1 Interne omgeving

Het risicomanagementproces start bij het beoordelen van de governance en het vaststellen van de risicobereidheid. De risicocapaciteit en de risicobereidheid worden ter goedkeuring aan de RvC voorgelegd.

3.3.3.1.2 Formuleren van (strategische) doelstellingen

De tweede stap in het proces is het evalueren en mogelijk bijstellen van de strategie en de daaraan gerelateerde doelen.

3.3.3.1.3 Identificeren van gebeurtenissen

Tijdens de derde stap in het proces worden de risico's (interne en externe gebeurtenissen) die een negatieve invloed (kunnen) hebben op het behalen van de doelstellingen van NV schade geïdentificeerd. Dit gebeurt dagelijks tijdens de bedrijfsvoering en minimaal eens per jaar tijdens de jaarlijkse risico-inventarisatie/evaluatie ten behoeve van de ORSA.

Als hulpmiddel bij het identificeren van risico's maakt NV schade gebruik van een standaardclassificatie van alle typen risico's waar een organisatie mee te maken kan hebben. De generieke risico's of risicogebieden waaruit het risicomodel is opgebouwd dekken samen op een relatief hoog abstractieniveau het gehele risico-universum van de organisatie af. Het gebruik van een risicomodel biedt een goede kapstok voor het identificeren van risico's. Door uniform gebruik van het risicomodel en de bijbehorende risico-omschrijvingen wordt de communicatie over risico's en

risicomanagement vereenvoudigd. NV schade hanteert als basis het risicomodel uit FIRM³ en heeft deze aangepast aan de situatie van NV schade, zie figuur 3: Onderverdeling risicocategorieën en risico-items NV schade.

Financieel	Operationeel	Strategisch	Compliance
Marktrisico <ul style="list-style-type: none"> Prijsvolatiliteitsrisico Marktliquiditeitsrisico Concentratierisico 	Operationeel risico <ul style="list-style-type: none"> (Pre)acceptie/transactie Verwerking Uitkering/betaling/settlement Informatievoorziening Product ontwikkeling Kosten Personeel Fraudegevoeligheid 	Omgevingsrisico <ul style="list-style-type: none"> Concurrentie Afhankelijkheid Reputatie Ondernemingsklimaat 	Integriteitsrisico <ul style="list-style-type: none"> Benadeling derden Voorwetenschap Witwassen Financiering van terrorisme
Matching- en renterisico <ul style="list-style-type: none"> Renterisico Valutarisico Liquiditeitsrisico Inflatieisico Solvabiliteitsrisico 	Uitbestedingsrisico <ul style="list-style-type: none"> Continuïteit bedrijfsvoering Integriteit Kwaliteit dienstverlening 		Juridische risico <ul style="list-style-type: none"> Wet- en regelgeving Naleving Aansprakelijkheid Afdwingbaarheid contracten
Kredietrisico <ul style="list-style-type: none"> Default probability Concentratie en correlatie Loss given default Exposure at default 	IT-risico <ul style="list-style-type: none"> Strategie en beleid (IT-governance) Beveiliging Beheersbaarheid Continuïteit 		
Verzekeringstechnische risico's <ul style="list-style-type: none"> Sterfte Arbeidsongeschiktheid Werkeloosheid Schade Concentratie en correlatie 			

Figuur 3: Onderverdeling risicocategorieën en risico-items NV schade

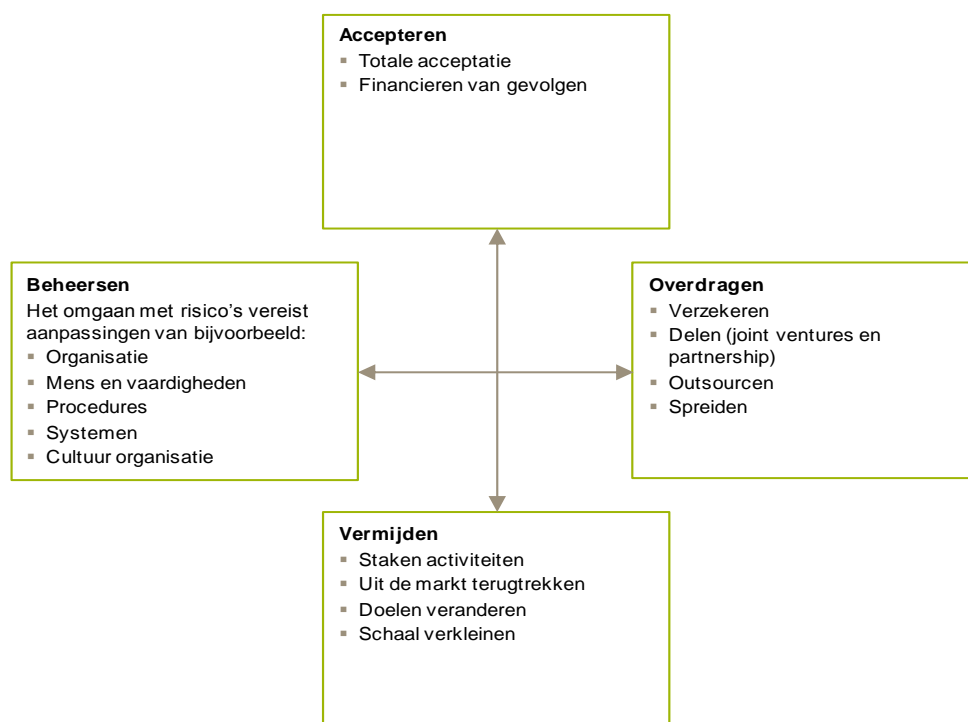
3.3.3.1.4 Risicobeoordeling

In de vierde stap van het proces worden de risico's geanalyseerd, rekening houdend met hun waarschijnlijkheid en impact, als basis voor het vaststellen van de wijze waarop zij zouden moeten worden beheerd. Voor de ORSA worden de risico's (indien mogelijk) gekwantificeerd en de resultaten vergeleken met de in de SCR opgenomen voorziening.

3.3.3.1.5 Reactie op risico

In de vijfde stap van het proces worden reacties op risico's geselecteerd. Er zijn vier manieren om op risico's te reageren, zoals weergegeven in figuur 4. Hierbij zullen de risico's worden afgestemd op de risicobereidheid die NV schade als uitgangspunt heeft genomen. Om dit te bepalen is een risicoschaal of risicoprofiel opgesteld.

³ De Nederlandsche Bank NV, 2005

Figuur 4: Risicoactiestrategieën

3.3.3.1.6 Beheersactiviteiten

De zesde stap is het formuleren van beheersmaatregelen binnen de gekozen risicoactiestrategie. Hieronder wordt voor een aantal risicogebieden beschreven op welke wijze NV schade risico's mitigeert.

Verzekeringstechnische risico's

Het verzekeringstechnisch risico betreft alle risico's verbonden aan verplichtingen uit hoofde van verzekeringsactiviteiten met uitzondering van componenten die onder marktrisicofactoren of onder operationele risicofactoren vallen.

Als onderdeel van het risicoraamwerk heeft NV schade zowel een premiebeleid als een voorzieningenbeleid opgesteld. Voor de procedures en inhoud omtrent premies en voorzieningen wordt naar deze beleidsstukken verwezen. Daarnaast heeft NV schade een deel van haar portefeuille herverzekerd. Dit dient ter mitigatie van het langlevens-, invaliditeits-, herzienings- en catastroferisico. Hieronder worden de verzekeringstechnische risico's van NV schade genoemd:

- Kortlevensrisico: het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon korter leeft dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht.
- Langlevensrisico: het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon langer leeft dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht.
- Invaliditeits- en morbiditeitsrisico: het risico dat mensen meer invalideren en minder revalideren dan verwacht.
- Kostenrisico: het risico op hogere kosten dan voorzien.

- Herzieningsrisico: het risico dat annuïteiten waarbij de uitkeringen die op basis van de onderliggende verzekering verschuldigd zijn kunnen toenemen als gevolg van de veranderingen in wetgeving of in de gezondheidstoestand van de verzekerde persoon.
- Werkloosheidsrisico: het risico dat de werkloosheid hoger uitvalt dan verwacht waardoor NV schade wordt geconfronteerd met hogere uitkeringslasten. Dit komt omdat NV schade producten voert waarbij de uitkering hoger is naarmate de deelnemer voor een groter deel werkloos is.
- Catastroferisico: het risico op verlies door de eventuele uitbraak van (pan)epidemieën, massale ongevallen en door het clusteren van risico's onder extreme situaties.

Voor de beheersing van bovenstaande risico's heeft NV schade de volgende maatregelen genomen:

- Kortlevenrisico: Dit is geen relevant risico voor NV schade, aangezien een hoger sterftepercentage leidt tot minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.
- Langlevenrisico: De directie van NV schade ziet het langlevensrisico als verwaarloosbaar, omdat de levensverwachting en opleidingsniveau van de verzekerden lager is dan de gemiddelde levensverwachting en opleidingsniveau in Nederland. Landelijke ontwikkelingen ten aanzien van de sterftcijfers worden tenminste jaarlijks bewaakt. Indien nodig worden de gehanteerde grondslagen aangepast. NV schade ziet geen aanleiding om aanvullende risicomitigerende maatregelen te nemen of aanvullende buffers aan te houden voor het langlevensrisico.
- Invaliditeits- en morbiditeitsrisico: NV schade heeft voor de WGA-basisverzekering en voor de WIA-excedentverzekeringen een scherp acceptatiebeleid. Werknemers in de bedrijfstak worden automatisch toegelaten tot het cao-product WIA-werknemersverzekering. Vanwege de grote aantallen deelnemers is dit een aanvaardbaar risico en een dergelijke uitvoering is bovendien uit kosten oogpunt aantrekkelijk.
- NV schade voert een actief re-integratiebeleid dat er op gericht is zoveel mogelijk arbeidsongeschikte deelnemers te re-integreren.
- De premies van NV schade worden elk jaar opnieuw vastgesteld, zodat indien nodig kan worden bijgesteld indien ontwikkelingen op het gebied van het invaliditeits- en morbiditeitsrisico daar om vragen. In dat kader heeft NV schade ook een afspraak met de brancheverzekeraars over levering van verzuimgegevens met als doel dat NV schade (wijzigingen in) het arbeidsongeschiktheidsrisico vroegtijdig kan signaleren.
- Kostenrisico: NV schade heeft over de uitvoering van de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer meerjarige tariefafspraken met haar uitbestedingspartner gemaakt. Ook voor tussenpersonen en herverzekeraars is het tarief van een vast percentage van de premie voor meerdere jaren worden overeengekomen. De kosten voor de verzekeringsadministratie, bureaunkosten van NV schade, kosten voor tussenpersonen en herverzekeraars worden ingerekend in de premie. De premie wordt jaarlijks vastgesteld, waarbij de opslag voor kosten jaarlijks kan worden bijgesteld indien nodig. In de technische voorziening wordt rekening gehouden met de daadwerkelijk verwachte kosten in een afwikkelscenario op basis van de huidige uitvoeringsovereenkomst. Gegeven dat in de technische voorziening rekening wordt gehouden met de uitvoeringskosten in een afwikkelscenario, acht NV schade het risico op een tekort minimaal.
- Herzieningsrisico: NV schade stelt vast dat het herzieningsrisico niet of slechts beperkt van toepassing is op de uitkeringen die zij doet. Dit omdat NV schade bij het vaststellen van de premies en in de technische voorzieningen reeds rekening houdt met 2% onvoorwaardelijke

toeslagverlening en de hoogte van de uitkeringen niet afhankelijk is van de gezondheidstoestand van de verzekerde.

- **Werkloosheidsrisico:** Om dit risico te mitigeren hanteert NV schade een actief re-integratiebeleid. Verder bevat de premie van NV schade een risicomarge en bewaakt NV schade de ontwikkeling van de werkloosheid in de bedrijfstak en de arbeidsparticipatie van (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten op structurele basis. De premie wordt elk jaar opnieuw vastgesteld, zodat hierop indien nodig kan worden bijgestuurd. Daarnaast doet NV schade jaarlijks een expertschatting van het werkloosheidsrisico en toetst zij of dit aanleiding geeft de buffer voor herzieningsrisico te herzien. Dit, in combinatie met de aanwezige risicomarge in de premie en de overige beheersmaatregelen, acht NV schade voldoende om de herzieningsrisico's af te dekken.
- **Catastroferisico:** De verzekeringsportefeuille van NV schade is sterk geconcentreerd in de MT en automotivebranche, echter is deze gelijk verspreid over het land en zijn het voornamelijk kleine bedrijven. NV schade acht het onwaarschijnlijk dat in het geval van een eventuele uitbraak van (pan)epidemieën of bij massale ongevallen de MT en automotivebranche onevenredig zwaarder getroffen zal worden dan andere bedrijfstakken in Nederland. Daarnaast lijkt het NV schade onwaarschijnlijk dat het catastroferisico resulteert in lang- en/of kortdurende arbeidsongeschiktheid. NV schade treft geen andere beheersmaatregelen om dit risico verder te mitigeren.

Marktrisico

NV schade verstaat onder marktrisico het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille (hetgeen een negatieve invloed kan hebben op de financiële positie van NV schade). Het volgende onderscheid wordt hier gemaakt:

- **prijsvolatiliteit:** risico van veranderingen in de waarde van (verhandelbare instrumenten binnen) de portefeuille als gevolg van wijzigingen in marktprijzen;
- **marktliquiditeit:** risico dat aanwezige activa onvoldoende snel dan wel niet tegen acceptabele prijzen kunnen worden omgezet in liquide middelen;
- **concentratie- en correlatierisico:** risico dat als gevolg van ontoereikende diversificatie binnen de portefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde van de portefeuille.

Voor de beheersing van bovenstaande risico's heeft NV schade de onderstaande maatregelen genomen.

- **Prijsvolatiliteit:** de portefeuille van NV schade bevat naast beleggingen met als doel in belangrijke mate het matchen van de voorziening, ook risicodragende beleggingen. Het risico van deze beleggingen wordt onder meer beheerst door een uitgebreide spreiding over regio's en sectoren. Uitwerking hiervan vindt jaarlijks plaats in het beleggingsplan en wordt tussendoor bijgesteld indien de omstandigheden daar aanleiding toe geven. De fiduciair beheerder adviseert hierover aan de hand van periodieke updates van het Dynamisch Asset Allocatiebeleid. De door NV Schade ten behoeve van "countervailing power" ingehuurd externe adviseur staat de directie van NV schade hierbij bij. In het beleggingsbeleid wordt de veiligheid, kwaliteit, liquiditeit en het rendement van de portefeuille vastgesteld met behulp van een strategische asset allocatie. De beleggingen worden gemonitord door FRM. Daarnaast is de procedure voor het adequaat

waarden van beleggingsactiva opgenomen in de Solvency II manual van NV schade en wordt er gehandeld volgens het prudent person principe.

- Marktliquiditeit: NV schade heeft vastgesteld welk deel van de beleggingen minder liquide kan zijn, gegeven de verwachte ontwikkeling van de technische voorziening en premie-instroom. Bij investeringsvoorstellen wordt getoetst op de mate van liquiditeit. De marktomstandigheden worden continu gemonitord, zodat ingegrepen kan worden indien te veel beleggingen illiquide dreigen te worden.
- Concentratie- en correlatierisico: NV schade heeft een beleggingsbeleid opgesteld waarin diversificatie van de beleggingsportefeuille is geborgd. NV schade verricht periodiek kwantitatief onderzoek naar de correlaties tussen marktrisico's en bepaalde verzekeringstechnische risicocategorieën, waaronder de correlatie tussen invaliditeitsrisico en werkloosheidsrisico en de correlatie tussen werkloosheid en de aandelenindices.

Matching- en renterisico

NV schade verstaat onder het matching- en renterisico het risico dat activa en passiva dan wel inkomsten en uitgaven niet in balans zijn. Binnen NV schade zijn de volgende matching- en renterisico's items aanwezig:

- Renterisico: het risico dat de waarde van het belegd vermogen en de technische voorzieningen verandert als gevolg van veranderingen in de rentetermijnstructuur en de inflatie.
- Valutarisico: het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.
- Liquiditeitsrisico: het risico van onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.
- Inflatierisico: het risico dat de instelling onvoldoende in staat is om toenemende verplichtingen als gevolg van inflatie te financieren.
- Solvabiliteitsrisico: het risico dat de instelling onvoldoende solvabel is.

Voor de beheersing van bovenstaande risico's heeft NV schade de volgende maatregelen genomen:

- Algemene maatregel: de strategische portefeuille is vastgesteld met behulp van een ALM-studie, welke periodiek (minimaal eens per drie jaar) wordt herhaald ter beoordeling van het vastgestelde strategische kader. De ALM is gebaseerd op diverse economische scenario's. Belangrijk uitgangspunt is het hanteren van spreiding over vermogensclusters, beleggingscategorieën, regio's, producten, sectoren en individuele effecten/emittenten. De procedure en methodologie voor het vaststellen en beoordelen van het matchen van activa en passiva wordt besproken in de meest recente ALM studie. Hierin worden de risicolimiteringstechnieken of afwegingen ook besproken en het toegestane limiet aan blootstelling is ook opgenomen.
- Renterisico: Er wordt gestreefd om in grote mate de rentegevoeligheid te elimineren door matchingsportefeuilles in te richten. Het renterisico is voor ongeveer 100% is afgedekt.
- Valutarisico: NV schade heeft het valutarisico op de Amerikaanse Dollar, Japanse Yen en Britse Pond voor 100% afgedekt.
- Liquiditeitsrisico: Jaarlijks wordt er een kasstroomanalyse gemaakt waar bepaald wordt in hoeverre de in- en uitgaande kasstromen met betrekking tot de activa en passiva matchen. Het beschikbare vermogen wordt grotendeels belegd in liquide Europese staatsobligaties. De premies worden jaarlijks kostendekkend vastgesteld op basis van de liquiditeitsbehoefte. Er is

een liquiditeitsbuffer op basis van stressscenario's uit de ORSA om te kunnen voldoen aan veranderingen in de kasstromen, hierbij wordt rekening gehouden met kosten bij een gedwongen verkoop of voor alternatieve financiering. Bij het ontwikkelen van nieuwe producten wordt rekening gehouden met het effect op de liquiditeitspositie. (monitoring wordt gedaan in vermogensrapportage m.b.v. bandbreedtes)

Voor bovenstaande risico's wordt er gebruik gemaakt van bandbreedtes die in het beleggingsplan zijn vastgelegd. De monitoring hierop vindt plaats door de reguliere vermogensbeheerrapportages die NV schade ontvangt.

- Inflatierisico: Het inflatierisico wordt bij berekeningen zoals de kasstroomanalyse en ALM-studies meegenomen.
- Solvabiliteitsrisico: Elk kwartaal wordt de solvabiliteit van NV schade gemonitord aan de hand van SCR berekeningen. Daarnaast is er een interne kapitaalsvereiste, waarbij maatregelen worden getroffen indien de solvabiliteit onder bepaalde waarden zakt. Dit is nader uitgewerkt in het kapitaalbeleid.

Kredietrisico

NV schade verstaat onder kredietrisico, het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt. Onderscheid is daarbij te maken naar:

- Kans op default: het risico dat partijen waaraan kredietfaciliteiten ter beschikking zijn gesteld (of waarbij in schuldpapier belegd is) hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen (hier opgevat alleen als spreadrisico);
- Concentratie en correlatie: het risico dat als gevolg van ontoereikende diversificatie binnen de portefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een aanzienlijk tot hoog effect heeft op de waarde van de kredietportefeuille;
- "Loss given default": het risico dat (maximum) verlies wordt geleden als gevolg van het niet of niet volledig nakomen van verplichtingen van partijen waaraan kredietfaciliteiten zijn verstrekt, rekening houdend met verkregen zekerheden. In dit geval wordt hier alleen geldmarktproducten (zoals deposito's, kasmiddelen, etc.) bedoeld;
- "Exposure at default": het risico dat ontstaat doordat tegenpartijen bij dreigende defaults de hun ter beschikking gestelde faciliteiten kunnen benutten (voltrekken).

Voor de beheersing van bovenstaande risico's heeft NV schade de volgende maatregelen genomen:

- Algemene beheersmaatregel: brede spreiding van de gehele portefeuille (zoals landen, categorieën, producten, industrieën, valuta, tegenpartijen);
- Kans op default: een aanzienlijk deel van de vastrentende portefeuille wordt in AAA- of AA-rating belegd. Voor de discretionaire staatsobligatieportefeuilles geldt een specifiek landenbeleid, waarin wordt bepaald welke Core-Euro landen in aanmerking komen voor opnamen in de vastrentende portefeuille. Daarnaast geldt dat indien binnen de discretionaire staatsobligatieportefeuille de spread van een land boven een bepaalde bandbreedte uitkomt, deze belegging wordt afgebouwd. Bij lagere creditratings wordt veel spreiding aangebracht. Bij het gebruik van derivaten wordt onderpand gesteld. Er geldt bovendien beleid voor OTC-derivaten en geldmarktproducten (deposito's) inzake de minimale kredietwaardigheid (en daarmee een maximale "default probability") van tegenpartijen;

- Concentratie en correlatie: er zijn signaleringslimieten vastgesteld ten aanzien van het maximum dat belegd mag worden in één land. Indien de “default probability” te groot wordt, wordt de concentratie afgebouwd. Voor OTC-derivaten en geldmarktproducten (deposito's) geldt beleid dat limieten stelt aan de posities die bij een tegenpartij mogen worden uitgezet;
- Loss given default: Voor geldmarktproducten (deposito's) geldt beleid dat er limieten zijn gesteld aan de posities die bij een tegenpartij mogen worden uitgezet.

Operationeel risico

NV schade verstaat onder operationeel risico, het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Oftewel, het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Het gaat hierbij om processen met betrekking tot acceptatie, verwerking, uitkering, informatievoorziening en productontwikkeling. Daarnaast speelt personeel en fraudegevoeligheid een rol.

Voor de beheersing van het operationeel risico wordt minimaal eenmaal per jaar (voor de ORSA) de operationele risico's geëvalueerd en indien nodig opnieuw geïdentificeerd, beoordeeld en nieuwe maatregelen genomen. Operationele incidenten worden vastgesteld, geanalyseerd en gerapporteerd in de integrale risicomanagement rapportage, zodat het historisch verloop gemonitord kan worden.

Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden dan wel ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. NV schade heeft het grootste deel van haar activiteiten uitbesteed, daarom is er een uitbestedingsbeleid opgesteld dat elk jaar geactualiseerd wordt. In dit beleid wordt beschreven hoe de continuïteit, integriteit en kwaliteit wordt geborgd. De kwaliteitseisen maken ook onderdeel uit van de uitbestedingsovereenkomst. Hierover wordt periodiek gerapporteerd middels de reguliere rapportages. Incidenten worden direct gemeld.

IT risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT. Hieronder valt ook het onvoldoende toegesneden zijn van IT-strategie en IT-beleid op de bedrijfsprocessen en de bestaande informatie- en dataverwerking waardoor onvoldoende ondersteuning wordt geboden aan processen en informatievoorziening. Daarnaast is de beheersbaarheid van IT van belang zodat men tijdig kan anticiperen op ontwikkelingen binnen en buiten de business.

Het IT risico wordt gemonitord in de integrale risicomanagement rapportage welke elk kwartaal wordt uitgevoerd. Hierbij wordt gelet op de continuïteit van het systeem, of er incidenten zijn geweest, autorisatie en beheer en of er voldoende controle/beheersbaarheid over de IT-omgeving is.

Strategisch risico

Het omgevingsrisico omvat alle risico's als gevolg van externe veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. NV schade voert

een jaarlijks terugkerende concurrentieanalyse uit om de omgevingsrisico's met betrekking tot bestaande en/of nieuwe spelers in de markt in kaart te brengen.

Het reputatierisico wordt met name beheerst door het periodiek uitvoeren van de systematische integriteit risicoanalyse (SIRA).

Als onderdeel van het jaarlijkse ORSA proces worden strategische risico's geëvalueerd op materialiteit en verwerkt in de stress scenario's.

Compliance risico

De Compliance functie is verantwoordelijk voor het coördineren en ontwikkelen van beleid en voor het compliance risico, wat bestaat uit de volgende sub-risico's:

- Integriteitrisico: het risico dat de integriteit van de instelling wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie of haar medewerkers in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.
- Juridisch risico: het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

De Compliance functie ziet toe op de naleving van wet- en regelgeving en interne regels en procedures met betrekking tot de integriteit van NV schade als organisatie en haar medewerkers.

Hiervoor is onder andere een compliance handboek ontwikkeld. In het compliance handboek zijn beleid en procedures opgenomen ter bevordering en bewaking van de integriteit van NV schade als organisatie en haar medewerkers. In het handboek zijn bijvoorbeeld gedragsregels opgenomen alsmede beleid ten aanzien van het screenen van personeel.

3.3.3.1.7 Informatie en communicatie

De zevende stap in het proces betreft het rapporteren van risico's. Gedurende het jaar wordt op verschillende manieren gerapporteerd en gesproken over relevante risico's. Dit betreft interne en externe rapportages, het directieberaad, het overleg van de Audit- en Risicocommissie en andere overleggen.

3.3.3.1.8 Bewaking

De laatste stap betreft het beoordelen van de kwaliteit van het managementproces. Dit wordt gedaan door een evaluatie van het proces door de RvC, directie en de risicomanager. Een periodieke beoordeling door de interne auditor maakt onderdeel uit van de kwaliteitsborging.

3.3.4 ORSA

3.3.4.1 Inleiding

Een belangrijk onderdeel binnen Solvency II is de Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) waarin verzekeraars een eigen inschatting dienen op te stellen van de toekomstige solvabiliteitspositie onder diverse scenario's. De ORSA van NV schade speelt een belangrijke rol voor de directie van NV schade om inzicht te krijgen en houden in de samenhang tussen haar strategie (en strategische doelstellingen), de materiële risico's die haar kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan

voor haar financiële positie en wat NV schade kan doen om risico's af te wenden of te beperken. De uitkomsten van de ORSA vormen één van de belangrijkste elementen waarop de directie haar bijsturende maatregelen (op het gebied van kapitaal en risico) baseert. De directie van NV schade is actief betrokken gedurende het gehele ORSA proces. De ORSA, waaronder de voorgenomen managementacties, wordt jaarlijks met de RvC besproken.

NV schade voert eenmaal per jaar een reguliere ORSA uit. Voor deze frequentie is gekozen omdat NV schade een verzekeraar is met een overzichtelijk productenpallet op een stabiele markt. Daarnaast kunnen externe of interne gebeurtenissen die leiden tot een significante wijziging in het risicoprofiel van NV schade aanleiding zijn om een ORSA uit te voeren buiten de reguliere frequentie. Minimaal eenmaal per kwartaal wordt het wel of niet uitvoeren van een ORSA geagendeerd op het directieboard. De omstandigheden die aanleiding geven tot het uitvoeren van een ORSA buiten de reguliere frequentie betreffen:

Interne trigger	Externe trigger
<ul style="list-style-type: none"> • Wijziging van de strategie • Ontwikkeling van een nieuw product en/of nieuwe markt • Aangaan van een strategische alliantie • Verandering in de corporate governance (zeggenschap) • Wijziging van uitvoeringsorganisatie • Realisatie instroom 10% hoger dan verwacht • Realisatie uit- en doorstroom 25% hoger of lager dan verwacht 	<ul style="list-style-type: none"> • Het voordoen van (externe) gebeurtenissen buiten de gedefinieerde scenario's zoals: <ul style="list-style-type: none"> ○ Impactvolle wijzigingen in wet- en regelgeving (op het gebied van arbeidsongeschiktheid, inkomen en werkloosheid) ○ Het vervallen van de verplichtstelling (cao-AvIM) ○ Het zich manifesteren van het catastroferisico ○ Beurskrach ○ Indien de SCR een maand lang onder het streefniveau van het kapitaalbeleid is • Zwarte zwanen

Jaarlijks worden de triggers geëvalueerd en eventueel bijgesteld of aangevuld. Indien zich een externe of interne trigger voordoet beslist de directie of het uitvoeren van een ad hoc ORSA passend is.

Binnen de ORSA voert NV schade ook verschillende stresstesten uit, welke worden doorgerekend met een prognosemodel dat mede voor dit doel is ontwikkeld. Met dit prognosemodel wordt de kapitaalpositie van NV schade over een middellange tijdshorizon gemodelleerd. Input voor dit model zijn verwachte kasstromen, premie-inkomsten, uitkeringen en verwachte beleggingsresultaten. Het model biedt de mogelijkheid om:

- het effect van verschillende economische, verzekeringstechnische en operationele scenario's op de verwachte winst- en verliesrekening, marktwaarde balans en solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR). De verzekeringstechnische scenario's hebben met name betrekking op de voor NV schade materiele risico's zoals toenemende arbeidsongeschiktheid en werkloosheid;
- het effect van managementacties (zoals bijvoorbeeld het aanpassen van beleggingsportefeuille) op de kapitaalpositie te meten;

- te voldoen aan de voortdurende naleving van de wettelijke kapitaalvereisten en technische voorzieningen zoals vastgelegd in de wet- en regelgeving.

De resultaten van de ORSA van NV schade worden gerapporteerd in een statisch rapport en een jaarlijks wijzigend dynamisch rapport. De analyses die ten grondslag liggen aan de ORSA worden gedocumenteerd. De uitkomsten, terugkoppeling van DNB op en eigen evaluatie van de ORSA, worden schriftelijk en via presentaties teruggekoppeld aan medewerkers en disciplines waarvoor dit relevant is voor hun werkzaamheden. De ORSA wordt getoetst door actuariële sleutelfunctionaris van NV schade.

3.3.4.2 Wijze van bepalen solvabiliteitsbehoefte ten opzichte van het risicoprofiel

Jaarlijks voert NV schade een risicoanalyse uit, gericht op het in kaart brengen van de materiële risico's. De risicoanalyse, zoals deze reeds enkele jaren door NV schade wordt uitgevoerd, en ook in 2018 is uitgevoerd, is een praktisch en nuttig hulpmiddel dat inzicht verschaft aan directie en stakeholders met betrekking tot de risicogebieden waaraan de verzekeraar is blootgesteld. Voor 2018 is, in samenwerking met de uitvoerder, besloten een herijking uit te voeren van de risicoanalyse van het voorgaande jaar.

De methodologie om de passendheid van de Solvency II standaardformule te beoordelen bestaat uit twee stappen. De eerste stap betreft een kwalitatieve beoordeling op basis van aannames die ten grondslag liggen aan de Solvency II standaardformule. Wanneer op basis van deze beoordeling afwijkingen worden geconstateerd volgt in stap twee een kwantitatieve beoordeling van het betreffende risico. Voor deze beoordeling wordt als bron gebruik gemaakt van de kwantitatieve expert schattingen, die in het kader van de risicoanalyse zijn opgesteld.

De materialiteitsgrens wordt bepaald in lijn met de notitie van het Koninklijk Actuarieel Genootschap met een materialiteitsgrens van 10% van de totale SCR. De standaardformule wordt als niet passend beschouwd, indien een sub-risico (bijvoorbeeld marktrisico) significant afwijkt door een afwijking in het onderliggende risico (bijvoorbeeld aandelenrisico). Hier is sprake van als de afwijking 10% of meer bedraagt van de totale SCR. Bij het bepalen van de materialiteitsgrens wordt rekening gehouden met diversificatie binnen een subrisico-module.

Middels het ORSA-prognosemodel van NV schade wordt de financiële impact van verschillende business- en economische scenario's op de solvabiliteitspositie doorgerekend. Bij het vaststellen van de verschillende scenario's die in het prognosemodel worden doorgerekend houdt de directie rekening met de belangrijkste risico's waaraan NV schade blootstaat. Met het doorlopen van de verschillende scenario's wordt inzicht verkregen in de impact van de belangrijkste risico's op de realisatie van de strategie van NV schade.

De resultaten van de ORSA van NV schade worden gerapporteerd in een statisch rapport en een jaarlijks wijzigend dynamisch rapport. De analyses die ten grondslag liggen aan de ORSA worden uitvoerig gedocumenteerd. De uitkomsten, terugkoppeling van DNB op en eigen evaluatie van de ORSA, worden schriftelijk en via presentaties teruggekoppeld aan medewerkers en disciplines waarvoor dit relevant is voor hun werkzaamheden. De ORSA wordt getoetst door de actuariële sleutelfunctionaris van NV schade.

Evaluatie ORSA

In het eerste kwartaal van 2019 zal de ORSA 2018 en de doorlopen processen worden geëvalueerd met de diverse betrokkenen. Dit zal vanuit de Risicomanagement functie worden gecoördineerd. De eventuele verbeterpunten uit de evaluatie worden ter harte genomen in de ORSA 2019. Daarnaast zullen de verbeterpunten na beoordeling van DNB alsmede de review van de Actuariële sleutelfunctionaris worden meegenomen.

3.4 Interne controle omgeving

3.4.1 Algemeen

NV schade heeft de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer uitbesteed. Bij de uitvoerder zijn binnen de gehele keten beheersmaatregelen geïmplementeerd en worden interne controles uitgevoerd op de werkzaamheden die de uitvoerder in het kader van deze uitbestedingsrelatie voor NV schade uitvoert.

Toetsing van getroffen beheersmaatregelen vindt plaats door:

- monitoring van de kwaliteit van de processen middels maand/kwartaal rapportages van de toetsingscriteria voor het Keurmerk Klantgericht Verzekeren en voor de ISAE3402-controle;
- toetsing van de uitkomsten van de kwaliteit van deze processen aan de toetsingscriteria voor het Keurmerk Klantgericht Verzekeren en de criteria van ISAE3402 door accountants;
- monitoring van klachten en incidenten;
- periodiek uitvoeren van audits.

Naast deze beheersmaatregelen zijn door NV schade beheersaspecten vastgesteld die voor ieder afzonderlijk beheerproces van toepassing zijn. Zo is in het beleidsplan NV schade het beleid vastgelegd en door de directie geaccordeerd over doelstellingen, reikwijdte, randvoorwaarden, relaties met aanverwante processen, prioriteiten en werkwijze van het proces en is er procesdocumentatie opgesteld waarin het proces, de procedures, rollen, functiescheidingen en ondersteunende systemen zijn beschreven.

De resultaten van het proces worden periodiek beoordeeld in relatie tot de afgesproken ICT-diensten, beleidsaspecten en dienstenniveaus. Tevens wordt periodiek het beleidsplan en de procesdocumentatie geëvalueerd, zo nodig geactualiseerd en door het management geaccordeerd.

3.4.2 Administratieve en financiële verslagleggingsprocedures

De administratieve en financiële werkzaamheden met betrekking tot de verantwoordingsrapportages aan DNB zijn bij de uitvoerder vastgelegd in een drietal documenten, die in onderlinge samenhang gelezen moeten worden:

- het “Financial Closing Statement Process Solvency II” document (SFCP SII), dat het rapportageproces binnen de rapportageketen beschrijft;
- de flowchart “Solvency II informatiestromen en processen”;
- de Controlematrix SII NV Schade.

De flowchart geeft schematisch per afdeling de data-informatiestromen weer die uiteindelijk in de QRT terechtkomen. Het SFCP SII document beschrijft per afdeling welke key controls tussentijds per

proces worden uitgevoerd teneinde te kunnen vaststellen dat de aangeleverde data aan De Nederlandsche Bank als juist, volledig en adequaat kan worden beschouwd. Deze key controls en bijbehorende risico's zijn tevens in uitgebreidere vorm separaat opgenomen in de Controlematrix SII NV Schade. Deze Controlematrix SII vormt de basis voor de periodieke control testing voor NV schade, welke bij de uitvoerder wordt uitgevoerd door de Interne Test Functie.

De controlerend accountant van NV schade neemt ter beoordeling van de jaarstaten Solvency II kennis van het SFCP SII-document en de bij de uitvoerder uitgevoerde control testing. Eventuele bevindingen worden door de extern accountant besproken met de directie van NV schade; het uiteindelijk oordeel over de jaarstaten Solvency II wordt door de controlerend accountant verwoord in een compliance verklaring bij de staten.

3.5 Interne audit functie

3.5.1 Toepassing

De doelstelling van Internal Audit binnen NV schade is het op onafhankelijke en objectieve wijze verstrekken van zekerheid en advies ten einde waarde toe te voegen aan de organisatie en de operatie te verbeteren. Internal Audit ondersteunt de organisatie bij het behalen van haar doelstellingen door, op basis van een systematische en gedisciplineerde aanpak, de effectiviteit van Risk Management, interne beheersing en governance te toetsen en te verbeteren. Hiermee geeft zij invulling aan de behoefte bij de directie en het management aan zekerheid over het 'in control' zijn van de organisatie. Internal Audit wil vanuit haar onafhankelijke en objectieve positie de volgende deeldoelstellingen realiseren:

- Geven van zekerheid ("assurance") over het niveau van beheersing;
- Verstrekken van adviezen ter verbetering van het niveau van beheersing;
- Ondersteunen van het Audit- en Risicocommissie in haar toezichthoudende taak.

De genoemde adviezen zijn adviezen op basis van bevindingen vanuit het reguliere auditplan. De Internal Audit functie voor de aan MN uitbestede processen (primaire verzekeringsprocessen en vermogensbeheer) zijn uitbesteed aan Internal Audit van MN. Internal Audit van NV schade houdt toezicht hierop. NV schade heeft het recht om ook zelf bij MN audits uit te voeren.

De auditfunctie wordt jaarlijks geëvalueerd door de directie en het Audit & Risk Committee.

3.5.2 Onafhankelijkheid en objectiviteit

De Internal auditor⁴ wordt benoemd en ontslagen door de directie van NV schade met instemming van de Raad van Commissarissen. De Audit- en Risicocommissie is betrokken bij werving van de internal auditor door vooraf het functieprofiel te beoordelen. De voorzitter van de Audit- en

---

⁴ Zolang de Internal Audit Functie binnen NV schade bestaat uit één medewerker, dient in deze alinea overall waar 'internal auditor' staat, dit gelezen te worden als 'chief audit executive' (CAE).

Risicocommissie spreekt met de door de directie voorgedragen kandidaat, voorafgaand aan de goedkeuring door de Audit- en Risicocommissie. Bij een vertrek van de internal auditor houdt de voorzitter van de Audit- en Risicocommissie een exit interview.

Internal Audit rapporteert periodiek aan de directie en de Audit- en Risicocommissie. Internal Audit heeft de bevoegdheid om rechtstreeks te escaleren aan de Audit- en Risicocommissie en de Raad van Commissarissen. Middels bovenstaande werkwijzen is een onafhankelijke positie binnen de organisatie gewaarborgd.

Internal Audit dient onafhankelijk van de gecontroleerde(n) en objectief te zijn in haar oordeelsvorming. Dit houdt onder meer in dat Internal Audit geen persoonlijk belang mag hebben bij de uitkomsten van uit te voeren audits. De internal auditor binnen NV schade voert alleen Internal Audit werkzaamheden uit en is niet betrokken bij 1e of 2e lijns-activiteiten.

Internal Audit committeert zich bij de uitoefening van hun werkzaamheden aan de vier principes (integriteit, objectiviteit, vertrouwelijkheid en bekwaamheid) van de Code of Ethics van de beroepsorganisatie Institute of Internal Auditors (IIA) en regelgeving van andere beroepsorganisaties zover van toepassing (zoals NBA en NOREA).

3.6 Actuariële functie

3.6.1 Inrichting

De actuariële functie is formeel uitbesteed aan Triple A - Risk Finance. Vanaf 1 juli 2017 vervult de heer C. Boxum AAG de actuariële functie voor NV schade. De actuariële functie wordt hiermee vervuld door een persoon die voldoet aan de algemeen aanvaarde beroepsnormen en die beschikt over voldoende actuariële kennis in relatie tot de aard, complexiteit en omvang van de aan NV schade verbonden risico's.

De actuariële functie rapporteert tenminste jaarlijks schriftelijk de bevindingen aan de directie in de vorm van een actuariële rapport. Materiële bevindingen van de actuariële functie worden onverwijld aan de directie gerapporteerd. In het actuariële rapport worden alle materiële werkzaamheden beschreven die door de actuariële functie zijn uitgevoerd, de bijbehorende resultaten, waarbij aanbevelingen worden gedaan over de wijze waarop eventueel geconstateerde tekortkomingen gecorrigeerd kunnen worden.

Het actuariële rapport is in beginsel een geïntegreerd, jaarlijks rapport en bevat een weergave van de materiële bevindingen ten aanzien van de werkzaamheden en verantwoordelijkheden van de actuariële functie. De actuariële functie heeft de vrijheid om verschillende schriftelijke deelrapportages voor te leggen aan de directie en de Audit- en Risico Commissie op verschillende tijdstippen, waarbij elk onderwerp tenminste jaarlijks wordt behandeld.

De door de actuariële functie opgeleverde rapportage wordt aan de directie, Audit- en Risico Commissie en Raad van Commissarissen aangeboden.

Jaarlijks wordt geëvalueerd of de wijze waarop de werkzaamheden zoals deze door de actuariële sleutelfunctionaris worden verricht nog voldoet aan de door NV schade gewenste kwaliteit.

3.6.2 Werkzaamheden 2018

De actuariële functie binnen NV schade adviseert de directie over de beheersing van de risico's op verzekeringstechnisch gebied. De werkzaamheden worden conform het vooraf opgestelde en geaccordeerde werkplan uitgevoerd. In 2018 omvatten de werkzaamheden van de actuariële functie de volgende onderdelen.

1. Technische voorzieningen en SCR

De actuariële functie stelt een oordeel over de hoogte van de technische voorzieningen, inclusief het aandeel herverzekering in deze, en SCR vast. In het oordeel worden de volgende onderdelen betrokken:

- de hoogte en het verloop van de voorzieningen / SCR
- de gehanteerde grondslagen
- de toegepaste modellen
- de gebruikte gegevens

2. Premiestelling

Inzake de premiestelling voert de actuariële functie een review uit op de door het actuaariaat van NV schade voorgestelde premieformularium. Belangrijke onderdelen van deze review betreffen:

- toegepaste modellen, methoden en aannames
- data gebruikt bij de vaststelling van de premie
- relatie met de voorwaarden en het acceptatie- en schadebeleid

3. Review ORSA

Als onderdeel van het bijdragen aan een effectief risk management systeem beoordeelt de actuariële functie vanuit een 2^e lijnsrol de ORSA. Hierbij vindt een beoordeling van de volgende onderwerpen plaats:

- de gehanteerde scenario's
- de resultaten, inclusief voorgestelde management acties
- de doorrekening, inclusief gehanteerde modellen, van de scenario's
- de passendheid van de standaardformule voor NV schade
- het *continuous compliance* uitgangspunt bij de doorrekening en uitkomsten

4. Herverzekering

De actuariële functie heeft, als onderdeel van de Solvency II vereisten, een toets uitgevoerd met betrekking tot de effectiviteit van de huidige herverzekeringsregelingen. Hierbij is gekeken naar:

- het (verzekeringstechnisch) risicoprofiel van NV schade
- de effectiviteit van de huidige herverzekeringsregeling
- mogelijk alternatieve herverzekeringsconstructies

5. Overige advies

Naast de bovengenoemde onderwerpen die een regulier terugkerend karakter hebben geeft de actuariële functie ook advies op ad-hoc basis. Zo heeft de actuariële functie in 2018 een oordeel gegeven over het nieuwe kapitaalbeleid, het voorzieningenbeleid, het premiebeleid en het herverzekeringsbeleid.

4 Risicoprofiel

Een totaal overzicht van de samenstelling van de SCR is opgenomen in de SCR boom. Deze is weergegeven in paragraaf 6.3.3. De aansluiting tussen de balance sheet en de per risico opgenomen bedragen in de SCR is via de kruistabel (zie bijlage 7.2) in dit hoofdstuk per paragraaf toegelicht.

4.1 Verzekeringstechnisch risico's

De verzekeringen van NV schade (zowel WAO-hiaat als WIA-producten) worden onder Solvency II getypeerd als 'SLT - ziekteverzekeringsverplichtingen'. De bruto kapitaalsvereiste voor de zorg als leven categorie is, inclusief diversificatievoordeel binnen deze hoofdcategorie, berekend op 89,6 miljoen euro (2017: 81,7 miljoen euro) middels de standaardformule zoals voorgeschreven in de Gedelegeerde Verordening⁵.

In 2018 zorgen de aanpassingen in modelgrondslagen voor een toename van de SCR. Dit wordt veroorzaakt door de stijging van de volgende deelrisico's:

- Langleven risico neemt af door een daling van de sterftetekansen.
- Invaliditeit risico neemt toe door een wijziging in de overgangskansen naar aanleiding van het grondslagen onderzoek.

Ten aanzien van de verzekeringstechnische risico's heeft NV schade verschillende beheersmaatregelen genomen, die verderop in dit document worden toegelicht. Vanwege de financiële impact van verzekeringstechnische risico's wordt bij de uitvoering van de ORSA een eigen inschatting van deze risico's jaarlijks volledig herijkt middels expertschattingen. De risico's worden geanalyseerd (bruto), rekening houdend met hun waarschijnlijkheid en impact. Vervolgens worden de beheersmaatregelen geïdentificeerd en vindt opnieuw een analyse plaats aan de hand van de waarschijnlijkheid en impact (netto). De uitkomsten worden getoetst aan de risicobereidheid van NV schade. Afhankelijk van deze toetsing wordt de risicoreactie vastgesteld (accepteren, beheersen, vermijden of overdragen).

NV schade heeft een deel van haar portefeuille herverzekerd. Dit dient ter mitigatie van het langlevens-, invaliditeits-/morbiditeits-, herzienings- en catastroferisico.

Hieronder worden de verzekeringstechnische risico's en door NV schade genomen beheersmaatregelen nader toegelicht:

Kortlevenrisico

Het kortlevenrisico is het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon korter leeft dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht. Dit is geen relevant risico voor NV

---

⁵ Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 van de Commissie van 10 oktober 2014 tot aanvulling van Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II)

schade, aangezien een hoger sterftepercentage leidt tot minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen door NV schade. NV schade houdt hier derhalve geen buffer voor aan en heeft geen andere risicomitigerende maatregelen getroffen.

Langlevenrisico

Het langlevenrisico is het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon langer leeft dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht. Voor NV schade betekent dit dat de uitkeringen langer dan verwacht uitgekeerd moeten worden. In de standaardformule SCR wordt ervan uit gegaan dat de best estimate sterftetekansen met 20% afnemen. Dit risicokapitaal is gekwantificeerd op 4,1 miljoen euro. NV schade ziet gezien de relatief beperkte omvang van dit risico geen aanleiding om aanvullende risicomitigerende maatregelen te nemen. Ontwikkelingen ten aanzien van de sterftecijfers in de eigen portefeuille worden tenminste jaarlijks bewaakt. Indien nodig worden de gehanteerde grondslagen aangepast.

Invaliditeit- en morbiditeitsrisico

Het invaliditeits- en morbiditeitsrisico voor NV schade bestaat uit het risico dat mensen meer invalideren en minder revalideren dan verwacht. Ten aanzien van dit risico heeft NV schade een aantal risicomitigerende maatregelen genomen:

- NV schade opereert zeer voorzichtig daar waar de risico's voor de acceptatie hoog kunnen zijn. Zij heeft in verband hiermee voor de WGA-basisverzekering en voor de WIA-excedentverzekeringen een scherp acceptatiebeleid⁶. De risicobereidheid wordt steeds zorgvuldig afgewogen alvorens stappen worden gezet tot een verruiming van de risicoacceptatie. Werknemers in de bedrijfstak worden automatisch toegelaten tot het cao-product WIA-werknemersverzekering. Vanwege de grote aantallen deelnemers (circa 340.000) is dit een aanvaardbaar risico en een dergelijke uitvoering is bovendien uit kosten oogpunt aantrekkelijk.
- NV schade voert een actief re-integratiebeleid dat er op gericht is zoveel mogelijk arbeidsongeschikte deelnemers te re-integreren.
- De premies van NV schade worden elk jaar opnieuw vastgesteld, zodat indien nodig kan worden bijgesteld indien ontwikkelingen op het gebied van het invaliditeits- en morbiditeitsrisico daarom vragen. In dat kader heeft NV schade ook een afspraak met de brancheverzekeraars over levering van verzuimgegevens met als doel dat NV schade (wijzigingen in) het arbeidsongeschiktheidsrisico vroegtijdig kan signaleren.

Inzake het invaliditeits- en morbiditeitsrisico hanteert NV schade een buffer die volgt uit de standaardberekening van de SCR, dat resulteert in een buffer van 72,8 miljoen euro. Het invaliditeits- en morbiditeitsrisico is berekend aan de hand van een scenario waarin wordt uitgegaan van 35%

---

⁶ WGA-basisverzekering: het verzekeren van eigen risicodragers is beperkt tot maximaal 25x de gemiddelde loonsom. Daarbij stelt NV schade het eigenrisicodragerschap voor de ziektewet als voorwaarde, alsmede het hebben van een ziekteverzuimverzekering. WIA-excedentverzekeringen: als de werkgever een polis voor de excedentverzekering(en) heeft afgesloten is automatisch elke werknemer met een verzekeraar belang verzekerd bij NV schade voor de WIA-excedentverzekering(en), tenzij deze werknemer opzegt. Een werknemer is alleen verzekerd zolang hij de onderliggende verzekering(en) van NV schade ook heeft, namelijk: de WIA-werknemersverzekering en voor wat betreft de WIA-excedentverzekering Top eveneens de WIA-excedentverzekering.

hogere invalideringskansen (“disability rates”) voor het eerstvolgende jaar en 25% voor alle daarop volgende jaren en een permanente daling van 20 procent van de herstelcijfers. Deze schok is alleen toegepast op de WIA-portefeuille, voor de WAO-portefeuille wordt geen instroom en zeer beperkte uitstroom verwacht. De gehanteerde overgangskansen in de reserveringsmodellen zijn door kalibratie op eigen portefeuilledata verhoogd. Dit leidt tot een stijging van het invaliditeitsrisico. De verhoging van de overgangskansen zorgt enerzijds voor een daling van de voorziening en anderzijds voor een stijging van de SCR, omdat de schokken op de overgangskansen een grotere impact hebben.

De door NV schade uitgevoerde schokken in de SCR-berekening in combinatie met de ingerekende risico-opslag in de premie en de overige beheersmaatregelen acht NV schade voldoende om de risico's ten aanzien van invaliditeit af te dekken.

Vervalrisico

NV schade sluit verzekeringscontracten af voor een periode van één jaar. Het vervalrisico wordt nihil verondersteld omdat contractueel is vastgelegd dat polishouders hun contract niet tussentijds kunnen opzeggen.

Kostenrisico

Het risico op hogere kosten dan voorzien is gekwantificeerd door uit te gaan van een permanente toename van de uitvoeringskosten met 10% en een 1% hogere inflatie dan verwacht. Dit leidt voor NV schade tot een bruto kapitaalbeslag van 17,8 miljoen euro ultimo 2018.

De kostenvoorziening wordt vastgesteld op basis van het *going concern* principe. In 2018 stijgt de SCR met name door een aanpassing van een aantal waarderingsfactoren voor de variabele kosten.

Ten aanzien van het kostenrisico heeft NV schade een aantal risicomitigerende maatregelen genomen. Zo heeft NV schade over de uitvoering van de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer tariefafspraken (voor de verzekeringsadministratie momenteel voor 2019 en voor het vermogensbeheer van 2018 tot en met 2020) met haar uitbestedingspartner gemaakt.

Tussenpersonen en herverzekeraars krijgen een vast percentage van de premie, waarbij deze tarieven voor meerdere jaren worden overeengekomen. De kosten voor de verzekeringsadministratie, bureaunkosten van NV schade, kosten voor tussenpersonen en herverzekeraars worden ingerekend in de premie. De premie wordt jaarlijks vastgesteld, waarbij de opslag voor kosten jaarlijks kan worden bijgesteld indien nodig.

Herziening

Onder herzieningsrisico moet worden verstaan het risico dat annuïteiten waarbij de uitkeringen die op basis van de onderliggende verzekering verschuldigd zijn kunnen toenemen als gevolg van veranderingen in inflatie, wetgeving of in de gezondheidstoestand van de verzekerde persoon. NV schade houdt conform het SII standaardmodel rekening met een kapitaalsbeslag ter hoogte van 4% van de contante waarde van toekomstige uitkeringen in de best estimate voorziening. Per ultimo 2018 bedraagt dit 24,0 miljoen euro (2017: 25,2 miljoen euro). Het herzieningsrisico daalt vanwege de afname van de schadevoorzieningen.

In de ORSA wordt jaarlijks ook de passendheid van de standaardformule voor de SCR-berekening onderzocht. Gegeven de aard en materialiteit van het risico, kan het herzieningsrisico niet zonder meer op basis van kwalitatieve criteria als passend beschouwd worden. Daarom heeft NV schade de passendheid ook kwantitatief onderzocht. De uitkomsten van dit onderzoek zijn onderstaand te vinden:

- Inflatie: voor inflatierisico schat NV schade in dat hier geen kapitaal voor hoeft te worden aangehouden. De onvoorwaardelijke indexatie van de uitkeringen is namelijk gemaximeerd op 2% en in de grondslagen voor de voorziening wordt met deze 2% al rekening gehouden.
- Wetgeving: de uitkeringen van de verzekeringen zijn aanvullingen op de WGA en IVA uitkeringen. Deze uitkeringen zijn onderhevig aan wijzigingen in de wetgeving. Recente voorbeelden hiervan zijn de wijziging van AOW leeftijd, wijzigingen in het schattingsbesluit en de wijziging van de LGU-duur. In de kabinetsplannen zijn een aantal plannen opgenomen die de voorzieningen met terugwerkende kracht kunnen raken, zoals het verdien criterium voor volledig arbeidsongeschikten. Het is echter niet goed mogelijk een aanvullend kapitaal te kwantificeren voor wetgeving.
- Voor de gezondheidstoestand is de eigen inschatting van NV schade dat geen aanvullend kapitaal aangehouden hoeft te worden. Alle risico's die NV schade op dat gebied loopt worden in de SCR-berekening namelijk al meegenomen als onderdeel van het invaliditeits- en morbiditeitsrisico.

In de standaardformule voor de SCR wordt verder geen rekening gehouden met veranderingen in werkloosheid. Dit is echter wel een materieel risico voor NV schade, dat kan leiden tot herziening van het bedrag van lijfrente-uitkeringen en tot een verlies van kernvermogen. In de standaardformule voor de SCR zou het herzieningsrisico dus de meest logische ondermodule zijn van het verzekeringstechnische risico, om werkloosheidsrisico tot uitdrukking te brengen. De eigen inschatting van het herzieningsrisico bedraagt 28,1 miljoen euro. De totale afwijking tussen de eigen inschatting en de uitkomst van de standaardformule ligt binnen de materialiteitsgrens (10% van de totale SCR). Op basis van de kwantitatieve beoordeling heeft NV schade derhalve geen aanleiding om de passendheid te verwerpen.

Catastrofe

Het catastroferisico omvat het risico dat NV schade verlies leidt op haar verzekeringsportefeuille door de eventuele uitbraak van (pan)epidemieën, massale ongevallen en door het clusteren van risico's onder extreme situaties. Volgens de standaardformule wordt de brutokapitaaleis ten behoeve van het catastroferisico vastgesteld op 1,0 miljoen euro ultimo 2018.

Als gevolg van een manifestatie van het catastroferisico kunnen verschillende soorten letsel worden onderscheiden: overlijden door ongeval, permanente volledige arbeidsongeschiktheid, langdurige arbeidsongeschiktheid, kortdurende arbeidsongeschiktheid en medisch/letsel. Hiervan hebben alleen de lang- en de kortdurende arbeidsongeschiktheid een mogelijk verhogend effect op de te betalen schades van NV schade.

Weliswaar is de verzekeringsportefeuille van NV schade sterk geconcentreerd in de MT en automotivebranche. Echter, deze sector op haar beurt, en daarmee de risico's waaraan NV schade blootstaat, is gelijk verspreid over heel Nederland. Bovendien bestaat de sector uit voornamelijk

kleine bedrijven. NV schade acht het onwaarschijnlijk dat in het geval van een eventuele uitbraak van (pan)epidemieën of bij massale ongevallen de MT en automotivebranche onevenredig zwaarder getroffen zal worden dan andere bedrijfstakken in Nederland. Tevens acht NV schade het onwaarschijnlijk dat manifestatie van het catastroferisico resulteert in langdurige arbeidsongeschiktheid en kortdurende arbeidsongeschiktheid, de typen letsels die leiden tot een verhoogde uitkeringslast voor NV schade. NV schade acht het waarschijnlijker dat manifestatie van het catastroferisico resulteert in een toename van overlijdensgevallen en medisch/letsel. Op basis van haar verzekeringsportefeuille is NV schade van mening dat er geen aanleiding is om een extra buffer (naast de SCR) voor catastroferisico aan te houden, of andere beheersmaatregelen te treffen om dit risico verder te mitigeren.

4.2 Marktrisico

Het totaal kapitaalsbeslag van marktrisico voor NV Schade bedraagt afgerond 87,9 miljoen euro.

Het marktrisico (of beleggingsrisico) is onderverdeeld in 6 categorieën waarbij er voor NV schade vier van toepassing zijn. Dit zijn renterisico, aandelenrisico, spreadrisico en valutarisico.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van het belegd vermogen en de technische voorzieningen verandert als gevolg van veranderingen in de rentetermijnstructuur. Voor het bepalen van het renterisico wordt de basis rentetermijnstructuur geschokt met de percentages zoals is voorgeschreven onder Solvency II in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 van de Europese Commissie. De basis rentetermijnstructuur is in dit geval de Solvency II RTS van EIOPA, exclusief volatiliteitsaanpassing. Er wordt naar gestreefd om in grote mate de impact van de rentegevoeligheid van de technische voorzieningen op het eigen vermogen, te elimineren. Binnen een strategische bandbreedte van 85% - 115% wordt door de Directie van NVS een operationele afdekkingsnorm vastgesteld. De door de Directie van NVS vastgestelde operationele norm per ultimo 2018 bedraagt 90% van het renterisico van de verplichtingen. Ter afdekking van het renterisico is een zogeheten matchingportefeuille ingericht. Deze portefeuille met vastrentende waarden heeft een min of meer gelijk kasstroomprofiel als die van de technische voorzieningen waardoor rentewijzigingen geen grote wijzigingen teweeg brengen in het eigen vermogen. Bij het bepalen van het renterisico voor de SCR worden de hoogrentende beleggingen niet meegenomen.

NVS is gevoeliger voor het scenario waarin de rente stijgt. In dit scenario daalt de waarde van de verplichtingen met 70,9 miljoen euro van 811,6 miljoen euro naar 740,7 miljoen euro. Dit gunstige effect wordt teniet gedaan door de waardedaling van de vastrentende beleggingen van 77,3 miljoen euro (een daling van 1.014,3 miljoen euro naar 937,0 miljoen euro). Het netto renterisico (het verschil tussen de waardedaling van de beleggingen en de verplichtingen) bedraagt daarmee 6,4 miljoen euro.

Aandelenrisico

Het aandelenrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen) verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het aandelenrisico wordt voornamelijk gemitigeerd door het diversifiëren van de beleggingsportefeuille ofwel het spreiden van de beleggingen over sectoren en regio's.

Voor de kwantificering van het aandelenrisico is, conform de 'Gedelegeerde Verordening', een daling van de aandelenmarkten met 39% (indien een land in de EEA/OESO zit) respectievelijk 49% (overige landen) verondersteld. Eveneens wordt rekening gehouden met de equity dampener, en een correlatie van 0,75 tussen de twee aandelenschokken voor EEA/OESO landen en de overige landen.

Per ultimo 2018 belegt NVS (via beleggingsfondsen) voor 50,5 miljoen euro in aandelen van EEA/OESO landen en voor 12,3 miljoen euro in aandelen uit de overige landen. Na de schok conform de 'Gedelegeerde Verordening' bedraagt de marktwaarde van de aandelen respectievelijk 34,0 miljoen euro en 7,1 miljoen euro. Het totale aandelenrisico komt hiermee op 20,7 miljoen euro. Er wordt met opzet een materiele aandelenallocatie ingenomen met betrekking tot het eigen vermogen gedeelte van de portefeuille. Het percentage aandelen is licht gestegen van 5,4% per begin 2018 naar 5,6% per eind 2018.

Spreadrisico

Het spreadrisico komt voort uit de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau (of de volatiliteit) van renteopslagen (credit spreads) op de risicovrije rentetermijnstructuur. De kapitaaleis voor het spreadrisico heeft in geval van NV schade per ultimo 2018 betrekking op obligaties en een belang in hypotheek. De schok is afhankelijk van type obligatie, de kredietklasse en de ("modified") spread duration.

In de loop van de rapportageperiode is de samenstelling van het spreadrisico gewijzigd. In 2018 is de allocatie naar particuliere hypotheek door NVS met 100 miljoen euro uitgebreid. De omvang van de hoogrentende portefeuille is in de rapportage periode verhoogd, van 115 miljoen euro naar 202 miljoen euro. Hierdoor is het spreadrisico gestegen van 43,1 miljoen euro naar 69,0 miljoen euro. In onderstaande tabel is de opbouw van het spreadrisico weergegeven:

Rating	Marktwaarde (x miljoen euro)	Gemiddelde spreadduratie	Spreadrisico (x miljoen euro)
AAA	2,5	7.14	0,1
AA	25,1	5.75	1,4
A	84,6	5.41	5,6
BBB	125,3	5.48	15,4
BB	48,1	5.22	10,3
B	92,8	4.63	30,7
Lager dan B	7,1	4.15	2,2
Geen rating	22,3	4.92	3,2
Totaal	407,8	5.21	69,0

Valutarisico

Valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen in valutakoersen. NV schade heeft het valutarisico op de Amerikaanse Dollar, de Japanse Yen en het Britse Pond voor 100% afgedekt om zo het (valuta)risico in de portefeuille te verminderen.

Na het de afdekken van deze drie valuta bedraagt de resterende valutaexposure 25,8 miljoen euro. Hier wordt, conform de 'Gedelegeerde Verordening' een schok van 25% op toegepast. Daarmee komt het valutarisico op 6,4 miljoen euro.

Concentratierisico

Het concentratierisico is het risico dat verband houdt met een grote concentratie van de beleggingen in bepaalde activa of op bepaalde markten. Er ontstaat een kapitaalrisico als de blootstelling aan (een belegging in) een individuele tegenpartij een bepaalde drempelwaarde te boven gaat. Voor geen van de beleggingen van NV schade wordt de drempelwaarde zoals beschreven in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 van de Europese Commissie overschreden waardoor het concentratierisico nihil is.

4.3 Kredietrisico

Bij een vordering op een tegenpartij kan verlies optreden wanneer de tegenpartij niet geheel of niet tijdig haar verplichtingen nakomt. Onder Solvency II wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen verwacht en onverwacht verlies. Het verwachte verlies komt tot uiting op de balans, in de vorm van een correctie (afslag) op de vordering. Het onverwachte verlies komt tot uiting in de kapitaalrisico voor tegenpartijkredietrisico en onderkent twee types:

Type 1 tegenpartijen

Type 1 tegenpartijen zijn onder meer: herverzekeringen, derivaten en hedges, banktegoeden, deposito's en andere vorderingen.

Type 2 tegenpartijen

Onder type 2 vallen bijvoorbeeld vorderingen op tussenpersonen en verzekerden en de allocatie naar hypotheeken.

Voor NV schade is op basis van het standaardmodel het tegenpartijrisico vastgesteld op 7,8 miljoen euro. Hieronder zijn zowel type 1 als type 2 tegenpartijen opgenomen. De onverwachte verliezen zijn vastgesteld ten aanzien van cash, deposito's, derivaten (rente- en valutaswaps), hypotheeken en premiedebiteuren. Per tegenpartij afzonderlijk wordt er geen materieel risico gelopen.

Voor de derivaten wordt gebruik gemaakt van de Credit Support Annex (CSA). Dit is een overeenkomst die voorziet in kredietbescherming door regels te stellen betreffende onderpand. De openstaande vorderingen en verplichtingen van derivaten worden dagelijks dan wel wekelijks per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens vindt verrekening met de tegenpartij plaats. De ultimo jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd, waarbij een positief saldo per tegenpartij op de actiefzijde van de balans in de jaarrekening terechtkomt en een negatief saldo per tegenpartij op de passiefzijde van de balans, onder vorderingen respectievelijk verplichtingen uit hoofde van beleggingen. NV schade heeft per jaareinde 2018 1,1 miljoen euro aan onderpand gestort voor de negatieve waarde van de derivaten (2017: 0,9 miljoen euro).

4.4 Liquiditeitsrisico

Het voornaamste onderdeel van het liquiditeitsrisico bestaat uit het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Dit heeft als mogelijk gevolg dat NV schade op korte termijn niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Ter beperking van dit risico wordt door de financiële administratie maandelijks een kasstroomanalyse

opgesteld, waarbij de inkomende geldstroom in de vorm van premies en de uitgaande geldstroom in de vorm van uitkeringen en uitkeringskosten tegen elkaar worden afgezet. Op basis van deze analyse wordt vastgesteld hoeveel geld beschikbaar is om mee te beleggen.

NV schade loopt liquiditeitsrisico bij haar onderpandverplichting bij derivaten en de opvraagbare toezegging bij hypotheeklen. NV schade heeft een groot deel van haar beleggingen geïnvesteerd in liquide Europese staatsobligaties, dit mitigeert het liquiditeitsrisico.

In de loop van de rapportageperiode zijn geen materiële veranderingen opgetreden in het liquiditeitsrisico.

De in toekomstige premies vervatte verwachte winsten en verliezen (EPIFP) zijn opgenomen in de premievoorziening. De premievoorziening per ultimo 2018 bedraagt -11,1 miljoen euro. Dit betreft de bruto premievoorziening, vóór aftrek van het aandeel dat voor rekening komt van de herverzekeraars. Omdat deze voorziening onder RJ⁷ niet negatief mag zijn, is deze op de balans in de jaarrekening gelijk aan 0.

Het uitgangspunt van NV schade bij het vaststellen van de premies is dat deze kostendekkend zijn. Winsten (of verliezen) uit toekomstige premies ontstaan door ontwikkelingen in de best estimate inschattingen van verwachte schadelast en kosten nadat de premies zijn vastgesteld. Ook ontwikkelingen in de marktrente hebben effect op de verwachte winstgevendheid. De voornaamste bron voor verwachte toekomstige winsten betreft verwachte winst uit toekomstige schadelast.

Omdat premies voor een periode van 1 jaar worden vastgesteld, wordt ter bepaling van de premievoorziening geen rekening gehouden met overeenkomsten waarvan de contractperiode ligt na de periode waarvoor de premies zijn vastgesteld.

De premievoorziening vormt een beperkt deel van de totale technische voorzieningen per 31 december 2018. NV schade stelt, conform Artikel 260, lid 1 d11 van de Gedelegeerde Verordening, vast dat de samenstelling van haar activa qua aard, looptijd en liquiditeit geschikt zijn om aan de opeisbaarheid van de premievoorziening te voldoen.

4.5 Operationeel risico

Het operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Het operationeel risico is grotendeels geconcentreerd bij de uitbesteding van de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer. Het operationeel risico ten aanzien van de eerstelijns actuariële werkzaamheden ligt bij NV schade zelf.

---

⁷ De Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen.

NV schade heeft de visie dat risicobeheersing van de uitbesteding het best kan gebeuren via een mix van soft en hard controls vooraf en achteraf, via een zogenaamd zakelijk partnership. Door te zoeken naar gezamenlijke belangen met de uitvoerder en het stellen van gezamenlijke doelen wordt de intrinsieke motivatie van de uitvoerder geprikkeld. De relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer is gebaseerd op vertrouwen en co-makership ("steward ship" theorie). Daarnaast is controle nodig ("principal agent" theorie), wil NV schade aantoonbaar in control zijn. Daarom maakt NV schade daarnaast gedetailleerde afspraken over de uitvoering (kwalitatief en kwantitatief) van de uitbestede activiteiten en bewaakt zij het nakomen van deze afspraken door de uitvoerder.

Deze twee theorieën in combinatie met de beoordelingscriteria voor uitbesteding in het FIRM-handboek van DNB leveren een bouwwerk van maatregelen om de risico's bij uitbesteding te mitigeren. De risicomanager controleert jaarlijks of de maatregelen zijn opgezet en bestaan. De interne auditfunctie controleert periodiek op de werking van de maatregelen. De risicomanager en de interne auditor brengen hier verslag over uit aan de directie en Raad van Commissarissen.

NV schade verkrijgt periodiek informatie van de uitvoerder in relatie tot de afgesproken prestatie-indicatoren. Hierbij geldt dat:

- de informatie tijdig moet worden verstrekt zodat bijsturing mogelijk is;
- alle kritieke processen en controls moeten worden opgenomen. Indien het gaat om een rapportage over het functioneren van de uitvoerder als geheel (bijvoorbeeld in een ISAE 3402 Type II rapportage) is de steekproef representatief;
- de mate van betrouwbaarheid van de totstandkoming van de rapportage moet worden geborgd middels een onafhankelijke assurance van een accountant en/of auditor.

Rapportages worden door NV schade gebruikt als sturingsinstrument om de uitvoerder te "challengen". Om dit te borgen worden de rapportages beoordeeld in de periodieke bestuursvergadering (directieberaad) en besproken met de uitvoerder.

Volgens de standaardformule wordt de brutokapitaaleis ten behoeve van het operationeel risico vastgesteld op 3,7 miljoen euro per ultimo 2018.

Voor de beheersing van het operationeel risico wordt minimaal eenmaal per jaar (voor de ORSA) de operationele risico's geëvalueerd en indien nodig opnieuw geïdentificeerd, beoordeeld en nieuwe maatregelen genomen. Operationele incidenten worden vastgesteld, geanalyseerd en gerapporteerd in de integrale risicomanagement rapportage, zodat het historisch verloop gemonitord kan worden.

Door experts van NV schade en MN zijn schattingen gemaakt per risicogebied waaraan de verzekeraar is blootgesteld. Voor Operationeel, uitgesplitst naar aandachtsgebieden (Vermogensbeheer, Verzekeren en Finance & Control) zijn risico self-assessments (RSA) uitgevoerd. In een RSA zijn de risico's uit het risicoregister doorlopen en opnieuw beoordeeld en gekwantificeerd.

Op basis van de risk self assessment en de ervaring is NV schade van mening dat, gegeven de aard en materialiteit van het risico, het operationeel risico niet zonder meer op basis van kwalitatieve redeneringen als passend beschouwd kan worden en heeft de passendheid van het risico

kwantitatief onderzocht. Het operationele risico voor 2018 is in de risk self assessment geschat op 20 miljoen euro (ten opzichte van 10 miljoen euro in de voorgaande ORSA). Naar aanleiding van de bespreking van de risk self assessment van vorig jaar heeft de directie van NV schade besloten om de eigen inschatting van het operationeel risico te verhogen.

4.6 Overige materiële risico's

4.6.1 Concentratierisico

NV schade is opgericht door en voor werkgevers en werknemers in de bedrijfstak Metaal en Techniek. Zij is momenteel statutair begrensd tot deze bedrijfstak en tevens tot het aanbieden en verzorgen van verzekeringen ter dekking van het financiële risico als gevolg van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid en re-integratieproducten, maar zij doet wel verkenningen naar mogelijke verbreding van haar productenpallet en markt naar andere sectoren in de toekomst. Doordat de WIA-werknemersverzekering van NV schade algemeen verbindend is verklaard in de bedrijfstak Metaal en Techniek heeft NV schade een groot marktaandeel (circa 85%) in de sector. Daarbij biedt zij een breed pallet aan producten aan op het gebied van arbeidsongeschiktheid. Verder is het beleid ten aanzien van haar dienstverlening erop gericht haar klantenbinding te optimaliseren. Een dergelijke portefeuille binnen een bedrijfstak met gedifferentieerde activiteiten geeft naar de mening van NV schade een goede spreiding van de verzekeringstechnische risico's op het gebied van arbeidsongeschiktheid. Conform haar kapitaalbeleid beoordeelt NV schade daarbij jaarlijks of er zich relevante ontwikkelingen binnen of buiten de sector voordoen, die aanleiding geven haar buffernormen⁸ aan te passen.

Aangezien NV schade is opgericht door en voor werkgevers en werknemers in de bedrijfstak Metaal en Techniek is het niet de verwachting dat zij in de toekomst bloot zal komen te staan aan andere risicoconcentraties dan die van financiële risico's als gevolg van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid binnen de bedrijfstak Metaal en Techniek.

4.6.2 Gebruik van derivaten

NV schade zet derivaten in ten behoeve van het managen van het valutarisico en het renterisico. Doordat op balansniveau bandbreedtes zijn gedefinieerd om de rente- en valuta-exposure wordt geborgd dat de derivaten alleen een risicomitigerend doel hebben.

4.7 Maatregelen ter risicobeoordeling

Renterisico

De maatregelen om het renterisico te beoordelen hebben betrekking op gehanteerde bandbreedtes die in het beleggingsplan zijn vastgelegd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen bandbreedtes rondom de strategische normafdekking en bandbreedtes rondom de operationele normafdekking. De monitoring daarvan vindt plaats middels de reguliere vermogensbeheer rapportages die NV

---

⁸ Normsolvabiliteit en statutaire reservegrens.

schade ontvangt. De beoordeling vindt plaats door vast te stellen of binnen de gestelde bandbreedte gebleven is.

Aandelenrisico

De maatregelen om het aandelenrisico te beoordelen hebben betrekking op gehanteerde maximale wegingen van deze categorie binnen de betreffende portefeuille van NV schade die in het beleggingsplan zijn vastgelegd. De monitoring daarvan vindt plaats middels de reguliere vermogensbeheer rapportages die NV schade ontvangt. De beoordeling vindt plaats door vaststelling of binnen de gestelde maximale weging gebleven is.

Credit spread

De monitoring van credit spreads vindt plaats middels de reguliere vermogensbeheer rapportages die NV schade ontvangt. Er zijn geen specifieke bandbreedtes gesteld aan de hoogte van de credit spread van de beleggingen. Maatregelen die genomen kunnen worden betreffen verkoop van de betreffende beleggingen.

Valutarisico

De maatregelen om het valutarisico te beoordelen hebben betrekking op gehanteerde bandbreedtes die in het beleggingsplan zijn vastgelegd. De monitoring van valutarisico vindt plaats middels de reguliere vermogensbeheer rapportages die NV schade ontvangt. De beoordeling vindt plaats door vaststelling of binnen de gestelde bandbreedte gebleven is.

Kredietrisico of tegenpartijrisico

Per tegenpartij wordt vastgesteld wat de maximale exposure mag bedragen. De monitoring daarvan vindt plaats middels de reguliere vermogensbeheer rapportages die NV schade ontvangt. De beoordeling vindt plaats door vaststelling of binnen de gestelde maximale exposure naar de betreffende tegenpartij gebleven is.

Liquiditeitsrisico

De maatregelen om het liquiditeitsrisico te beoordelen hebben betrekking op gehanteerde bandbreedtes die in het beleggingsplan zijn vastgelegd. De monitoring van liquiditeitsrisico vindt plaats middels de reguliere vermogensbeheer rapportages die NV schade ontvangt. De beoordeling vindt plaats door vaststelling of binnen de gestelde bandbreedte gebleven is.

Er is geen blootstelling die voortvloeit uit buitenbalansposities en de overdracht van risico aan "special purpose vehicles".

4.8 Overige informatie

4.8.1 Afhankelijkheden tussen risico's

NV schade hanteert de door de regelgever beschikbaar gestelde standaard afhankelijkheden (of correlaties) tussen de verschillende risico's.

4.8.2 Risicolimiteringstechnieken

De huidige WIA portefeuille van NV schade bestaat uit 3 Constructen. Construct 1 heeft betrekking op tekenjaren 2004-2008, Construct 2 op tekenjaren 2009-2013 en Construct 3 op tekenjaren 2014-2020. NV schade heeft voor Construct 3 een 50% quota share herverzekeringscontract afgesloten met twee herverzekeraars. De afrekening van het contract vindt plaats per 31 december 2023. Tot de datum van afrekening is het verzekeringstechnisch risico van NV schade voor Construct 3 voor (afgerond) 50% herverzekerd. Onderstaande tabel toont de totale SCR voor verzekeringstechnisch risico voor en na herverzekering

SCR Zorg als Leven Ultimo 2018 (x €1000)	Bruto SCR	Risicomitigatie	Netto SCR
Zorg langlevens	4.888	-753	4.135
Zorg invaliditeit	114.661	-41.810	72.851
Zorg kosten	17.790	0	17.790
Zorg herziening	30.112	-6.087	24.024
Diversificatie	-36.734	7.532	-29.201
Subtotaal Zorg als Leven	130.716	-41.118	89.598

De totale risicomitigatie door herverzekering bedraagt per ultimo 2018 41,1 miljoen euro. Na afrekening van het herverzekeringscontract komt het verzekeringstechnisch risico van Construct 3 volledig voor rekening van NV schade. Het grootste deel van het risico bestaat uit invaliditeitsrisico. Omdat dit risico met name betrekking heeft op de eerste twee jaar voor instroom in de WIA, is op het moment van afrekening van het contract de risicomitigatie aanzienlijk lager dan momenteel het geval is.

4.8.3 Stress testen en gevoeligheidsanalyse

Binnen de ORSA voert NV schade verschillende stresstesten uit, welke worden doorgerekend met een prognosemodel dat mede voor dit doel is ontwikkeld. Met dit prognosemodel wordt de kapitaalpositie van NV schade over een middellange tijdshorizon gemodelleerd. Input voor dit model zijn verwachte kasstromen, premie-inkomsten, uitkeringen en verwachte beleggingsresultaten. Het model biedt de mogelijkheid om:

- het effect van verschillende economische, verzekeringstechnische en operationele scenario's op de verwachte winst- en verliesrekening, marktwaarde balans en solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR). De verzekeringstechnische scenario's hebben met name betrekking op de voor NV schade materiele risico's zoals toenemende arbeidsongeschiktheid en werkloosheid;
- het effect van managementacties (zoals bijvoorbeeld het aanpassen van de premiestelling of aanpassen van de beleggingsportefeuille) op de kapitaalpositie te meten;
- te voldoen aan de voortdurende naleving van de wettelijke kapitaalvereisten en technische voorzieningen zoals vastgelegd in de wet- en regelgeving.

Scenario's uitgangspunten, aannames en versimpelingen

In de ORSA 2018 heeft NV schade de volgende scenario's, uitgangspunten, aannames en versimpelingen gehanteerd.

Scenario's

De directie NV schade stelt verschillende ORSA-scenario's vast die in de ORSA worden gebruikt.

Allereerst wordt vastgesteld wat voor NV schade de meest materiële risico's zijn. Dit wordt gedaan door na te gaan welke risico's naar verwachting de grootste impact op haar financiële positie kunnen hebben gezien de kenmerken van NV schade. Daarbij wordt tevens gekeken naar het aandeel van de verschillende risico's in de bufferbepaling volgens de standaardformule voor de SCR. De risico's die de directie van NV schade heeft geïdentificeerd als meest bedreigend voor de realisatie van de strategie, zijn de volgende:

- Economische ontwikkelingen die afwijken van de verwachtingen van NV schade;
- Een onverwachte stijging in het aantal arbeidsongeschikten binnen de verzekerde populatie;
- Een toename in de mate van werkloosheid van de verzekerde arbeidsongeschikte populatie;
- Het vervallen van de plicht van werkgevers in de MT en automotivebranche om arbeidsongeschiktheidsregelingen onder te brengen bij NV schade;
- Toenemende problemen met de administratieve uitvoering bij de uitvoerder van NV schade.

Ten opzichte van de scenario's van 2017 zijn de volgende wijzigingen opgenomen:

- Nieuwe economische scenario's opgesteld door externe leverancier in nauw overleg met directie NV schade:
  - Basisscenario.
  - Deflatie scenario.
  - Yield curve up (in lijn met EIOPA stress test 2018).
- Aanvullend enkelvoudig operationeel risico scenario.
- Aanvullend combinatie scenario met verlies herverzekeraars.
- Gedeelte wijziging scenario's in combinatie scenario's.

Vervolgens wordt een zogenaamd 'best estimate' scenario vastgesteld. Dit is het meest waarschijnlijke scenario dat op basis van de huidige stand van zaken te verwachten valt. Daarnaast worden er enkele (stress)scenario's vastgesteld die – op basis van de specifieke kenmerken van NV schade, haar missie en doelstellingen en de omgeving waarin zij opereert – een risico kunnen betekenen voor haar solvabiliteitspositie en op de realisatie van de strategie. Deze worden vastgesteld aan de hand van de materiële risico's zoals deze in de eerste stap zijn onderkend. Voornoemd best estimate scenario en de (stress)scenario's geven de meest waarschijnlijke bandbreedte waarbinnen NV schade zich in de komende periode zal gaan ontwikkelen gegeven haar gekozen strategisch beleid.

Met het oog op deze risico's heeft NV schade besloten een aantal 'enkelvoudige' en 'gecombineerde' scenario's door te rekenen in de ORSA 2018. Binnen de 'gecombineerde' scenario's wordt het effect van simultaan optredende risico's doorgerekend.

Enkelvoudige scenario's:

- Economische scenario's:
  - Basis economisch scenario: 'Best estimate' of 'Base case';
  - Afwijkend economisch scenario: 'Deflatie';

- Afwijkend economisch scenario: 'Yield curve up';
- Twee scenario's met AO-risico hoger dan verwacht (zowel voor instroom als uitstroom);
- Twee scenario's met werkloosheid hoger dan verwacht;
- Scenario met eenmalig operationeel verlies.

Gecombineerde risico's:

- Combinatie scenario I: basis economisch scenario in combinatie met een arbeidsongeschiktheidsinstroomschok en een arbeidsongeschiktheidsuitstroomschok en verlies van beide herverzekeraars;
- Combinatie scenario II: deflatie in combinatie met een werkloosheidsinstroomschok;
- Combinatie scenario III: deflatie in combinatie met een arbeidsongeschiktheidsinstroomschok, een arbeidsongeschiktheidsuitstroomschok en een werkloosheidsinstroomschok;
- Combinatie scenario IV: deflatie in combinatie met een werkloosheidsinstroomschok, een eenmalig operationeel verlies en een uitstroom in de verzekerenportefeuille.

Uitgangspunten en aannames

De peildatum van de ORSA 2018 betreft 30 juni 2018 en kent een projectieperiode van 5 jaar (ten opzichte van 3 jaar tijdens de voorgaande ORSA) tot en met 30 juni 2023. Voor de peildatum van 30 juni 2018 is gekozen omdat dit het laatste gerealiseerde kwartaal betreft voordat begonnen wordt met uitvoering van de ORSA. Tot op heden was een projectieperiode van meer dan 3 jaar niet mogelijk door de maximale horizon van de economische scenario's. Door over te stappen naar een andere leverancier voor de economische scenario's kan aangesloten worden bij de, door de Directie gewenste, projectieperiode van 5 jaar. Dit geeft de mogelijkheid om het (vertraagde) effect van de managementacties beter inzichtelijk te maken.

Voor de projectie van de ORSA is uitgegaan van het kapitaalbeleid per peildatum van de ORSA⁹. Het kapitaalbeleid kent op hoofdlijnen de volgende kenmerken:

- Normsolvabiliteit van 201%.
- Statutaire reservegrens van 241%.
- Economische rente-afdekking van 100% met behulp van de Matching-portefeuille.
- Aanpassing strategische beleggingsallocaties.

Het kapitaalbeleid en de kapitaalgrenzen worden jaarlijks herijkt. In de ORSA worden de kapitaalgrenzen voor de gehele projectieperiode constant verondersteld.

De strategische beleggingsallocaties onderliggend aan het kapitaalbeleid zijn opgenomen in de navolgende tabel. NV schade maakt hierbij onderscheid tussen de Matching-portefeuille en de Return-portefeuille.

---

⁹ In de tweede helft van 2018 is een update van het kapitaalbeleid uitgevoerd waarbij de normsolvabiliteit en de statutaire reservegrens op respectievelijk 210% en 239% zijn vastgesteld.

Beleggingscategorieën	Matching Portefeuille	Return Portefeuille
Cash	1%	1%
Staatsobligaties	49%	
Bedrijfsobligaties	25%	
High Yield		20%
Bankloans		20%
Emerging Market Debt		20%
Hypotheken	25%	19%
Aandelen		20%
Totaal	100%	100%

De beleggingsallocaties op de peildatum sluiten aan bij de marktwaarde balans per 30 juni 2018. In het model vindt er jaarlijks herbalancering van de beleggingsallocaties en de beleggingsportefeuilles plaats. De beleggingsallocaties worden jaarlijks gelijkgesteld aan de strategische beleggingsallocaties zoals opgenomen in de bovenstaande tabel. Daarnaast wordt de omvang van de matching-portefeuille jaarlijks gelijkgesteld aan de bruto technische voorzieningen.

NV schade bepaalt de marktwaarde van de verplichtingen op basis van de Solvency II rentetermijnstructuur inclusief de Ultimate Forward Rate (hierna: "UFR"). De UFR betreft de lange termijn forwardrente en wordt vastgesteld door EIOPA. De hoogte van de UFR is sinds het ingaan van Solvency II vastgesteld op 4,2%. EIOPA bouwt de UFR af sinds 1 januari 2018, in stappen van maximaal 15 basispunten per jaar. De verdere verlaging van de UFR is meegenomen in de projectie.

Omdat de verplichtingen rentegevoelig zijn, is ook de kostendekkendheid van de premie afhankelijk van het renteniveau. In alle scenario's wordt in het premiepercentage rekening gehouden met de hoogte van de actuele Solvency II rentetermijnstructuur op peildatum.

Uitkomsten scenario-analyse en (reverse) stresstesting

De ORSA geeft inzicht in de kapitaalpositie van NV schade voor de materiële risico's zoals door de Directie van NV schade vastgesteld. Voor alle scenario's inclusief managementacties, met uitzondering van combinatiescenario III, geldt dat de solvabiliteitsratio aan het eind van de projectieperiode zich boven de wettelijke norm van 100% bevindt. Dit geldt ook voor extreme scenario's zoals piekwerkloosheid en de drie van de vier combinatiescenario's. Zonder managementacties komt de solvabiliteitsratio voor de volgende scenario's onder de wettelijke norm:

- Combinatiescenario I (basis + AO-schokken + 100% verlies herverzekeraars)
- Combinatiescenario III (deflatie + AO-schokken + WW schok)

De kans dat een extreem scenario van deze omvang zich in de komende 12 maanden voordoet wordt zeer onwaarschijnlijk geacht. De directie van NV schade heeft ervoor gekozen om als managementactie de premie aan te passen naar het kostendekkend niveau en in sommige gevallen (additioneel) herverzekering aan te gaan. Aanvullend kan NV schade de volgende maatregelen nemen:

- Premie verhogen boven kostendekkend
- (Retroperspectief) herverzekeren.

- Verder afbouwen van markt- en tegenpartijkredietrisico.
- Terugtrekken uit kapitaalintensieve producten .

De uitkomsten van de scenario's laat zien dat NV schade na beheersmaatregelen voldoende technische voorzieningen aanhoudt om zelfs onder zeer extreme omstandigheden, zoals in de combinatiescenario's, te kunnen voldoen aan haar financiële verplichtingen.

Uit de uitgevoerde reverse stress testen kan geconcludeerd worden dat alleen bij hele extreme schokken op het arbeidsongeschiktheidsrisico, werkloosheidsrisico en spreadrisico het eigen vermogen van NV schade onder de SCR zakt. Tegelijkertijd concludeert de directie van NV schade dat de benodigde schokken dermate extreem zijn dat het optreden van dergelijke schokken als onwaarschijnlijk tot zeer onwaarschijnlijk beschouwd dient te worden.

Het doel van de directie van NV schade is dat de continuïteit van NV schade ook in het geval van zware risico's geborgd blijft. Om dit doel te bereiken heeft NV schade de gewenste solvabiliteit (of normsolvabiliteit) gedefinieerd als de omvang van het eigen vermogen waarbij de kans dat de SCR-ratio over een periode van 7 jaar onder de 100% zakt lager is dan 2%. In het kapitaalplan is onder andere een buffer opgenomen in de normsolvabiliteit voor marktrisico's en voor verzekeringstechnische risico's.

De blootstelling aan aandelenrisico, valutarisico en renterisico is zodanig dat door een extreme schok op die risico's alleen, het eigen vermogen van NV schade niet door de SCR kan zakken.

Gegeven de zwaarte van dergelijke scenario's en gegeven het feit dat met de inzet van passende management acties ook in die scenario's de SCR-ratio na een aantal kwartalen weer herstelt tot boven de 100% is NV schade van mening dat haar buffer volstaat.

Uit de backtest volgt dat de verschillen tussen de verwachting en de realisatie met name worden verklaard door de goede beleggingsresultaten en de herijking van de grondslagen en de assumpties van de technische voorzieningen. Deze effecten waren ten tijde van de ORSA 2017 nog niet bekend en zijn dan ook niet meegenomen in de projectie van het basisscenario.

Passendheid standaard formule

Uit de kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling van de passendheid van de Solvency II standaardformule volgt dat voor alle risico's geldt dat er geen aanleiding en/of onvoldoende bewijs is om de passendheid te verwerpen.

De directie van NV schade is op basis van de uitgevoerde analyses van mening dat de Solvency II standaardformule passend is voor het risicoprofiel van NV schade.

Conclusie

NV schade is van mening dat op totaalniveau de via de standaardformule berekende SCR volstaat. De directie stelt dat de passendheid van de standaardformule voldoende is onderbouwd. De uitkomsten van de ORSA zijn besproken met de directie en raad van commissarissen.

5 Financiële positie op Solvency II grondslagen

Onderstaand is de balance sheet uit de QRT's (S02.01) opgenomen ("Solvency II balans") inclusief vergelijking met de jaarrekening. De Solvency II balans is opgesteld in overeenstemming met Artikel 10 van de Gedelegeerde Verordening 2015/35 en de jaarrekening is opgesteld op grond van Dutch GAAP.

In de tabel is de vergelijking opgenomen tussen de Solvency II balans en de jaarrekening van NV schade. De verschillen tussen de Solvency II balans en de jaarrekening zijn gespecificeerd in twee kolommen:

- **Herrubriceringsverschillen**
Deze bevat verschillen als gevolg van andere eisen in de Gedelegeerde verordening en Dutch GAAP. Deze hebben per saldo geen effect op het eigen vermogen (own funds);
- **Herwaardering**
Waarderingsverschillen als gevolg van andere grondslagen in de Solvency II balans en in de jaarrekening (RJ 605, Dutch GAAP).

Bedragen (x 1.000 euro)	Solvency II 31-12-2018	Jaarrekening 31-12-2018	Aansluiting Solvency II en Jaarrekening balans	
			Herrubricering	Herwaardering
ACTIVA				
Beleggingen				
* Aandelen		677.636	-677.636	
* Staatsobligaties	468.611			
* Bedrijfsobligaties	0			
* Obligaties	468.611	468.611	0	
* Beleggingsfondsen	675.596		675.596	
* Derivaten	2.004		2.004	
* Deposito's exclusief kasequivalenten	6.295		6.295	
Totaal Beleggingen	1.152.506	1.146.247	6.259	0
Vorderingen				
* Vorderingen uit hoofde van beleggingen		121	-121	
* Aan particulieren verstrekte leningen en hypotheke	0		0	
* Vorderingen uit herverzekering	133.184		133.184	
* Vorderingen uit hoofde van verzekering en op intermediairs	5.733	4.888	845	
* Reinsurance receivables	4.693		4.693	
* Vorderingen (handelsvorderingen, geen vorderingen uit hoofde van verzekering)	2.160		2.160	
Totaal Vorderingen	145.770	5.009	140.761	0
Overige activa				
* Geldmiddelen en kasequivalenten	13.937	21.040	-7.103	
* Overige, niet elders opgenomen activa	1.272	1.852	-580	
* Materiële vaste activa		266	-266	
Totaal Overige activa	15.209	23.158	-7.949	0
Afgeleide financiële instrumenten		2.004	-2.004	0
Totaal Activa	1.313.485	1.176.418	137.067	0
PASSIVA				
Eigen vermogen	338.612	331.358	0	7.254
Technische voorzieningen	811.596	685.666	133.184	-7.254
* Verplichtingen uit hoofde van beleggingen		1.022	-1.022	0
* Derivaten	1.056		1.056	0
Overige schulden en overlopende passiva				
* Verplichtingen uit hoofde van verzekering en op intermediairs	1.098		1.098	
* Reinsurance payables	156.530		156.530	
* Schulden uit herverzekering		151.837	-151.837	
* Verplichtingen (handelsvorderingen, geen vorderingen uit hoofde van verzekering)	3.642		3.642	
* Overige, niet elders opgenomen passiva	951	5.479	-4.528	
Totaal Overige passiva	162.221	157.316	4.905	0
Afgeleide financiële instrumenten		1.056	-1.056	0
Totaal Passiva	1.313.485	1.176.418	137.067	0

5.1 Activa

Waarderingsverschil

Op de Solvency II balans is aan de passiefzijde onder de Technische voorzieningen de premievoorziening opgenomen. Ultimo 2018 is deze 7,2 miljoen euro negatief (hoger eigen vermogen in S02.01). Deze voorziening is gevormd voor een toekomstig premietekort. Net als ultimo 2017 betreft dit echter een verwacht overschot. In de jaarrekening wordt de voorziening voor

premietekort opgenomen, maar niet als deze actief wordt (overschot). Hiermee volgt NV schade de huidige toepassing van Dutch GAAP.

Door het waarderingsverschil van de premievoorziening tussen de Solvency II balans en de jaarrekening is het eigen vermogen op de Solvency II balans 7,2 miljoen euro hoger dan in de jaarrekening. In 2018 is het resultaatteffect 2,9 miljoen euro (bate in de QRT's 2018).

Verschillen in waarde per beleggingscategorie door herrubricering

In de jaarrekening zijn de beleggingen in vastrentende waarde en aandelen via beleggingsfondsen conform Dutch GAAP geplaatst onder 'Aandelen' en in de Solvency II balans onder beleggingsfondsen. De leningen en hypotheekleningen zijn in de Solvency II balans gepresenteerd onder beleggingsfondsen (2017: vorderingen). Vanaf 2018 zijn deze onder Dutch GAAP onderdeel van de aandelen via beleggingsfondsen (2017: vastrentende waarden).

In de Solvency II balans zijn de sight deposits en stortingen ten behoeve van onderpand aan tegenpartijen opgenomen onder deposito's. In de jaarrekening vallen deze posten onder de liquide middelen, respectievelijk schulden uit hoofde van beleggingen.

Verschillen in waarde vorderingen

In de Solvency II balans is geen aparte regel beschikbaar voor 'Vorderingen uit hoofde van beleggingen' uit de jaarrekening (0,1 miljoen euro). Daarom zijn deze opgenomen onder de post 'handelsvorderingen'. Hierbij zijn ook de 'Schulden uit hoofde van beleggingen' (1,0 miljoen euro) opgenomen die in de jaarrekening apart aan de passiefzijde zijn gepresenteerd.

De post vorderingen uit hoofde van herverzekeringen wordt in de Solvency II balans opgesplitst in het deel 'Vorderingen u.h.v. herverzekerde voorzieningen' en 'Overige vorderingen uit hoofde van herverzekering'. In totaal sluit deze aan met de jaarrekening 2018 (Schulden uit herverzekering, het saldo van het constructresultaat ten gunste van de herverzekeraars en het herverzekerde deel van de Technische voorzieningen).

De Vorderingen uit hoofde van verzekering en op intermediairs zijn hoger dan in de jaarrekening, vanwege de herrubricering van vorderingen in verband met uitkeringen die in de jaarrekening apart zijn gepresenteerd onder overige vorderingen. In de jaarrekening worden de 'Overige vorderingen' en de 'Materiële vaste activa' apart weergegeven. In de Solvency II balans zijn beide posten samengevoegd onder 'Overige vorderingen'.

Verschillen derivaten (afgeleide financiële instrumenten)

De derivaten zijn in de Solvency II balans opgenomen onder de beleggingen (actiefzijde) en schulden (passiefzijde) terwijl deze in de jaarrekening als 'Afgeleide financiële instrumenten' apart zijn gepresenteerd als sluitpost van de actief- en passiefzijde van de balans.

5.1.1 Waarderingsgrondslagen

De portefeuille van NV schade bestaat voor het overgrote deel uit liquide beleggingen, zowel direct als indirect via fondsen. Deze beleggingen worden dagelijks op marktconforme standaarden gewaardeerd op basis van selecteerde "pricing providers" en (vrijwel) volledig geautomatiseerd.

Aangezien genoteerde marktprijzen beschikbaar zijn, is er sprake van actieve markten. Onder ISAE3402¹⁰ worden vele controls betreffende het waarderingproces van beleggingen verantwoord. Hierbij is in het ISAE-controleraamwerk specifiek rekening gehouden met SII-vereisten. Ook zijn de waarderingen onderdeel van de audit bij de accountant die ten grondslag ligt aan de jaarrekening.

De in de portefeuille aanwezige derivaten worden gewaardeerd op gangbare in de markt verkregen inputs. Ook dit onderdeel van de waarderingen is in ISAE3402 ondergebracht en onderdeel van de audit van de accountant van de jaarrekening.

De beleggingen van NV schade zijn ten behoeve van de jaarrekening gerubriceerd naar de aard van de financiële instrumenten. De post beleggingen wordt daartoe onderverdeeld in de volgende beleggingscategorieën:

- vastrentende waarde:
  - obligaties;
  - hypotheekleningen;
  - deposito's;
- aandelen.

In de jaarrekeningen zijn participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden verantwoord onder aandelen.

Alle beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Per beleggingscategorie wordt de reële waarde als volgt bepaald:

- Obligaties zijn gewaardeerd tegen de biedkoers op balansdatum inclusief de lopende interest ultimo jaar;
- Onder deposito's zijn opgenomen deposito's bij kredietinstellingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde op balansdatum. Deze is gelijk aan de netto contante waarde van de toekomstige kasstromen inclusief de lopende rente op balansdatum;
- De post fondsen omvat participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden (obligaties, hypotheekleningen) en participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen. Niet aan een beurs genoteerde vastrentende fondsen en aandelenfondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van dat fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de reële waarde.
- Verder geldt dat van hypotheekleningen en bankloans geen genoteerde marktprijzen beschikbaar zijn en deze worden op de volgende wijze gewaardeerd.
  - *Hypotheekleningen*
Hypotheekleningen worden op maandbasis gewaardeerd tegen marktwaarde. Voor participaties in hypotheekfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende hypotheekleningen weergeeft.
  - *Bankloans*

---

¹⁰ Zie ISAE3404 rapport sectie III – 2.3, 2.4 en 2.7.

De waardering van bank loans vindt plaats tegen de bid price. Daarbij wordt gebruik gemaakt van data provider Markit. Indien een bank loan niet bekend is bij Markit wordt deze gewaardeerd tegen de prijs zoals die bekend is bij de custodian dan wel tegen de kostprijs. De custodian prijs is ultimo maand beschikbaar wanneer zij de gecontroleerde cijfers vrijgeven.

Look through in de beleggingsportefeuille van NV schade

De beleggingsportefeuille van NV schade bestaat voor het overgrote deel (met uitzondering van de hypotheke) uit liquide beleggingen zowel direct als indirect via fondsen geïnvesteerd. Deze worden dagelijks (met uitzondering van de hypotheke en bankleningen, beide maandelijks) op marktconforme standaarden gewaardeerd op basis van geselecteerde "pricing providers" en deze waarderingen zijn (vrijwel) volledig geautomatiseerd.

De beleggingen in de indirecte beleggingsfondsen staan in euro gewaardeerd op de balans. Onderliggend wordt binnen de indirecte beleggingsfondsen echter ook belegd in buitenlandse aandelen die gewaardeerd worden in vreemde valuta.

Vorderingen uit hoofde van herverzekerde voorzieningen

De post 'Vorderingen uit hoofde van herverzekerde voorzieningen' bestaat uit de verwachte toekomstige uitkeringen die NV schade van de herverzekeraars ontvangt in het kader van de met hen gesloten overeenkomsten voor de verzekeringsjaren 2014 tot en met 2019 en die zijn verantwoord in de bruto technische voorzieningen in de Solvency II balans. De vaststelling van de hoogte van deze vorderingen vindt plaats conform de waarderinggrondslagen van de voorzieningen van NV schade.

De verwachte overige toekomstige ontvangsten door NV schade van de herverzekeraars die *niet* op de technische voorzieningen slaan, worden apart weergegeven onder de 'Overige vorderingen uit hoofde van herverzekeringen'. Dit betreft vooral uitbetaalde uitkeringen die deels ten laste van de herverzekeraars komen. Daarnaast zijn toekomstige betalingen door NV schade aan de herverzekeraars weergegeven onder de 'Schulden uit hoofde van herverzekeringen'. Dit betreft vooral netto premie die deels ten gunste van de herverzekeraars komt en een afgesproken rentevergoeding. Het totaal resultaat van de verzekeringsjaren 2014 tot en met 2020 ten gunste van de herverzekeraars wordt conform de herverzekeringsovereenkomsten achteraf afgerekend (in plaats van per verslagjaar) zodat de vorderingen en schulden uit hoofde van herverzekeringen elk jaar toenemen en geen kortlopend karakter hebben.

Overige vorderingen

De post overige vorderingen bestaat uit vorderingen niet zijnde uit hoofde van beleggingen of directe verzekering op verzekeringnemers. De overige vorderingen worden bij de eerste verwerking en de vervolgwaaarding gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen betreffen de kortlopende vorderingen en kortlopende schulden in verband met beleggingen die worden gewaardeerd tegen de reële waarde die geldt voor het desbetreffende financiële instrument. De collateral-verplichtingen (CSA,

0,8 miljoen euro) worden op de Solvency II balans verantwoord onder beleggingen. De overige vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen worden in de Solvency II balans gepresenteerd onder handelsvorderingen respectievelijk handelscrediteuren.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa betreffen andere vaste bedrijfsmiddelen, te weten inventaris, bedrijfswagens en hardware. Deze activa zijn in de Solvency II balans gereclassificeerd naar overige activa, omdat deze niet in de beleggingsadministratie Dimension voorkomen en ook geen CIC code is toegekend. De boekwaarde per 31 december 2018 bedraagt 0,3 miljoen euro. Hier wordt jaarlijks lineair 20% op afgeschreven. Gezien de geringe omvang van het verschil tussen economische waarde en boekwaarde is voor deze activa de waardering voor Solvency II doeleinden gelijkgesteld aan die voor Dutch GAAP.

Overige activa

De overige activa bestaan grotendeels uit liquide middelen. Het betreft tegoeden in rekening-courant bij bancaire instellingen die NV schade vrij ter beschikking heeft.

5.1.2 Prudent person

In de portefeuilleconstructie wordt een onderscheid gemaakt tussen een matching- en een rendementsportefeuille. Dit zorgt voor een duidelijke scheiding van de bezittingen, waarbij rekening wordt gehouden met het doel van de investeringen. In de matching-portefeuille worden de gelden belegd welke tegenover de verplichtingen staan. In de rendementsportefeuille wordt het vermogen belegd dat niet tegenover de verplichtingen staat, hier wordt enigszins meer beleggingsrisico genomen. De rendementsportefeuille bedraagt ultimo 2018 circa 29% van de totale beleggingsportefeuille. Binnen deze rendementsportefeuille wordt ultimo 2018 bijna 20% in de categorie aandelen belegd. De overige beleggingen betreffen beleggingen in staatsobligaties, (investment grade en hoogrentende bedrijfs-) obligaties en hypotheeklen.

De volgende hoofdcategorieën worden in de totale beleggingsportefeuille van NV schade onderscheiden:

- staatsobligaties (totale gewicht ultimo 2018 circa 40%);
- aandelen (totale gewicht ultimo 2018 circa 5,5%);
- hypotheeklen (totale gewicht ultimo 2018 circa 12%);
- bedrijfsobligaties (waarbij totale gewicht ultimo 2017 investment grade bedrijfsobligaties circa 18%, totale gewicht hoogrentende bedrijfsobligaties circa 11%, totaal circa 29%).

De beleggingen en activa die niet zijn toegelaten op de handel op gereguleerde financiële markten zijn hiermee beperkt tot een prudent niveau.

Op de volgende wijze wordt conform het “prudent person”-beginsel belegd:

Renterisico

Het renterisico wat optreedt bij staatsobligaties, bedrijfsobligaties en de hypotheekportfolio wordt gebruikt voor het afdekken van het renterisico van de verplichtingen. Daarmee is dit renterisico gewenst en risicomitigerend gezien vanuit de totale portefeuille. Langs deze weg wordt belegd op een wijze die strookt met de aard van de verzekeringsverplichtingen.

Spreadrisico

De portfolio van NV schade is beperkt blootgesteld aan spreadrisico. Veruit het grootste deel van de portfolio is geïnvesteerd in obligaties uitgegeven door Europese overheden met een hoge kredietwaardigheid. Het spreadrisico van de obligaties is zeer beperkt.

Een klein deel van de portfolio is geïnvesteerd in bedrijfsobligaties met zowel een kredietwaardigheid 'investmentgrade' als 'high yield'. De investeringen zijn goed gespreid om concentratie risico te voorkomen. Valutarisico wat ontstaat door bedrijfsobligaties in buitenlandse valuta wordt afgedekt. Deze bedrijfsobligatieportfolio wordt aangehouden om additioneel rendement te realiseren ten opzichte van de staatsobligaties.

Hypotheke

De hypotheekportfolio bestaat uit een fondsparticipatie in een breed gespreide portfolio met meer dan 50.000 hypotheke. Hypotheke hebben een woning als onderpand en hebben daardoor een lage "Loss given Default".

Aandelenrisico

NV schade heeft een beperkt deel van haar surplus geïnvesteerd in zakelijke waarde om additioneel rendement te realiseren. Deze investeringen volgen overwegend een brede markt index. Valutarisico in JPY, GBP en USD wordt afgedekt.

De activa worden naar behoren gediversifieerd (sectoren, ratings, emittenten, landen, ondernemingen).

NV schade gebruikt derivaten voor zover deze bijdragen tot een vermindering van de risico's of een doeltreffende portefeuillebeheer vergemakkelijken.

5.2 Technische voorzieningen

De technische voorzieningen van NV schade per eind 2018 zijn opgenomen in onderstaande tabel. De voorzieningen zijn uitgesplitst naar productlijnen WIA en WAO. Ter vergelijking worden ook de gerapporteerde cijfers per ultimo 2017 getoond.

TV NV schade	Totaal 2017Q4	Totaal 2017Q4 Herijkt	Totaal 2018Q4	WIA 2018Q4	WAO 2018Q4
Totaal Bruto	832.978	822.613	811.596	621.125	190.471
Herverzekerd	-138.766	-137.464	-133.183	-133.183	
Totaal Netto	694.212	685.149	678.412	487.941	190.471

De totale bruto technische voorziening bedraagt per eind 2018 811,6 miljoen euro, hiervan is 133,2 miljoen euro herverzekerd wat leidt tot een netto voorziening van 678,4 miljoen euro.

5.2.1 Homogene risicogroepen

NV schade onderscheidt vijf homogene risicogroepen voor haar inkomensbeschermingsverzekeringen: (1) de WAO-hiaatverzekering, (2) de WIA-bodemverzekering, (3) de WGA-hiaatverzekering, (4) de WIA-excedentverzekering en (5) de WGA-basisverzekering. Deze worden allen gecategoriseerd onder de branche “SLT-ziekteverzekeringen”. De keuze voor deze onderverdeling is als volgt onderbouwd:

1. De WAO-portefeuille is voortgekomen uit het oude arbeidsongeschiktheidsregime (WAO) dat minder strenge uitkeringsvoorwaarden kende dan de huidige WIA. Bovendien bevindt deze portefeuille zich volledig in een afwikkelingsscenario, waarin zich geen nieuwe schades meer voordoen. De bestaande schades kenden daarnaast allen dezelfde verzekeringsvoorwaarden, waardoor er een hoge mate van homogeniteit is binnen deze groep. Het belangrijkste resterende risico betreft langlevensrisico: van verder invalideren of revalideren zal nauwelijks nog sprake zijn. De WAO-portefeuille wordt daarom beschouwd als één homogene risicogroep.
2. De WIA-portefeuille is voortgekomen uit het modernere arbeidsongeschiktheidsregime (WIA). De WIA-werknemersverzekering van NV schade bestaat uit twee onderdelen die voorheen als afzonderlijke producten werden aangeboden. Voor de WIA-bodemverzekering, die uitkeert aan verzekerden die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn, geldt dat de belangrijkste risk drivers de mate van arbeidsongeschiktheid en de mate van werkzaamheid zijn. Omdat de uitkeringsgerechtigden niet arbeidsongeschikt zijn in de betekenis van de Wet WIA, worden deze niet door UWV herkeurd en wijken zij wat betreft risicoprofiel af van mensen die in de WIA zitten. Verder bedraagt de maximale uitkeringsduur 7,5 jaar. Besloten is daarom om dit product te beschouwen als één homogene risicogroep.
3. De WGA-hiaatverzekering keert uit aan verzekerden die in de WGA zitten en tussen de 35% en 80% arbeidsongeschikt zijn. Voor deze groep doet UWV wel herkeuringen verricht. Er is geen maximale uitkeringsduur, maar een maximale uitkeringsleeftijd die gekoppeld is aan de AOW-leeftijd. Besloten is daarom om dit product te beschouwen als één homogene risicogroep.
4. De WIA-excedentverzekering biedt een aanvullende dekking aan werknemers met een excedentinkomen (inkomens boven het wettelijke maximum SV-loon). Er is ook hier geen sprake van een maximale uitkeringsduur, maar een maximale uitkeringsleeftijd die gekoppeld is aan de AOW-leeftijd. Hoewel er overlap bestaat met de populatie voor de WGA-hiaatverzekering, wijkt het risicoprofiel van mensen met hogere inkomens af van dat voor de lagere inkomens. Daarom wordt deze groep beschouwd als een aparte homogene risicogroep.
5. De WGA-basisverzekering betreft tot slot de eigenrisicodragerverzekering van NV schade. In tegenstelling tot de WIA-werknemersverzekering en de WIA-excedentverzekering, die een aanvulling bieden op de wettelijke WIA-uitkeringen, biedt deze verzekering een (gedeeltelijke) vervanging van de wettelijk WIA-uitkering. Verder bedraagt de maximale uitkeringsduur 10 jaar. Hiermee betreft deze groep een homogene risicogroep met een ander risicoprofiel dan de overige producten.

5.2.2 Methoden

NV schade houdt voor de toekomstige verplichtingen die voortvloeien uit haar verzekeringsproducten technische voorzieningen aan. De hoogte van de technische voorzieningen is bepaald op basis van een prospectieve methode met inachtneming van actuele grondslagen. De verzekeringsverplichtingen zijn volledig te scharen onder het marktsegment ‘SLT-

ziekteverzekeringen' en vaststelling van de bijbehorende voorziening volgt daarom tevens de voorgeschreven berekeningsmethodiek voor dit segment.

NV schade onderscheidt de volgende soorten technische voorzieningen:

- Schadevoorziening voor reeds gemelde schades (VPU)
- Schadevoorziening voor nog niet gemelde schades (IBNR)
- Kostenvoorziening
- Premievoorziening
- AOW voorziening

Per categorie wordt in de volgende deelparagrafen een toelichting gegeven op de methoden en gehanteerde grondslagen. Ook de berekeningsmethode van de risicomarge wordt hierin toegelicht.

5.2.2.1 VPU

De Voorziening Periodieke Uitkeringen (VPU) betreft de schadevoorziening voor reeds gemelde WIA en WAO schades. De VPU voor de WIA producten is gelijk aan het kansgewogen gemiddelde van toekomstige uitkeringen per arbeidsongeschikte, contant gemaakt tegen de actuele risicovrije rentetermijnstructuur. De verwachte uitkeringen hangen af van de polisgegevens, productkenmerken en individuele kenmerken van de verzekerde. In de projectie van verwachte kasstromen wordt rekening gehouden met sterfttekansen, revalideringskansen en overgangskansen naar andere arbeidsongeschiktheidsklassen. In de berekening van de verwachte toekomstige uitkeringen wordt tevens rekening gehouden met indexering, werkgeverslasten en de mate waarin de resterende verdien capaciteit wordt benut.

De VPU voor WAO is gelijk aan het kansgewogen gemiddelde van toekomstige uitkeringen per arbeidsongeschikte, contant gemaakt tegen de actuele risicovrije rentetermijnstructuur. In de projectie van verwachte kasstromen wordt rekening gehouden met sterfttekansen, revalidering wordt nihil verondersteld. In de berekening van de verwachte toekomstige uitkeringen wordt tevens rekening gehouden met indexering.

Voor zowel WIA als WAO kent een deel van de bekende arbeidsongeschikten geen lopende uitkering. Voor deze gevallen wordt de verwachte uitkeringshoogte geschat op basis van de beschikbare gegevens en wordt de kans dat de verzekering tot uitkering komt meegenomen in de waardering van de voorziening.

5.2.2.2 IBNR

De voorziening voor nog niet gemelde schadegevallen (IBNR) wordt op de volgende wijze vastgesteld. Op basis van schadedriehoeken met daarin de ontwikkeling van de geboekte schadelast (VPU + Betaalde uitkeringen) wordt per product, per tekenjaar een IBNR vastgesteld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van in de markt gebruikelijke reserveringstechnieken voor schadereserves. Voor de drie meest recente schadejaren wordt een expected loss methode toegepast, voor oudere schadejaren een Bornhuetter Ferguson methode. De verwachte uitkeringen per product, tekenjaar,

ontwikkelaar worden verondersteld hetzelfde ontwikkelpatroon te volgen als de VPU. Kasstromen worden contant gemaakt tegen de actuele risicovrije rentetermijnstructuur.

5.2.2.3 Kostenvoorziening

De kostenvoorziening bestaat uit een voorziening voor beheerskosten, kosten van vermogensbeheer en kosten van schadebeheer. Verwervingskosten worden gefinancierd uit de premievoorziening. In de kostenvoorziening wordt onderscheid gemaakt tussen vaste en variabele kosten. De verwachte toekomstige kosten zijn gebaseerd op de werkelijke kosten, rekening houdend met inflatie, en worden met behulp van een realistisch uitlooppatroon naar de toekomst geprojecteerd. Voor de kosten van schadebeheer en vermogensbeheer gebeurt dit aan de hand van de uitloop van de schadevoorziening. De verwachte kosten worden contant gemaakt tegen de risicovrije rentetermijnstructuur.

5.2.2.4 Premievoorziening

De premievoorziening bestaat uit de contante waarde van verwachte winsten/verliezen uit de toekomstige premies binnen de contractgrens. De berekening bevat een kasstroomprojectie van de verwachte toekomstige premies, uitkeringen en kosten, contant gemaakt tegen de risicovrije rentetermijnstructuur. In de verwachte kasstromen wordt gebruik gemaakt van actuele inschattingen van de schadelast en toekomstige kosten. De schadelast, uitgedrukt als percentage van de verzekerde loonsom, wordt gelijk verondersteld aan de inschatting voor het meest recente schadejaar uit de berekening van de IBNR. De verwachte kosten worden gebaseerd op de meest recente jaarbegroting.

5.2.2.5 AOW Voorziening

In de polisvoorwaarden van de WIA producten is vanaf tekenjaar 2014 opgenomen dat verzekerden recht hebben op een uitkering tot een eindleeftijd van maximaal 67 jaar¹¹. Doordat de AOW leeftijd is gestegen en de verwachting is dat deze in de toekomst verder zal stijgen, ontstaat er een mogelijk pensioengat voor arbeidsongeschikten. NV schade wil verzekerden hiervoor compenseren binnen de grenzen van redelijkheid. Er wordt daarom een discretionaire voorziening gevormd die de schadereserve aanvult tot een niveau dat voldoende is om uitkeringen te verlenen tot aan de verwachte AOW leeftijd. De voorziening wordt vastgesteld op basis van dezelfde grondslagen en methodieken als de VPU en IBNR. Toekenning van de aanvullende uitkeringen hangt af van de financiële positie (SCR-ratio) van NV schade.

---

¹¹ Dit geldt niet voor WGA Basis, voor dit product wordt standaard de AOW leeftijd gevolgd.

5.2.2.6 Risicomarge

NV schade berekent de risicomarge op basis van de voorgeschreven "Cost of Capital" methode, uitgaande van een Cost of Capital van 6%. Ter vaststelling van de risicomarge wordt gebruik gemaakt van een versimpelde methode, het hiërarchische niveau 1. Dat houdt in dat de projectie van alle toekomstige SCR's gedaan wordt door per risicomodule de ontwikkeling van de "deel"-SCR gelijk te stellen aan uitloop van een onderliggende risicodrijver.

De risicomarge op de balans wordt bepaald op basis van de bruto SCR, in dit bedrag is dus geen rekening gehouden met herverzekering. Het effect van herverzekering op de risicomarge wordt meegenomen in de vordering op de herverzekeraars.

5.2.3 Grondslagen

Voor de bepaling van de technische voorzieningen wordt gebruik gemaakt van best estimate assumpties die waar mogelijk gekalibreerd zijn op eigen portefeuilledata. Een overzicht van de gehanteerde kansgrondslagen is opgenomen in onderstaande tabel.

Onderdeel	WIA	WAO
Overgangskansen	Verbondsmodel 2014 incl. kalibratie op eigen portefeuilledata	Geen
Sterftekansen	AG2016 incl. kalibratie op eigen portefeuilledata	AG2016
Arbeidsongeschiktheidspercentage (AO%)	Lopende uitkeringen: actueel ao% Latente uitkeringen: 55,1%	Lopende uitkeringen: actueel ao% Latente uitkeringen: 55,1%
Benutting RVC (BRVC)	Lopende uitkeringen: actuele BRVC Latente uitkeringen: kansgewogen gemiddelde van 43%	n.v.t.
Kans op uitkering latent onbekende schades	Hiaat: Staffel aflopend van 100% tot 0% afhankelijk van verstreken aantal jaren sinds beoogde ingangsdatum van de uitkering Overige producten: 0%	50%

5.2.4 Economische assumpties

NV schade maakt voor discontering van toekomstige kasstromen gebruik van de onder Solvency II voorgeschreven EIOPA risicovrije rentetermijnstructuur zonder volatiliteitsaanpassing (VA) en matchingopslag (MA). NV schade maakt geen gebruik van de overgangsmaatregelen ten aanzien van de risicovrije rentecurve.

De veronderstelde jaarlijkse toeslagverlening (indexatie) van toekomstige uitkeringen bedraagt 2%. Deze aanname is onderbouwd met behulp van de daadwerkelijke historische toegekende indexaties. Gemiddeld zijn de stijgingen op jaarbasis 2,01% voor de werknemersverzekeringen in de WIA-portefeuille van NV schade en 1,99% voor de WAO-portefeuille.

De jaarlijkse stijging van toekomstige kosten wordt verondersteld gelijk te zijn aan de toekomstverwachting van de “Harmonised Index of Consumer Prices excl. Tobacco”. Deze wordt afgeleid uit de actuele zero coupon inflatie swap curve.

5.2.5 Contractgrenzen

In lijn met artikel 17 van de Gedelegeerde Verordening, neemt NV schade voorzieningen op voor zover die binnen de contractgrens vallen:

- De marktwaarde van de inkomende en uitgaande kasstromen die betrekking hebben op achterliggende verzekerde periodes, wordt op de balans opgenomen als onderdeel van de VPU, IBNR, of kostenvoorziening.
- De marktwaarde van de inkomende en uitgaande kasstromen binnen de contractgrens die betrekking hebben op toekomstige verzekerde periodes, wordt op de balans opgenomen als premievoorziening.

NV schade stelt premies op jaarbasis vast. De premie is dan geldig voor de periode 1 januari tot en met 31 december van het desbetreffende verzekeringsjaar. Zodra de premies vaststaan en worden gecommuniceerd aan verzekeringnemers is sprake van een “bestaande verplichting”, omdat de verzekeraar vanaf dat moment in principe geen “unilateraal recht heeft om de uit hoofde van de overeenkomst te betalen premies of uitkeringen zodanig te wijzigen dat de premies de risico's volledig weerspiegelen”, zie ook artikel 18 lid 3 van de Gedelegeerde Verordening. Aan het eind van een boekjaar heeft NV schade dus een contractgrens die één jaar in de toekomst ligt.

De WAO-hiaatverzekering, één van de homogene risicogroepen, kent sinds tekenjaar 2004 geen actieve verzekerden meer, op deze verzekering zijn derhalve geen contractgrenzen van toepassing.

5.2.6 Herverzekering

NV schade maakt geen gebruik van “special purpose vehicles”. NV schade heeft voor schadejaren 2014 tot en met 2020 een 50%¹² quota share herverzekeringscontract afgesloten met twee herverzekeraars. De resultaatdeling wordt 3 jaar na afloop van de contractperiode berekend en vastgesteld op Basis van de grondslagen voor het jaarverslag van NV schade ten tijde van de afrekening. In het vierde kwartaal 2018 is met terugwerkende kracht het herverzekeringsconstruct 3 aangepast op een aantal punten. Het kostenrisico is daarmee volledig voor rekening van NV schade net als de discretionaire AOW-voorziening. De aanpassingen zorgen ervoor dat de regeling beter uitvoerbaar is en dat de relevante risico's passend herverzekerd zijn. Het construct 3 is met 2 jaar verlengd tot 1-1-2021.

Per ultimo 2018 heeft NV schade uit hoofde van de herverzekering zowel een vordering als een schuld aan de herverzekeraars. De schuld en de vordering op de herverzekeraars zijn onlosmakelijk

---

¹² Een klein deel van de portefeuille valt buiten het herverzekeringscontract waardoor het herverzekeringspercentage 48% bedraagt ten opzichte van het totaal.

met elkaar verbonden, omdat volgens het herverzekeringscontract met de herverzekeraars wordt afgerekend op basis van het resultaat van NV schade. Hierop heeft in 2017 ook een onafhankelijke juridische toets plaatsgevonden. De resultaatsdeling wordt 3 jaar na afloop van de contractperiode berekend en vastgesteld op basis van de grondslagen voor het jaarverslag van NV schade ten tijde van de afrekening.

Omdat er ultimo 2018 sprake is van een positief cumulatief resultaat op het herverzekeringscontract, hebben de herverzekeraars per saldo een vordering op NV schade. De defaultkans van de herverzekeraars heeft daarom geen impact op het aandeel herverzekering.

Tot aan de afrekendatum van het herverzekeringscontract wordt zowel in de berekening van de SCR als in de berekening van de technische voorzieningen rekening gehouden met het effect van herverzekering.

De waarde van de vordering wordt berekend door een proportioneel deel van de bruto technische voorzieningen en risicomarge voor schadejaren 2014 – 2020 toe te rekenen aan de herverzekeraars.

De mutatie van de vordering op de herverzekeraars over 2018 is in onderstaande tabel getoond. Evenals voor de bruto voorziening is ook voor de herverzekerde voorziening allereerst per 2017Q4 een herijkte stand vastgesteld.

Movement Vordering	2017Q4	2018Q4
Herverzekeraars	Gerapporteerd	Gerapporteerd
Risicomarge	14.584	12.610
Totale voorziening	138.766	133.183

5.2.7 Vereenvoudigingen

Richtsnoer 62 uit de richtsnoeren voor de waardering van de technische voorzieningen noemt vier niveaus van methodes die verzekeraars kunnen hanteren bij het berekenen van de risicomarge. NV schade past methode twee uit deze richtsnoer omdat deze methode in de optiek van NV schade op een gepaste wijze de aard, omvang en complexiteit van de risico's weerspiegelt.

Methode één houdt in dat NV schade de projectie van alle toekomstige SCR's berekent door per risicomodule de ontwikkeling van de "deel"-SCR gelijk te stellen aan uitloop van de onderliggende risk drivers en deze te aggregeren met inachtneming van de bijbehorende correlatiematrices uit de Gedelegeerde Verordening.

Bij de projectie van de SCR wordt rekening gehouden met vier risicodrijvers, waarbij het SCR-onderdeel naar de toekomst wordt geprojecteerd met hetzelfde afwikkelpatroon als de bijbehorende risicodrijvers.

Schadevoorziening Driver	Premie Driver	Kosten Driver	Catastrofe Driver
--------------------------	---------------	---------------	-------------------

SCR Zorg Morbiditeit	SCR Zorg Invaliditeit	SCR Zorg Kosten	SCR Zorg Catastrofe
SCR Zorg Herziening			
SCR Zorg Langleven			
SCR Operationeel			
SCR Tegenpartij			

- In de berekening van de risicomarge wordt de SCR voor invaliditeits- en morbiditeitsrisico gesplitst in twee delen. Reden hiervoor is dat het invaliditeitsrisico een kortere uitloop kent dan het morbiditeitsrisico.
- Voor de projectie van het catastroferisico wordt slechts één jaar vooruit geprojecteerd, omdat deze in beginsel voortkomt uit de eenjarige risicopremie;
- Voor de projectie van het kostenrisico wordt de uitloop van de toekomstige uitvoeringskosten gehanteerd, conform de aannames uit de BE kostenvoorziening. De projectie loopt totdat alle schades zijn afgewikkeld;
- Voor de projectie van het zorg invaliditeitsrisico wordt de uitloop van de premie tot aan de contractgrens plus twee jaar wachttijd gebruikt.

Voor de projectie van de overige verzekeringstechnische risico's en het tegenpartijrisico wordt de uitloop van de BE schadevoorziening gehanteerd. Deze loopt totdat alle schades zijn afgewikkeld.

5.2.8 Onzekerheid

De waardering van de technische voorzieningen is omgeven met een zekere mate van onzekerheid. Dit komt omdat de kasstromen die gebruikt worden in de waardering van de technische voorzieningen afhankelijk zijn van verschillende aannames. De onzekerheden in de kasstromen die onderliggend zijn aan de schadevoorziening hebben verschillende oorzaken, waaronder:

- Onzekerheden in de kansen op verder invalideren, revalideren en overlijden. NV schade heeft in 2018 op basis van een grondslagenonderzoek een kalibratie uitgevoerd van de overgangskansen. Gegeven beperkingen in de hoeveelheid beschikbare data zit in de gekalibreerde kansen een bepaalde mate van onzekerheid.;
- Onzekerheden in de kansen op meer of minder eigen inkomsten voor de WIA verzekerden. Er is nog een te beperkte historie voor de WIA beschikbaar om goede voorspellingen te doen over de benutting van de restverdien capaciteit op de lange termijn. Wel is een analyse verricht op de ontwikkeling van de hoogte van de uitkeringen per persoon. Hierin constateert NV schade dat de uitkeringshoogte na een periode van 7 jaar stabiliseert, waardoor NV schade geen reden heeft om aan te nemen dat er een structurele toename van de uitkeringshoogte over de tijd te verwachten is. Vanwege de conjunctuurgevoeligheid van deze aannames zal er een periodieke monitoring plaatsvinden;
- Hiaten in datakwaliteit. Dit kan zich voordoen wanneer er fouten zijn gemaakt door de eigen administratieve afdeling, er incorrecte aanleveringen vanuit UWV plaatsvinden in het kader van SUAG, of wanneer er incorrecte of niet-actuele aanleveringen van gegevens plaatsvinden vanuit verzekerden;
- Onzekerheden over nieuwe instroom vanuit de wachttijd naar de WIA. Omdat NV schade voor het product met het grootste volume, de WIA-werknemersverzekering, bijna de volledige sector Metaal en Technische bedrijfstakken (UWV sector 12) verzekert, kan zij de instroom goed monitoren en op plausibiliteit beoordelen. De gerealiseerde instroom in de WIA is al jaren

redelijk stabiel. NV schade verwacht daarom dat dit aspect geen grote extra onzekerheden met zich meebrengt.

5.2.9 Datakwaliteit

Op basis van de datacontroles is vastgesteld dat de data voor het bepalen van de voorzieningen en SCR geen onverklaarbare verschillen of afwijkingen vertonen. Er is een structurele verbetering gerealiseerd in de aanlevering van de data vanuit Bancs. Er zijn meer en vooral betere controles uitgevoerd die hebben geleid tot een zichtbare kwaliteitsverbetering in 2018:

- Door het externe data-analytics bureau Whayle zijn dashboards ontwikkeld waarmee de belangrijkste verzekeringstechnische en operationele risico's worden gemonitord. Een onderdeel van deze monitoring bestaat uit het in kaart brengen van de juistheid en volledigheid van de schadeadministratie. Hiervoor wordt de schadeadministratie verrijkt met SUAG data. Uit het onderzoek blijkt dat per ultimo 2017 voor 1439 schadegevallen de schadegegevens langer dan 3 maanden afwijken van de SUAG data. Afwijkingen met betrekking tot herstelmeldingen en overgangen naar de IVA zijn in de historische schadebestanden gecorrigeerd. Voor deze schades geldt na de correctie een VPU van nul, waardoor deze datacorrectie een verlagend effect heeft op de VPU. In het huidige schadebestand is door de business de correctie reeds geïmplementeerd.
- De selectiecriteria voor de bestanden van het grondslagenonderzoek zijn verbeterd ten opzichte van het grondslagenonderzoek 2017.
- Om een formelere structuur op te richten rondom de aanlevering en ontvangst van gegevens zijn er in 2018 GLO's opgesteld tussen NV schade en verschillende partijen binnen MN. Deze GLO's beschrijven de procedures bij onvolkomenheden, aanleveringsvereisten, data uitwisselingsomgeving, tijdslijnen, kwaliteitseisen en bijbehorende uitgevoerde controles en een overzicht van de te versturen bestanden. Door het erkennen van deze GLO's bevestigen beide partijen op de hoogte te zijn van hun verplichtingen en verantwoordelijkheden richting de andere partij.
- Risicomanagement is in september 2018 in samenwerking met control gestart met het opzetten van een raamwerk voor risicobeheersing en interne controle voor NV schade. Dit moet resulteren in een organisatiebreed en risk based Internal Control Framework (ICF) voor NV schade. Het ICF is een belangrijke deliverable om aantoonbaar "in control" te zijn en te blijven van de processen benodigd voor de bedrijfsuitvoering. Dit betreffen zowel de intern uitgevoerde processen als de uitbestede processen. Het actuariaat is binnen NV schade ver in de ontwikkeling en implementatie van het ICF.
- Per augustus 2018 is de eerste maandrapportage opgesteld. Doel van deze maandrapportage is het frequenter kunnen monitoren van de resultaten, om zo trends en data inconsistenties eerder te kunnen signaleren en analyseren. Onderdeel van de maandrapportage is het dashboard opgesteld door Whayle.

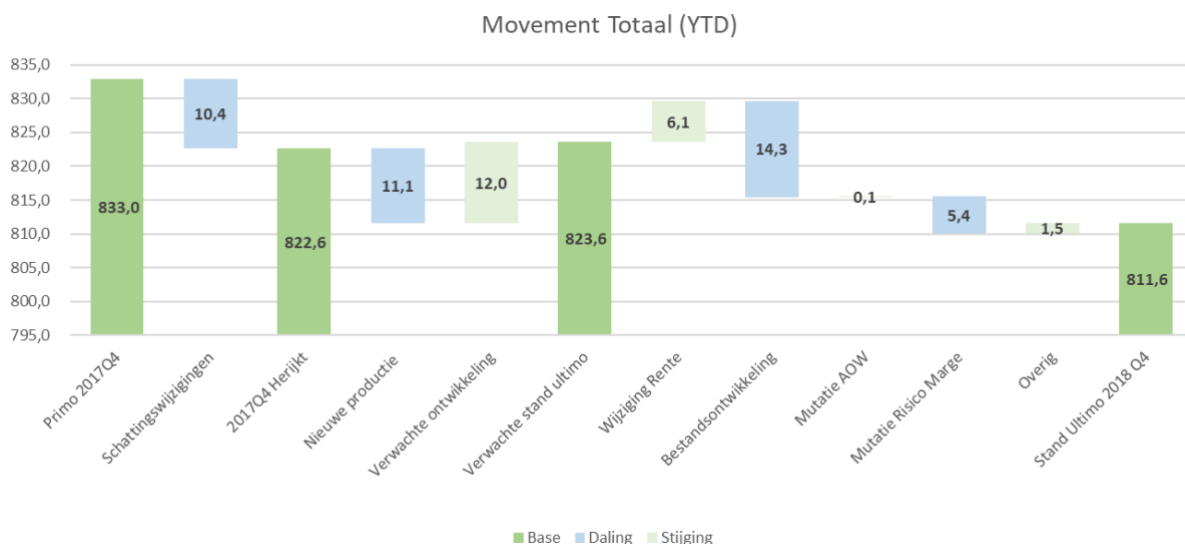
Verder voldoet de data volgens onze self-assessment over gegevenskwaliteit in voldoende mate aan artikel 19 en 265 van de Gedelegeerde Verordening. Op basis kan worden geconcludeerd dat de data voldoende van kwaliteit is en geschikt is voor de berekening van de voorzieningen en SCR.

Openstaande aandachtspunten met betrekking tot data zijn:

- **Toevoegen status Afgelegd voor Latent onbekenden:** In 2018 is door MN het proces gestart waarbij latente schadegevallen actief worden aangeschreven. Wanneer een jaar na het ontvangen van een aangetekende brief geen reactie is ontvangen van de uitkeringsgerechtigde, wordt er een afslag van 100% verondersteld voor dit schadegeval. Om de latente schadegevallen te monitoren wordt status Afgelegd ingebouwd in het administratiesysteem. Voor de afgelegde schadegevallen wordt geen VPU aangehouden.
- **Aantal dagen uitgekeerd voor Bodem product meenemen in berekening VPU:** Voor het Bodem product geldt dat de uitkeringsgerechtigde 7,5 jaar recht heeft op een uitkering. Op dit moment wordt de VPU bepaald door de uitkeringen te projecteren voor 7,5 jaar van de eerste WIA-dag. Voor het Bodem product kan derhalve gelden dat niet de volledige uitkeringsperiode is benut doordat bijvoorbeeld sprake was van tijdelijk herstel. De werkelijke uitkeringsperiode is recentelijk toegevoegd aan het bronbestand, waarmee de berekening van de VPU kan worden aangescherpt. In 2019 zal het VPU-model worden aangepast, zodat de daadwerkelijke uitkeringsperiode kan worden ingelezen. Deze aanpassing zal een verhogend effect hebben op de VPU.

5.2.10 Materiële verschillen ten opzichte van de vorige rapportageperiode

De herijking van gehanteerde grondslagen en modellen heeft materiële impact op de hoogte van de technische voorzieningen. De ontwikkeling van de bruto voorziening over 2018 is samengevat in onderstaande watervalgrafiek.

De belangrijkste punten met betrekking tot mutatie van de technische voorzieningen over 2018 zijn:

- In 2018 heeft een herijking plaatsgevonden van actuariële modellen en uitgangspunten. Het effect ervan is met terugwerkende kracht berekend op de stand per ultimo 2017. De herijking leidt tot een afname van de bruto voorziening van 10,4 miljoen euro (netto 9,1 miljoen euro).
- De verwachte winst uit de verlengingen en nieuw gesloten contracten voor schadejaar 2019 bedraagt 11,1 miljoen euro.
- De verwachte ontwikkeling van de voorzieningen bedraagt een stijging met 12,0 miljoen euro.
- Door de daling van de rentecurve neemt de voorziening met 6,1 miljoen euro toe.
- Gunstige ontwikkelingen in de schadelast in 2018 leiden tot een verlaging van de technische voorziening met 14,3 miljoen euro.
- De discretionaire AOW voorziening stijgt met 0,1 miljoen euro. Door toevoeging van schadejaar 2018 stijgt de AOW voorziening met 5,4 miljoen euro. Door het gebruik van de vernieuwde AOW-staffel daalt de voorziening met 5,3 miljoen euro (de eerder verwachte stijging van levensverwachting is afgenomen).
- De Risicomarge daalt met 5,4 miljoen euro. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de daling van de verzekeringstechnische SCR.

5.2.11 Aannames ten aanzien van gedrag van verzekeringnemers

NV schade bevindt zich in een consolidatiefase. Haar activiteiten beperken zich tot de bedrijfstak Metaal en Techniek, waar in totaal circa 400.000 mensen werkzaam zijn. Voor de WIA-werknemersverzekering is voor het salaris tot de premiegrens van het sociaal verzekeringsloon ruim 85% van de werknemers verzekerd bij NV schade (uit hoofde van de cao-AvIM). NV schade verwacht dat de komende jaren dit marktaandeel binnen de bedrijfstak en het aantal werknemers in de bedrijfstak redelijk stabiel zal blijven.

NV schade voert in aanvulling op de cao-AvIM ook een aantal vrijwillige producten, te weten de WGA-basisverzekering (in het kader van het WGA-eigenrisicodragerschap) en een WIA-excedentverzekering. Met 40.000 verzekerden voor de WGA-basisverzekering en 6.300 verzekerden voor de WIA-excedentverzekering maken deze producten een beperkt deel uit van de totale portefeuille van NV schade.

Ten aanzien van de WGA-basisverzekering heeft NV schade voor nieuwe klanten vanaf 1 januari 2017 haar acceptatievoorwaarden aangescherpt. NV schade stelt verzekeringnemers vanaf dan verplicht om voor (gecontinueerde) deelname aan de WGA-basisverzekering, bij geselecteerde brancheverzekeraars, ook een verzuimverzekering en een verzekering eigenrisicodragerschap ziektewet af te sluiten. Voor bestaande klanten zijn de acceptatievoorwaarden vooralsnog niet gewijzigd. NV schade verwacht dat deze verscherpte acceptatievoorwaarden ertoe zullen leiden dat de aangroei van nieuwe klanten voor de WGA-basisverzekering komende jaren beperkt zal zijn.

Ten aanzien van de WIA-excedentverzekeringen verwacht NV schade dat het aantal verzekerden redelijk stabiel zal blijven. NV schade heeft vooralsnog een klein marktaandeel voor dit type producten. Op dit moment voert NV schade geen actief acquisitiebeleid inzake de WIA-excedentverzekeringen waardoor het marktaandeel naar verwachting stabiel zal blijven.

5.2.12 Verschillen tussen Solvency II waardering en jaarrekening

Ultimo 2018 is de premievoorziening op de Solvency II-balans negatief. Omdat deze voorziening onder RJ13 niet negatief mag zijn, is deze op de balans in de jaarrekening gelijk aan 0.

5.3 Overige verplichtingen

NV schade heeft de volgende verplichtingen die gecategoriseerd worden als “overige verplichtingen” in de Solvency II balans:

- *Derivaten (1,1 miljoen euro)*
In deze rij worden alleen verplichtingen uit hoofde van derivaten gerapporteerd (de derivaten die op de rapportagedatum een negatieve waarde hebben). Derivaten zijn gewaardeerd tegen reële waarde.
- *Verplichtingen uit directe verzekering (1,1 miljoen euro)*
De ‘Verplichtingen uit directe verzekering’ betreffen schulden uit hoofde van verzekeringen (nog te betalen uitkeringen en loonheffingen) en schulden aan intermediairs. Tussenpersonen en herverzekeraars krijgen een vast percentage van de premie. Het nog te betalen saldo staat op deze balanspost en wordt periodiek afgerekend. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter.
- *Verplichtingen uit hoofde van herverzekeringen (156,5 miljoen euro)*
De ‘Verplichtingen uit hoofde van herverzekeringen’ bestaan uit het toegerekende deel van de netto premie aan de herverzekeraars van NV schade en de afgesproken rentevergoeding ten gunste van de herverzekeraars. Deze post bedraagt in totaal 23,3 miljoen euro en wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, voor wat betreft de premie aangepast voor het aandeel van de herverzekeraars in de resultaten op de verzekeringsjaren 2014-2018 gerelateerde beleggingen die voor 100% op de balans bij NV schade staan. De beleggingen worden namelijk wel gewaardeerd op reële waarde. Daarnaast bestaat deze post uit het deel van de technische voorziening dat voor rekening komt van de herverzekeraars (133,2 miljoen euro).

De tegenhanger van deze schuld is het totaal van de posten ‘Vorderingen uit hoofde van herverzekeringen’ en ‘Reinsurance receivables’ ad 137,9 miljoen euro. Deze vorderingen hebben voor 133,2 miljoen euro betrekking op de mutatie in de technische voorziening, welke is gewaardeerd op reële waarde.

Per saldo (vorderingen en schulden in verband met herverzekering) resteert per jaareinde dan een schuld van 18,7 miljoen euro inzake Construct III (verzekeringsjaren 2014 tot en met 2020). Dit betreft het herverzekeringresultaat ten gunste van de herverzekeraars (op basis van Solvency II-grondslagen).

- *Handelsschulden (3,6 miljoen euro)*

---

¹³ De Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen.

Dit is het totale bedrag aan handelsschulden, met inbegrip van bedragen verschuldigd aan werknemers en leveranciers. Deze worden bij de eerste verwerking en de vervolgwaardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter.

De schulden uit hoofde van beleggingen zijn op de Solvency II balans gesaldeerd gepresenteerd met de vorderingen uit hoofde van beleggingen (zie 5.1).

- *Overige schulden (1,0 miljoen euro)*

Dit is het totaal van de overige verplichtingen die nog niet elders zijn opgenomen als posten binnen de balanstelling.

5.3.1 **Schulden voor personeelsuitkeringen**

De pensioenregeling van de werknemers is ondergebracht bij Metaal en Techniek. Hierbij is sprake van een "Collective Defined Contribution" (CDC) regeling. NV schade heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het pensioenfonds dan wel recht op een premiekorting in het geval van een overschot.

5.4 **Alternatieve waarderingsmethoden**

Er zijn geen alternatieve waarderingsmethoden van toepassing op de technische voorzieningen van NV schade.

5.5 **Overige informatie**

5.5.1 **Latente belastingen**

NV schade is niet vennootschapsbelastingplichtig. De regeling van de subjectieve vrijstellingen, zoals opgenomen onder artikel 5 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, is voor NV schade van toepassing, conform het besluit d.d. 9 januari 1995 van de inspecteur van de belastingdienst/grote ondernemingen te Amsterdam.

6 Kapitaalbeheer

6.1 Eigen vermogen

Doelstelling

Het kapitaalbeleid van NV schade is erop gericht financiële tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van de onderneming in gevaar komt. Hiertoe wenst NV schade een extra vermogen (weerstandsvermogen) aan te houden naast de technische voorzieningen die gebaseerd zijn op best estimate grondslagen en een risicomarge.

Processen

Ten minste jaarlijks, tijdens de ORSA, beoordeelt NV schade de passendheid van de vereiste buffer op basis van de standaardformule. Dit doet zij door de vereiste buffer te toetsen aan de resultaten van haar eigen inschatting van haar risico's (expertschattingen). Haar eigen inschatting omvat ook eventuele risico's die niet tot uiting komen in de standaardformule zitten (zoals het ww-risico). Indien NV schade van mening is dat de buffer, op totaalniveau berekend onder de standaardformule niet volstaat zal zij haar interne buffereis verhogen.

Monitoring

Ieder kwartaal gaat NV schade na of de aanwezige solvabiliteit correct is in verhouding tot de SCR en de normsolvabiliteit. De SCR wordt ieder kwartaal berekend en eventueel tussentijds indien omstandigheden zich voordoen die daartoe aanleiding geven. Daarnaast wordt afhankelijk van de financieel-economische situatie en de verwachtingen daaromtrent beoordeeld of aanvullend één of meerdere stressscenario's en gevoeligheidstesten moeten worden doorgerekend om mogelijke risicogevoeligheden te onderkennen. Naarmate de solvabiliteit verslechtert en voor NV schade kritische grenzen nadert wordt de frequentie hiervan opgevoerd.

Ook worden de uitkomsten en inzichten van de ORSA betrokken in de monitoring van de solvabiliteit. Verder vindt elke maand overleg plaats met Vermogensbeheer en het Actuarieel van NV schade over ontwikkelingen op financieel-economisch terrein en de status van de beleggingen enerzijds en de schadeontwikkeling anderzijds. Mochten zich bijzonderheden voordoen die een negatieve invloed hebben op de portefeuille dan worden de effecten daarvan direct doorgerekend.

Tijdshorizon

Sociale partners in de Metaal en Techniek zijn een cao voor 'Aanvullend Invaliditeitspensioen Metaal en Techniek' (cao AvIM) overeengekomen. In deze cao wijzen partijen NV schade aan als arbeidsongeschiktheidsverzekeraar in de bedrijfstak Metaal en Techniek. NV schade dient in deze hoedanigheid aan werknemers die arbeidsongeschikt raken, een aanvullend invaliditeitspensioen te verstrekken conform de bepalingen in het Financierings- en Uitkeringsreglement van de cao AvIM.

6.1.1 Mutaties eigen vermogen

Er zijn geen eigenvermogensbestanddelen uitgegeven gedurende het jaar. Het eigen vermogen van 338,6 miljoen euro bestaat uit het aandelenkapitaal van 5,7 miljoen euro en de algemene reserve van 332,9 miljoen euro. Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

Verloop Algemene reserve (x 1 miljoen euro)	2018	2017
Beginstand	283,8	220,6
Bij: resultaat boekjaar	49,1	63,2
Eindstand	332,9	283,8

6.2 Kapitaalbeleid

De structuur, het bedrag en de kwaliteit van het eigen vermogen

Het vermogen van NV schade kent de volgende samenstelling:

1. aandelenkapitaal;
2. algemene reserve;
3. herwaarderingsreserve.

De som van deze vermogensbestanddelen vormt het weerstandsvermogen van NV schade.

4. Statutaire reserve

De som van het weerstandsvermogen en de statutaire reserve vormt het eigen vermogen van NV schade.

Ad 1) NV schade kent één aandeelhouder, namelijk het Pensioenfonds Metaal en Technische Bedrijfstakingen (PMT). Deze heeft alle certificaten van aandelen uitgegeven aan de Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen. Het aandelenkapitaal is volledig volgestort. Er is sprake van een voorwaardelijk dividendbeleid, dat nader in de statuten van NV schade is vastgelegd. Het uitkeren van dividend is afhankelijk van de winst in enig jaar die resteert na toevoeging van het deel van de winst aan de algemene reserve dat nodig is voor het op peil houden van het weerstandsvermogen (zie hoofdstuk 3). Verder is het dividend gemaximeerd op 13 procent van het aandelenkapitaal, hetgeen leidt tot een maximaal bedrag aan dividend van 737.360 duizend euro.

Ad 2) De algemene reserve wordt opgebouwd via de bestemming van de winst. Hierbij wordt het niveau van de algemene reserve bepaald als verschil tussen het weerstandsvermogen en het totaal van aandelenkapitaal en de herwaarderingsreserve.

Ad 3) De herwaarderingsreserve bestaat uit positieve ongerealiseerde resultaten op beleggingen zonder frequente marktnotering. Ultimo 2018 is de herwaarderingsreserve nihil omdat NV schade alleen in liquide producten belegt.

Ad 4) De statutaire reserve wordt aangewend ten behoeve van premieverlaging (hierna premiekorting) en/of ten behoeve van werkgevers, werknemers en voormalig werknemers naar goeddunken van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Verdeling van het eigen vermogen in tiers

Onder Solvency II dienen verzekeraars hun eigen vermogensbestanddelen onder te verdelen in drie 'tiers'. Per 31 december 2018 bestaat het volledige eigen vermogen van NV schade uit tier 1 kernvermogen, de hoogste kwaliteit die in de Solvency II richtlijn onderscheiden wordt. NV schade is niet voornemens om in de toekomst tier 2 en tier 3 kapitaal aan te trekken.

Normsolvabiliteit

NV schade heeft de gewenste solvabiliteit (of normsolvabiliteit) vastgesteld op een SCR-ratio van 210%. De omvang van de normsolvabiliteit is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Een bedrag dat gelijk is aan de SCR bij een SCR-ratio van 100%;
- Een aanvullende buffer voor marktrisico's ten behoeve de marktrisico's over bovengenoemde 7-jaarsperiode;
- Een aanvullende buffer voor het UFR-effect;
- Een aanvullende buffer voor verzekeringstechnische risico's (met name het werkloosheidsrisico's).

Jaarlijks wordt de normsolvabiliteit herijkt op basis van bovenstaande aanpak.

NV schade streeft er naar om de financiële positie minimaal op het niveau van de normsolvabiliteit te houden. De hoogte van de normsolvabiliteit is zodanig vastgesteld dat de SCR-ratio met voldoende zekerheid in geval van tegenvallers boven de 100% blijft.

Indien sprake is van overschrijding van het niveau van de normsolvabiliteit zullen maatregelen worden genomen om dit niveau te herstellen. Deze maatregelen zullen op basis van een stappenplan worden ingevuld.

Statutaire reservegrens

In aanvulling op de normsolvabiliteit definieert NV schade een statutaire reservegrens. De statutaire reservegrens komt voor 2018 overeen met een SCR-ratio van 239%.

De statutaire reservegrens is zodanig vastgesteld dat bij een solvabiliteit op dit niveau, de SCR-ratio van NV schade bij manifestatie van zware marktrisico's op het niveau van de normsolvabiliteit blijft, of in ieder geval daar niet veel onder zakt. Ten behoeve van de onderbouwing van de statutaire reservegrens zijn de zware marktrisico's gekwantificeerd als het gemiddelde verlies aan eigen vermogen in een aantal deterministische scenario's. Door het hanteren van de statutaire reservegrens borgt NV schade dat zij een langetermijnvisie kan houden bij het voeren van het kapitaalbeleid, en dat de invulling van dit beleid niet wordt gedictieerd door beperkte fluctuaties in de financiële positie.

Vergelijkbaar met de normsolvabiliteit wordt in dit kapitaalbeleid de methodiek voor het bepalen van de hoogte van de statutaire reservegrens vastgelegd. De onderliggende scenario's alsmede de uiteindelijke hoogte van de statutaire reservegrens zullen jaarlijks ter akkoord aan de directie van NV schade worden voorgelegd.

Er wordt een statutaire reserve gevormd indien het eigen vermogen van NV schade de statutaire reservegrens overschrijdt.

6.3 Solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR) en minimumkapitaalvereiste (MCR)

Solvabiliteit en resultaat

NV schade hanteert als ondergrens voor de aan te houden solvabiliteit de “Solvency Capital Requirement” (SCR). De “Minimum Solvency Capital Requirement” (MCR) vormt daarnaast een absolute ondergrens voor het eigen vermogen¹⁴.

SCR

Bij de bepaling van de SCR is voor berekening van de verschillende risico's gebruikt gemaakt van het raamwerk volgens de standaardformule zoals voorgeschreven in de Gedelegeerde Verordening¹⁵. Ultimo 2017 komt de SCR uit op 146,9 miljoen euro (ultimo 2016: 124,8 miljoen euro).

MCR

Naast de SCR hanteert NV schade een “Minimum Solvency Capital requirement” (MCR), die een absolute ondergrens vormt voor het eigen vermogen. Deze is vastgesteld conform de uitgangspunten van de ‘Gedelegeerde Verordening’. Voor NV schade bedraagt de MCR 25% van de SCR, waarmee deze ultimo 2018 uitkomt op 36,7 miljoen euro (ultimo 2017: 31,2 miljoen euro).

6.3.1 Ontwikkeling SCR en MCR

De SCR is per ultimo 2018 gelijk aan € 146,9 miljoen. De onderstaande tabel bevat een uitsplitsing van de totale SCR in onderliggende componenten plus een vergelijking met de gerapporteerde cijfers per 2017 Q4. De SCR ratio per eind 2017 bedraagt 232%, per eind 2018 bedraagt deze 231%.

Movement SCR	2017 Q4	2018 Q4	Vershil
SCR ratio	232%	231%	-1%
Eigen vermogen	289.547	338.612	49.065
SCR	124.769	146.859	22.090
SCR Operationeel Risico	3.524	3.701	177
BSCR	121.245	143.158	21.913
SCR Markt	67.475	87.865	20.390
SCR Tegenpartij	7.841	7.781	-60
SCR Zorg	82.048	89.857	7.809
Diversificatie	-36.118	-42.345	-6.227
Subtotaal BSCR	121.245	143.158	21.913
SCR Zorg Catastrofe	1.189	1.017	-172
SCR Zorg als Leven	81.742	89.598	7.856
Diversificatie	-884	-758	126
Subtotaal Zorg	82.048	89.857	7.809
Zorg langlevens	7.385	4.135	-3.250
Zorg invaliditeit	66.580	72.851	6.271

¹⁴ De normsolvabiliteit van NV schade ligt overigens veel hoger (210% SCR ratio).

¹⁵ Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 van de Commissie van 10 oktober 2014 tot aanvulling van Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II).

Zorg kosten	13.449	17.790	4.341
Zorg herziening	25.222	24.024	-1.198
Diversificatie	-30.894	-29.201	1.693
Subtotaal Zorg als Leven	81.742	89.598	7.856

Gedurende 2018 is de totale SCR met 22,1 miljoen euro gestegen. Dit komt hoofdzakelijk door een stijging van de SCR marktrisico. In 2018 is het beleggingsbeleid gerebalanced naar het strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is de hoogte van de matching portefeuille gelijk gesteld aan de waarde van de voorziening (best estimate inclusief risicomarge). Dit heeft geresulteerd in een materiele verschuiving van de matching naar de eigen vermogen portefeuille, waardoor de SCR voor marktrisico is gestegen.

Aangezien ook het eigen vermogen is gestegen is de impact van de gestegen SCR op de SCR-ratio nihil.

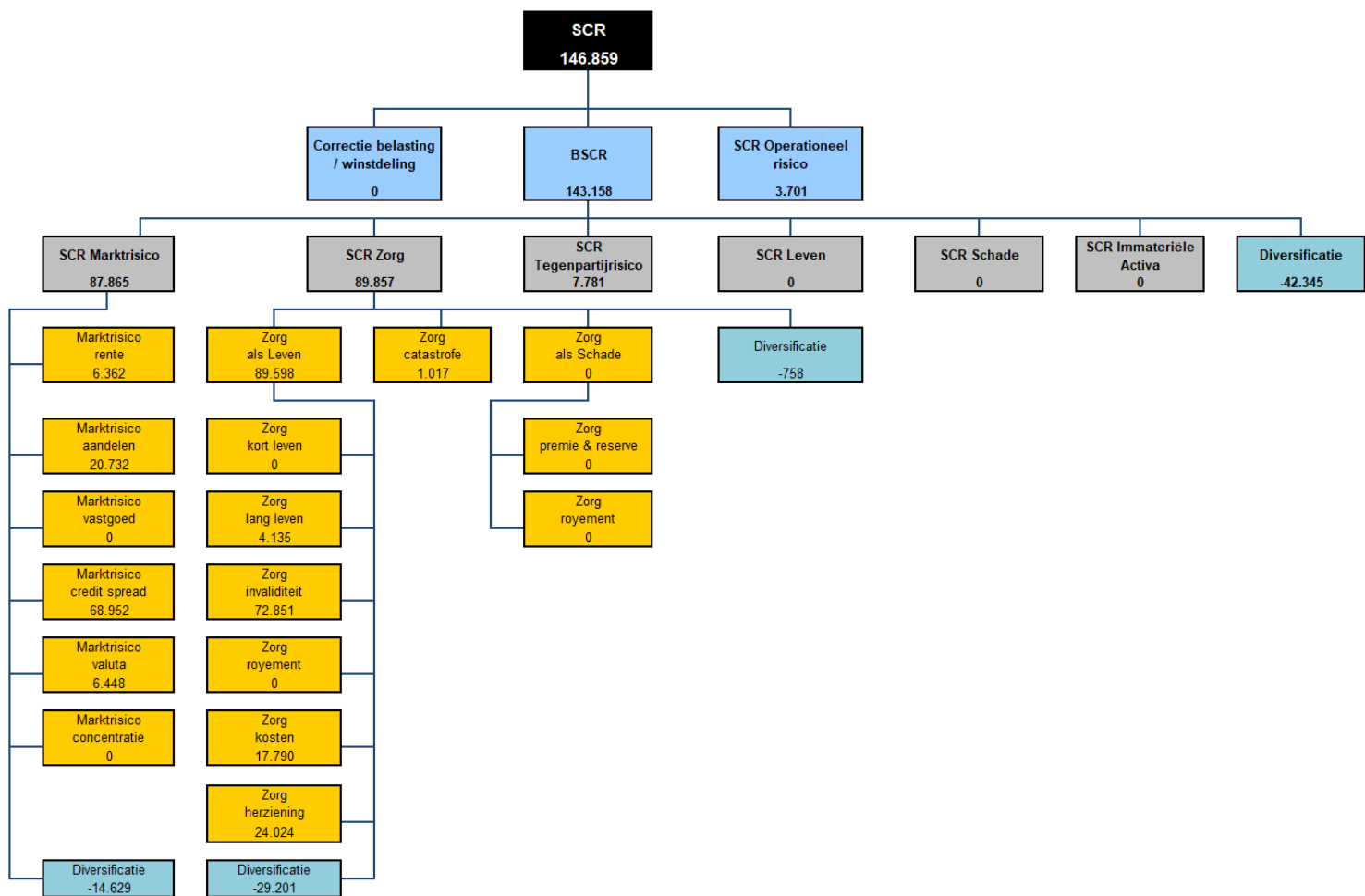
De MCR bedroeg ultimo 2017 31,2 miljoen euro en ultimo 2018 36,7 miljoen euro. De MCR van NV schade is gelijk aan de absolute ondergrens van 25% van de SCR. De verklaring van de stijging van de MCR valt dus volledig te verklaren vanuit de stijging van de SCR.

6.3.2 **Versimpelingen**

NV schade hanteert geen versimpelingen in de berekening van de SCR.

6.3.3 SCR gedetailleerd

De SCR is als volgt opgebouwd in submodules per risico, die zijn toegelicht in hoofdstuk 4. Daarnaast is in bijlage 7.2 een kruistabel weergegeven. Deze geeft een uitsplitsing van de input per balanspost die gediend heeft voor de berekening van de SCR voor de submodules marktrisico en tegenpartijrisico:

Bespreken arbeidsovereenkomst		I	R							A
Aanpassen arbeidsovereenkomst		R								A
Screenen kandidaat					R		I			A
Opstellen advies n.a.v. resultaten screening		I					R			A
Vorbereiden voordracht RvC	R	I						I	I	A
Besluitvorming m.b.t. voorgedragen kandidaat directielid		R								A
Vorbereiden voordracht AvA		R								A
Voordracht nieuw directielid		I						R	I	A
Vorbereiden voordracht DNB		R								A
Voordracht nieuw directielid		I							R	A
Benoeming nieuw directielid		I						R		A
Afleggen Eed/belofte		R								A

Beargumentering beëindiging procedure	R	I				I	I	I	I	A
--	---	---	--	--	--	---	---	---	---	---

7.2 Bijlage IV: Kruistabel SCR marktrisico

In de volgende tabel is per regel uit de balance sheet (QRT S02.01), de Solvency II balans, aangegeven welke deel van de balanswaarde is gebruikt voor welke risicobepaling in de SCR. Zie ook de toelichting op de SCR in hoofdstuk 4.

Rubrieken [1]	Balanswaarde		bedragen in euro's								
	Solvency II [2] (a)	Herrubricering t.b.v. SCR (b)	Balanswaarde Solvency II (c) = (a) + (b)	Rente	Aandelen	Vastgoed	Spread	Concentratie	Valuta [4]	Tegenpartij	
ACTIVA			ACTIVA								
Aandelen	-										
Staatsobligaties	468.610.533		468.610.533	468.610.533							
Bedrijfsobligaties	-										
Beleggingsfondsen	675.596.093	-	675.596.093	613.019.577	62.844.625		407.839.425		166.576.864	6.634.815	
Derivaten	2.003.898	-1.055.671	948.227	723.247					224.979	948.227	
Deposito's behalve kasequivalenten	6.295.262	-6.295.262									
Aan particulieren verstrekte leningen en hypotheek	-	-									
TOTAAL BELEGGINGEN	1.152.505.786	-7.350.933	TOTAAL BELEGGINGEN	1.145.154.853	1.082.353.357	62.844.625	-	407.839.425	-	166.801.844	7.583.042
Vorderingen uit herverzekering Zorg vergelijkbaar met Leven	133.183.341		133.183.341							133.183.341	
Vorderingen uit hoofde van verzekering en op intermediairs	5.733.392		5.733.392							5.733.392	
Reinsurance receivables	4.693.351	-4.693.351								-	
Vorderingen (handelsvorderingen, geen vorderingen uit hoofde van verzekering)	2.160.306		2.160.306							-	
Geldmiddelen en kasequivalenten	13.936.212	6.295.262	20.231.474							-3.217.559	
Overige, niet elders opgenomen activa	1.272.203		1.272.203							1.254.438	
TOTAAL ACTIVA	1.313.484.591	-5.749.023	TOTAAL ACTIVA	1.307.735.568	1.082.353.357	62.844.625	-	407.839.425	-	166.801.844	144.536.653
PASSIVA			PASSIVA								
Technische Voorziening Zorg vergelijkbaar met Leven	-811.595.634		-811.595.634	761.597.012							
Derivaten	-1.055.671	1.055.671									
Schulden uit hoofde van verzekeringen en aan intermediairs	-1.097.966		-1.097.966								
Schulden uit herverzekering	-156.530.044	4.693.351	-151.836.692								
Schulden (handelsschulden, geen schulden uit hoofde van verzekeringen)	-3.642.526		-3.642.526								
Overige passiva	-950.673		-950.673								
TOTAAL PASSIVA	-974.872.514	5.749.023	TOTAAL PASSIVA	-969.123.491	761.597.012	-	-	-	-	-	
Activa -/ Passiva (Eigen vermogen)	338.612.077	-	338.612.077								

1) De gekozen rubrieken op grond van de balanssheet (S.02.01) zijn in lijn met de jaarrekening.

2) De tabel is gebaseerd op marktwaarde. NV schade heeft instrumenten in de portefeuille waarbij de exposure ongelijk is aan de marktwaarde, hierdoor geeft dit overzicht geen inzicht in de risico's.

3) Fondsbeleggingen zijn nooit volledig geïnvesteerd in aandelen en obligaties (de gezochte risico-exposures), hierdoor kan de totale fonds omvang ongelijk zijn aan de gecategoriseerde risicovolle onderdelen.

4) De omvang van de totale discretionaire valutaafdekking bedraagt - 142,5 miljoen euro.

5) Saldo van de vorderingen en schulden uit herverzekeringen komt voort uit één overeenkomst met resultaatdeling. Daarom wordt dit saldo op 1 regel meegenomen in de SCR berekening. Het tegenpartijrisico is 0 euro per jaareinde, vanwege de schuldpositie.